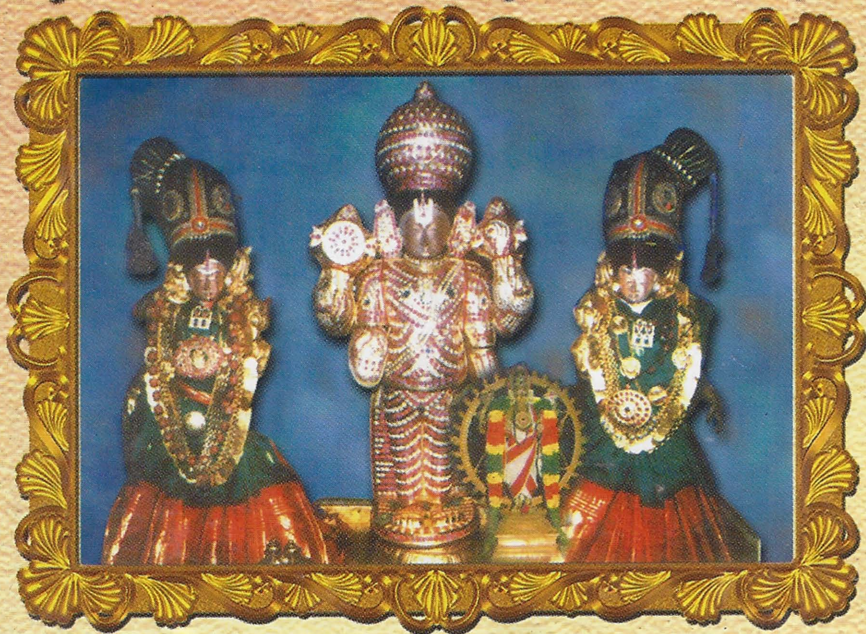
శ్రీమతే నారాయణాయ నమః

శ్రీపాఞ్చరాత్రాగమాన్తర్గత మన్త్ర సిద్ధాన్తానుసారి

భగవదారాధనా విధిః

పంచమ ముద్రణము

ఆగష్టు 2010

భగవదారాధనా విధిః

ప్రతులకు

జీయర్ ఎడ్యుకేషనల్ ట్రస్ట్ (TM) వేద విశ్వ విద్యాలయము సీతానగరము - 522 501 గుంటూరు జిల్లా, ఆంధ్రప్రదేశ్ ఫోన్: (08645) 272929, 272353	JEEYAR EDUCATIONAL TRUST VEDA VISWA VIDYALAYAM Sitanagaram - 522 501 Guntur Dt., A.P. Ph : (08645) 272929, 272353
E-mail : jetsitanagaram@yahoo.com	
జీయర్ ఎడ్యుకేషనల్ ట్రస్ట్ (TM) డోర్.నెం. 1-2-412/1/3, గగన్‌మహల్ రోడ్, దోమల్ గూడ, జీయర్ మార్గ్, హైదరాబాద్ - 500 029. ఫోన్: (040) - 23224426	JEEYAR EDUCATIONAL TRUST D.No. 1-2-412/1/3, Gaganmahal Road, Domalguda, Jeeyar Marg, Hyderabad - 500 029. Ph: (040) - 23224426
శ్రీరామానుజ వాణి (TM) 11-49-136, శివాలయంవీధి విజయవాడ -1 ఫోన్: 0866 - 2420820	SRI RAMANUJAVANI # 11-49-136, Sivalayam Street, Vijayawada - 1 Ph: 0866 - 2420820

D.T.P.: పరిశోధనాలయము, ముద్రణ:-శ్రీమాన్ ప్రింటర్స్ & ప్రోసెసర్స్ సీతానగరము.
ఫోన్: (08645) 272929

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

విషయ సూచిక

శ్రీవారి మంగళాశాసనములు

'భగవదారాధనా విధిః' అనే ఈ గ్రంథము నాలుగవ ముద్రణకు సిద్ధమవడం ఆనందాన్ని కలిగిస్తోంది. శ్రీపాంచరాత్రాగమంలో, మంత్రసిద్ధాన్తానికి దర్పణముగ కూర్చి అందించిన ఈ గ్రంథము ఇంతవరకు కొన్ని వేలమందికి చేరి ఆరాధన నొక క్రమబద్ధముగా జరుపుకోడానికి మార్గనిర్దేశము చేస్తున్నది.

ఆగమానికి సంబంధించిన పరిచయాన్ని, ఆరాధనలోని వివిధ అంశాలను, శ్రీపాంచరాత్రాగమమునకు సంబంధించిన సిద్ధాన్త వైవిధ్యాన్ని, ఆలయాల్లో ఉండే వివిధ బేరములకు సంబంధించిన వివరణను, వాటి వాటి వినియోగ విధానం, ఆవాహనోద్వాసనాది విశేషాలను సమగ్రముగ కాకపోయినా సంక్షిప్తముగ ఈ గ్రంథం పరిచయం చేస్తోంది.

అనుబంధములుగ కూర్చిన వానిలో మంత్రన్యాసాలు, ఆశ్రమభేదాన్నిబట్టి ఆచరించే మంత్రన్యాసాలెలాఉంటాయనేది పరిచయం చేసిన మొదటి గ్రంథము ఇదేనంటే అతిశయోక్తికాదు. అలానే, శ్రీపాంచరాత్రులంతా ద్వాదశాక్షరీ విద్యావలంబులై న్యాసాదులనన్ని ఆ మంత్రముతోనే చేయడం ఆచారమైపోయింది. 'ఆగమోక్తరీతిలో' ద్వాదశాక్షరవిద్యా దీక్షితులు కావడం అనే పద్ధతి బహుశః, యిప్పుడెక్కడా ఆచారంలో ఉన్నట్లు లేదు. పెద్దలు చేసే విధానం నేర్చి, గమనించి గానీ, అదే రీతిలో తరువాతి తరం వారు ఆచరిస్తూరావడమే జరుగుతున్నట్లు తెలుస్తోంది. అయితే ఆగమప్రోక్త ప్రక్రియలో పంచసంస్కార విధానంగ అష్టాక్షరీమంత్ర దీక్షితులు బహుళంగ ఉన్నందున, ఆరాధన ప్రక్రియలో అష్టాక్షరీ స్వీకరించి వెలువడిన మొదటి గ్రంథముగూడ ఇదే. అష్టోత్తరశతనామ, సహస్రనామార్చన కాగానే విన్నవించే శంగోలం, మన్త్రపుష్పము మొదలైనవి వివరముగ ప్రకాశింపచేసిన మొదటి గ్రంథంగూడా ఇదే. ఇలా ఎంతో విలక్షణమైన, శాస్త్రీయమైన, సంప్రదాయ సిద్ధమైన విషయావిష్కరణతో వెలువడిన ప్రథమ ప్రక్రియా గ్రంథము ఇది.

ఈ నాలుగవ ముద్రణలో వీలయినంత స్పష్టంగా విషయాలను ప్రయోక్తలు గ్రహించాలని, అలా ముద్రించే ప్రయత్నం చేయడం విశేషం. ఆగమ గ్రంథంలో ప్రత్యేకంగా ఉద్ధరించి అందించిన మంత్రాలనన్నింటినీ ఒక పద్ధతిలోనూ, నేరుగ వేదంలోంచే గ్రహించిన మంత్రాలను స్వరబద్ధముగ మరో పద్ధతిలోనూ, అక్కడక్కడా అనుసంధించే ఆగమ ప్రార్థనాదిశ్లోకాలను ఇంకొక పద్ధతిలోనూ, ప్రక్రియ తెలిపే వాక్యములన్నింటికి ఒక పద్ధతిలోనూ అక్షరవిన్యాసాన్ని ఎన్నుకోవడం జరిగింది. దానినీ గ్రంథంలో ప్రయోగించే సాధకులు, ఆచార్యులూ గ్రహించగలరు. దానితోపాటు గతంలో అక్కడక్కడా ఏర్పడ్డ స్ఖాలిత్యములను సవరించుకుంటూ లోపములనూ సరిదిద్దుకోవడమైంది. సుప్రభాతమునకు స్తోత్రపఠనం చేయడానికి ముందు సంప్రదాయసిద్ధంగ అనుసంధించే కొన్ని శ్లోకాదులను చేర్చడం జరిగింది. గ్రంథాన్తమందు నిత్యవిధులలో ఆచరించుకోడానికనుకూలంగ నవకలశస్నపన ప్రక్రియతోపాటు కలశాలను ఆసాదన చేసే స్నపన కోష్ఠమునుగూడ ప్రదర్శించడం గమనించవచ్చు.

నిత్యారాధనలో ప్రామాదికముగానో, ప్రయత్నంతోనో ఏర్పడే అపచారములకు ప్రాయశ్చిత్తములు **శ్రీపాద్మసంహిత చర్యాపాదపు 18వ అధ్యాయములో** ఉన్నాయి. వాటన్నింటిని తాత్పర్యముతో సులభంగ ఆచరించుకొనే రీతిలో త్వరలోనే మన శ్రీపాంచరాత్రాగమ కళాశాల అందించబోతోంది.

యాజ్ఞికులకు సాధకులైన ఆగమపండితులకూ అర్చకబృందానికీగూడ సంతోషాన్ని కలిగిస్తూ అలానే బ్రహ్మోత్సవ ప్రక్రియగూడ ప్రామాణికంగా రూపుదిద్దుకొని త్వరలోనే వెలుగు చూడబోతోంది. ఆగమ సంప్రదాయాన్ని ఆరాధిస్తూ, మన పూర్వులు, ఎన్నో శ్రమలకోర్చి ఆగమగ్రంథాలను ముద్రితములలో, వ్రాత ప్రతులనో తమతమ తిరుమాళికలలో (గృహాలలో) చేర్చిపెట్టుకొని తమ తిరువారాధనలో ఆరాధించుకొంటూ ఉండేవారు. వర్తమాన కాలంలో అంత శ్రద్ధతో వాటిని రక్షించే అవకాశమూ, సమయముగూడ కరువైపోతున్నది. ఏర్పడే బహువ్యాపకత్వం ఒక కారణమైతే, స్థలాభారము మరో కారణం కావచ్చు.

అలాంటి గ్రంథాలు ఎవరివద్దనున్నా వాటిని సంరక్షించేందుకు వీలుగా సంగ్రహించాలని మన శ్రీపాంచరాత్రాగమ కళాశాల కాంక్షిస్తోంది. అలా సేకరించిన వాటిలో తగినవాటిని పూర్వముగాలభించిన అముద్రిత ఆగమగ్రంథాలను ముద్రితాలైన యిపుడు అలభ్యముగా ఉన్న గ్రంథాలను పునర్ముద్రణ చేసే బాధ్యతను కూడా స్వీకరిస్తోంది. అలాంటి గ్రంథాలున్న వివరం తెలియజేసినా, వాటిని స్వీకరించే, వాటిని భద్రంగా లైబ్రరీకి చేరవేసేందుకయ్యే ఖర్చునుగూడ తానే స్వయంగా భరించే బాధ్యతనుగూడ స్వీకరిస్తోంది.

అలాంటివాటిని గురించి తెలిపినవారి నందరి సహకారాన్ని, గ్రంథ రక్షణదృష్ట్యా, హార్దముగ ఆహ్వానిస్తోంది. శ్రీగ్రంథ పునర్ముద్రణకై పూర్తి శ్రద్ధతో, అగమ విద్వాంసులైన **శ్రీ ఉ.వే.శ్రీమాన్ చిలకమర్తి శ్రీనివాసాచార్య స్వామివారు, శ్రీ ఉ.వే.శ్రీమాన్ సముద్రాల రమాకాంతాచార్యస్వామివారు** మొదలగు పెద్దల సలహాలతో, సమయాన్ని వెచ్చించి అందంగతీర్చిదిద్దిన శ్రీపాంచరాత్రాగమ కళాశాల ప్రధానాచార్యులు **శ్రీమాన్ ముడుంబ మధుసూదనాచార్యులకు** అనేక మంగళాశాసనాలు చేస్తున్నాం. అలానే శ్రద్ధతో అక్షర కల్పన చేసిన **JET,** పరిశోధనాలయ బృందానికీ, ముద్రించిన శ్రీమాన్ ప్రెస్సు బృందానికీ అనేక మంగళాశాసనములు చేస్తున్నాం.

ఈగ్రంథమునందు. ప్రామాదికముగ ఏమైనా లోపములు దొర్లిఉండవచ్చు, వాటిని గమనించిన పెద్దలు విద్వాంసులు సూచించినచో తిరిగి వాటిని సంస్కరించుకోవడానికి మన శ్రీపాంచరాత్రాగమ పరిశోధన మండలి సదా సిద్ధమై ఉంటుంది.

శ్రియఃపతి తన మార్గములో మనలను నడిపించుగాక!

జై శ్రీమన్నారాయణ!

(శ్రీశ్రీశ్రీ త్రిదండి చిన్న శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ జీయరుస్వామి)

పీఠిక

అఖిల భువన జన్మస్థేమభంగాది లీలుడగు శ్రీమన్నారాయణు నాశ్రయించుటకు, అతని యధీనమందుకల పరమానంద మందుండుటకు, అందుల కనురూపమైన స్వస్వరూపము నెఱుంగుటకే లభించినదీ మానవజన్మయని ఆస్తిక దార్శనికుల విశ్వాసము. జీవుడు భగవదధీనమైన స్వరూప స్వభావములు కలవాడు. జ్ఞానము కలవాడు. ప్రవృత్తి లక్షణమగు జ్ఞానప్రేరణచే తను చేయు వ్యాపారములన్నియు క్రమబద్ధమగు ఇహలోకజీవనయాత్ర కనువైనవియు, శరీరపాతానంతరము అపునరావృత్తి లక్షణ మోక్షప్రాపకములై నవియు కావలయును. అందుల కనువగురీతిలో శిక్షణాత్మకముగ జీవనము సాగించుట కేర్పడిన నియమములే సాధనములు. ఆ సాధనములను వివరించుటకే తన్త్రశాస్త్రము లేర్పడినవి. భిన్నాభిప్రాయములు కలవ్యక్తులచే ప్రవర్తింపచేయబడిన ఈ తన్త్రములున్నూ విభిన్నములై వెలసినవి. అయినను వీటికన్నింటికి వేదమే మూలము, వేదమును ఆగమము, శ్రుతి, ఆమ్నాయాది నామములతో వ్యవహరింతురు.

'వేదాక్షరాణి యావన్తి పఠితాని ద్విజాతిభిః,
తావన్తి హరినామాని కీర్తితాని న సంశయః'

'వేదాక్షరములెన్ని పఠింతురో, అన్ని శ్రీహరినామములు కీర్తించినట్లు' అను ప్రమాణము బట్టియు, 'వేదైశ్చసర్వై రహమేవ వేద్యః' అను భగవద్గీతా వాక్యమును బట్టియు, వేదాక్షరరాశి యంతటిచేతను ప్రతిపాదింపబడు వాడొక్క శ్రీమన్నారాయణుడే. వేదరాశియంతయు అతని నొక్కనినే తెల్పుటచేతను, పొందించున దగుటచేతను దానికి 'ఏకాయనము' అనునది అన్వర్థనామధేయము. భగవాన్ బాదరాయణుడు వేదరాశి నంతటిని ఆలోధనచేసి, ఋగ్వేద, యజుర్వేద, సామవేదాది రూపముగ నిర్దేశింపగ మిగిలిన మూలవేద రాశికి మాత్రము ఏకాయనమను నామము స్థిరపడి ఉండవచ్చును. దానిని అనుసరించువారు ఏకాయనవిదులు. కొందరు దార్శనికులను కూడా ఏకాయనులనుట కూడ కలదు.

సాంఖ్య, యోగ, కాపాల, పాశుపత, శుద్ధశైవాది భేదేన తంత్రములు అనేకములు. అవి తెలుపు సాధన తత్ఫలములు, అనేకములున్నను, ఆ

సాధనానుష్ఠానము లన్నియు దుశ్శకములు, ఆ తంత్రములు శ్రుతివిరుద్ధార్థ ప్రతిపాదకములును అగుటచే శిష్టులెవరును వాటిని పరిగ్రహింపరైరి. అందుచే శ్రీమన్నారాయణుడే స్వయముగ ఏకాయన శ్రుతుల ననుసరించునవి, అనుష్ఠించుటకు సుశకమైనవి, శీఘ్ర ఫలదాయకములు, శాశ్వత నిత్యానంద సంధాయకములునగు తంత్రములను వెలువరించెను. సాక్షాద్విష్ణుముఖకమల నిస్సృతములగుటచే వానిని వైష్ణవాగమములని, నారదుడు వానిని వినిపించెనని భారత మోక్షధర్మమందు **'నారాయణముఖోద్గీతం నారదోఽ శ్రావయత్పురా'** అని కలదు. భగవానుని పొందించు భగవదుక్త తంత్రమగుటచే **'భగవచ్ఛాస్త్ర'** మనికూడాఅందురు. ఐదురాత్రులందు ఉపదేశించిన గ్రంథమగుటచే ఈ వైష్ణవాగమములను **'శ్రీపాంచరాత్ర'**మని అందురు. సాంఖ్య, యోగ, కాపాల, పాశుపత, శుద్ధ శైవములను ఐదు తంత్రములను రాత్రివలె అప్రకాశకమొర్చు అసమాన ప్రకాశముకల వగుటచే గూడ ఈ వైష్ణవాగమములను 'శ్రీపాంచరాత్ర'మని వ్యవహరింతురు. విఖనసమహర్షి తచ్ఛిష్య ప్రోక్తములగు వైఖానసాగమములున్నూ శ్రీపాంచరాత్రము వలె విష్ణు పారమ్య ప్రతిపాదకములే. కొలది సిద్ధాన్తభేదము తప్ప మిగిలిన లక్షణములు రెంటికిన్ని సమానమే అనవచ్చు. శ్రీపాంచరాత్రాగమమునకు ప్రతిపాదకములు 108 సంహితలని - ఈ క్రింది సంహితా శ్లోకములను బట్టి తెలియుచున్నది.

సంవర్తః :- శతమేక మధాష్టౌ చ పురాణే కణ్వ శుశ్రుమ।
నామధేయాని చైతేషాం శ్రూయతాం కథ్యతే మయా॥

సుమారు 240 సంహితలున్నట్లు పాశ్చాత్యపరిశీలకుల అభిప్రాయము, అదట్లుండ తిరిగి 108 సంహితలయందు ప్రతిపాదించబడిన శ్రీపాంచరాత్రము నందు 4 విధములగు ఆరాధనా పద్ధతులున్నట్లు పాద్మ సంహిత.....

ఋగాది సంజ్ఞయావేద శ్చతుర్ధా భిద్యతేయథా।
తద్వత్సిద్ధాన్త భేదేన పంచరాత్రం చతుర్విధమ్॥
అను శ్లోకము వలన తెలియుచున్నది.

ఈ సంహితలలో కొన్ని కొన్ని సంహితలు కొన్ని కొన్ని విషయములపై తమ దృష్టిని కేంద్రీకరించినట్లు భావింపబడుచున్నది. ఉత్సవ ప్రక్రియకు ప్రాధాన్యాన్నిచ్చిన సంహితలు కొన్ని, నిత్యవిధికి ప్రాధాన్యమిచ్చిన సంహితలు కొన్ని, విశేష కార్యక్రమము లకు ప్రాధాన్యము నిచ్చినవి కొన్ని, యజ్ఞ యాగాదులనే ప్రధానముగా

తెల్పునవి కొన్ని, భగవన్మూర్తి లక్షణములను విపులీకరించునవి కొన్ని, అందుచేత ప్రతి సంహిత పరిపూర్ణ తంత్ర నిర్ణయము చేయజాలక మొత్తము మీద అన్నింటిని సమీకరించినచో మాత్రమే సంపూర్ణ తంత్ర నిరూపణ నిర్దుష్టముగ కొంతవరకయిన చేయ వీలగును.

ప్రస్తుతము ఆలయ నిత్యవిశేష విధుల కార్యక్రమముల నిర్వహణకు సంబంధించినంతవరకు మాత్రము గ్రహించినచో లభించిన సంహిత ద్వారా ఒక నిర్దుష్టాభిప్రాయ మేర్పడుట కాటంకము లేదు. సంహితా సాంకర్య దోషమనెడి ఒక పక్షమున్నను దాని అభిప్రాయము వేరు. **'అన్యతంత్రములకు చెంది, విరుద్ధాభిప్రాయ ప్రతిపాదకములై, 108 కంటె బాహ్యములగు సంహితల సాంకర్యము శ్రీపాంచరాత్ర సంహితలతోకూడదు'** అని దానికర్థము. శ్రీపాంచరాత్రమంగి అని భావించినచో 108 సంహితలు తదంగములు. అంగములన్నియు కలసిననేగద 'అంగి' ఏర్పడునది. అందుచే సంహితా సాంకర్యము దోషమనుటదగదు. 108 సంహితలచే ప్రతిపాదింపబడు విషయమొక్కటియే గనుక వీని ఐక్యశాస్త్ర్యమునకు భంగములేదు. సంహితాభేదమే గాని లక్ష్యభేదమేమియు లేదు. పురుషార్థ ప్రతిపాదనమందు భేదములేదు.

ఈ శ్రీపాంచరాత్ర సంహితలను గురించి భగవదాలయారాధనానుకూలమగు ప్రయోగములను ఎన్నింటినో ఎందరో యిప్పటివరకు అనేకముగ చేసియే యున్నారు. అయినను యిప్పుడీ ప్రయోగమును సంకలనము చేయవలసిన అవసర మేర్పడుటను గూర్చి కొలదిగ ప్రస్తావించుట అత్యావశ్యకము.

భగవత్ప్రతిపాదకములగు శ్రీపాంచరాత్ర సంహితల ననుసరించి, ఆయా సందర్భము ననుసరించి (కాల, పరిస్థితులు) భగవంతుని ప్రతిష్ఠ భిన్న రీతులలో జరుపబడేదని తెలియుచున్నది. ఆయా ప్రతిష్ఠిత భగవన్మూర్తి ననుసరించి ఆరాధనా పద్ధతులను కూడ భిన్నరీతులలో శ్రీపాంచరాత్రమే విభాగించి సిద్ధాన్త పరచినది. అట్టి సిద్ధాంతములు ప్రధానముగ నాలుగున్నట్లు పైన ఉదాహరించిన ప్రమాణము వివరిస్తున్నది. అవి మంత్ర, ఆగమ, తంత్ర, తన్త్రాంతరములని. వేదరాశి నంతనూ అధికరించలేనివారికై ఋగ్వేద, యజుర్వేద, సామవేద, అధర్వవేదములను నాలుగుగ విభజించి, ఆయా అధికారులకు ఉపదేశించినట్లే అధికారులు తమ శక్తిననుసరించి యర్చించుటకు, శ్రీపాంచరాత్రముకూడ భగవానునిచే నాలుగు విధములుగ విభజింపబడినది.

ఏకమూర్తి ప్రధానంతు మన్త్ర సిద్ధాన్త ముచ్యతే।
చతుర్మూర్తి ప్రధానంతు యత్తదాగమ సంజ్ఞితమ్॥

సిద్ధాన్తముచ్యతే సద్భిః ద్వితీయం లోకవిశ్రుతమ్।
నవమూర్తి ప్రధానఞ్చ తన్త్ర సిద్ధాన్త ముచ్యతే॥

చతుర్వక్త్రేత్రివక్త్రే వా దేవే యత్రాఽర్చనావిధిః।
తత్తంత్రాన్తరమిష్టం స్యాత్తం త్రమేత చ్చతుర్విధమ్॥

ఈ 108 సంహితలలో ఒక్కొక్క సిద్ధాంతమును వివరించుటకు కొన్ని కొన్ని సంహితలేర్పడినవని దీనిని బట్టి తెలియుచున్నది. ఏ సిద్ధాంతము ననుసరించి ఆలయకర్షణాది ప్రతిష్ఠాంత కార్యక్రమము జరుగునో ఆ ఆలయ నిత్యారాధనాది విశేషములన్నియు ఆ సిద్ధాంతానుసారి సంహితలో తెల్పినట్లే జరుగవలెనని నిర్ణయం. ఇతర సిద్ధాంత సాంకర్యము ఈ విషయములో తగదని,

సాంకర్యం నతుకుర్వీత సిద్ధాన్తేషు పరస్పరమ్।
యది సంకరతో మోహాత్ రాజా రాష్ట్రఞ్చ నశ్యతి॥

యేన సిద్ధాంతమార్గేణ కర్షణాది క్రియాః కృతాః।
తేనైవ సకలంకర్మ కుర్యాత్తంత్ర విభాగవిత్॥

అనే పాద్మ ప్రమాణాన్ని బట్టి తెలియుచున్నది. సిద్ధాంత సాంకర్యముచే కొందరు సంహితా సాంకర్య విషయకముగ భ్రమపడుటయు కలదు.

అయితే శ్రీపాంచరాత్ర సంహితలలో ఎన్నెన్ని సంహిత లేయే సిద్ధాంతానికి చెందినవి అనే విషయము, 108 సంహితలయొక్క నామములు తప్ప చాలవరకు గ్రంథములు లభ్యము కాకపోవుటచే, ఇంతవరకు ననిర్ణయింపబడలేదు.

సంహితా ప్రాధాన్యమునుగాక సిద్ధాంత ప్రాధాన్యమును గుర్తెరుంగుట అవసరము భావముతో గ్రంథనామమును **'శ్రీపాంచరాత్రాగమాంతర్గత మంత్ర సిద్ధాంతానుసారిణి'** అని మేము సూచించుట జరిగినది.

పాద్మ సంహితలో ఈ సిద్ధాంత విషయమై ప్రస్తావించిన స్థలమునందే **'తేష్వయం మంత్రసిద్ధాంతః పాద్మ సంజ్ఞోఽభిధీయతే'**

అనుటచే మన్త్రసిద్ధాన్తము విస్తరించుసంహితలో పాద్మమొకటి అని తెలియు చున్నది. అందున ప్రక్రియయే శ్రీప్రశ్న, విశ్వామిత్రాది సంహితలలో లభించుటచే అనికూడ మంత్ర సిద్ధాంతము ననుసరించి సంహితలని తలంపబడుతున్నవి.

ఈశ్వర సంహిత యందు కూడ ఈ సిద్ధాంత ప్రస్తావన చేయుచు ఆగమ మంత్ర, తంత్ర, తంత్రాంతర అని సిద్ధాంతముల నామములను తెలుపుటలో ముందుగ ఆగమసిద్ధాంతము నుచ్చరించుట వలన ఆ సంహిత ఆగమ సిద్ధాంతాను సారియని భావింపబడుచున్నది. *(ఈ విషయమునే శ్రీప్రశ్నసంహిత పీఠికలో కూడా వివరించిరి).*

ప్రస్తుతము మన ఆంధ్రదేశమున గల అన్ని ప్రసిద్ధ శ్రీవైష్ణవ క్షేత్రములందును, దక్షిణ దేశమందుగల చాలావరకు శ్రీవైష్ణవ క్షేత్రములయందును కల ఆరాధన పద్ధతియు మంత్రసిద్ధాంతానుసారవే కలదని పరిశీలకులందరును అభిప్రాయమును వెలుబుచ్చిరి. ఆయా ఆలయ ప్రతిష్ఠాదికము లట్లేజరిగి యుండవచ్చు. అందులకు కారణము, ఆగమ మొదలగు సిద్ధాన్తముల ననుసరించి ఆరాధనాదులను నిర్వహించుటలోగల శ్రమయే కావచ్చు.

మన్త్రసిద్ధాంతమునకు పాద్మసంహిత ప్రధానమైన దగుటవలన ప్రయోగ గ్రంథములను వ్రాయు వారలందరును **'పాద్మసంహితోక్తవిధిః'**, యనో **'పాద్మ సంహితాను సారిణి'** యనో తమగ్రంథములను వెలువరించుట ఆచారమైనది.

పాద్మ సంహిత నిత్యారాధన మొదలు ప్రతిష్ఠాంతము వరకు గల విధినంతను లభించిన అనేక సంహితలకంటే సమగ్రముగనే వివరించినదనుట నిస్సంశయము. అంతియేకాక మిగిలిన సంహితలకంటే ఈ సంహిత యొక్క ప్రాచీనత్వమును ఆధునిక పరిశీలకులుగూడ అంగీకరించుట విశేషము. అయిననూ ఈ సంహిత, మన్త్రసిద్ధాన్తమును వివరించే అనేక సంహితలలో ఒకటనే విషయము మరువతగనిది.

ఆ సిద్ధాంతము ననుసరించి ప్రయోగము కూర్చునపుడు ఆ సిద్ధాన్తము ననుసరించు అన్ని సంహితలనూ పరిశీలించుట, వాటన్నింటియందు చెప్పబడినట్లుగ ప్రయోగమును రూపొందించుట తప్పనిసరి, సరియైనదిగూడ.

అందుచే సిద్ధాన్తముల యందుకల వైవిధ్యమును గూర్చి, వాటి సాంకర్యమందు గల దోషములను, ప్రయోగముల యొక్క కూర్పునందు ఏకసిద్ధాన్తానుసరణను గూర్చి '**మైసూరు మహారాజా సంస్కృత మహావిద్యాలయ శ్రీ పాంచరాత్రాగమ విద్వాంసులగు శ్రీమాన్ ఫణిపురం రంగభట్టాచార్యస్వామివారు**' తమ '**నిత్యార్చనా పద్ధతి**' అను గ్రంథ ప్రస్తావనయందు చూచాయిగ స్పృశించి విడచిరే తప్ప ఏ ఏ సంహితలు ఏ సిద్ధాన్తమునకు చెందినవనే విషయమై వారు ప్రస్తావించలేదు.

అయితే వారు '**పాద్మసంహిత**' ఒక్కటే మన్త్రసిద్ధాన్తానుసారిణి అని అభిప్రాయపడినట్లు వారి ఉపోద్ఘాతమును బట్టి తెలియుచున్నది.

అందుచే వారి 'నిత్యార్చన ప్రయోగ గ్రంథ శీర్షిక' కూడ '**పాద్మ సంహితానుసారిణి**' అని వెలువడినదికాని అందు స్వీకరించిన మంత్ర ప్రక్రియలు యింకనూ చాల సంహితలనుండి సేకరించినట్లు వారే తెల్పిరి, '**అనుక్తమన్యతో గ్రాహ్యా**' మనే నియమము ననుసరించి వారుచాల విషయములను ఈశ్వరాది సంహితల నుండి గ్రహించిరి.

పై నియమము అందరునూ అంగీకరించినదే అయిననూ, మన్త్రసిద్ధాన్తమునకు చెందిన సంహితలు యింకనూ ఉన్నచో మొదటి ప్రాధాన్యము వాని కొసంగి, వాని యందుకూడ కావలసిన విషయము లభ్యముకానిచో అపుడుగద '**అన్యతో**' గ్రహణమవసర పడునది!.

మన్త్ర సిద్ధాన్తము ననుసరించినవని మా పరిశీలనలో నిర్ణయింపబడి, యిప్పటికి లభ్యమగుచున్న శ్రీప్రశ్న, విశ్వామిత్ర, విష్ణుతిలకాది సంహితలలో '**నిత్యార్చన వరకు పరిశీలింపగ**' కావలసిన విషయమంతయు పాద్మసంహితాను సారముగనే పూర్తిగలభించినది.

ఒకచోట సూక్ష్మముగనున్న విషయమును మరొక సంహితలో విస్తరింపచేసి చూపుచూ, అట్లే ఒకచోట విపులముగ గల విషయమును మరొక సంహితలో సూక్ష్మీకరింపజేయుచు ప్రవర్తించు మన్త్రసిద్ధాన్తానుసారిణులగు సంహితలే '**పాద్మ, శ్రీప్రశ్న, విశ్వామిత్రాది**' సంహితలు కావున మిగిలినవనన్నియు ప్రస్తుతము స్పృశింపక ఈ పైవాటిననుసరించే మేమీ గ్రంథముయొక్క కూర్పునకుపక్రమించితిమి. ఇక ఈశ్వర సంహిత ఆగమసిద్ధాన్తమునకు చెందినదగుటచే దానిని మేము స్పృశింపలేదు. అవసరమురాలేదుగూడ.

ఇక మిగిలిన యిప్పటి ప్రయోగ గ్రంథములన్నియు మైసూరు వారినే చాలావరకు అనుసరించినవగుటవలన వాటి ప్రస్తావనే అనావశ్యకము.

ఇట్టి అన్ని విషయములను దృష్టియందుంచుకొని మిగిలినవారు **'పాద్మసంహితోక్త'** **'పాద్మ సంహితానుసారిణీ'** ఇత్యాదిగ సూచించిననూ, మేమూ **'శ్రీపాంచరాత్రాగమాంతర్గత మన్త్రసిద్ధాన్తానుసారి'** అని సూచించుట జరిగినది.

ఇందు - సంహితననుసరించియు, అనుభవజ్ఞులు, పండితులు పరంపరాగత సంప్రదాయజ్ఞులునగు శ్రీ **ఉ.వే.శ్రీమాన్ పెరియతిరువడి భట్టరుస్వామి** (తమిళనాడు లోని ఆళ్వార్ తిరునగరి వద్దకల శ్రీవైకుంఠక్షేత్రం) మొదలగు పెద్దల సమగ్రమైన పరిశీలనానంతరము ప్రయోగమును కూర్చుట జరిగినది.

ఇక ఆరాధనయందుపయుక్తమగు న్యాసములు, వేద ఇతిహాసాది పారాయణక్రమము, మంగళాశాసనము, శాంతిపాఠములు, అష్టోత్తరములు ముద్రలు మున్నగునవి అనుబంధములు చివరచేర్చబడినవి. అన్ని ఆలయము లందును ఒకేరీతిలో ఆరాధన జరుపుట శోభదాయకమనియు, అత్యంత అవసర మనియు ఒక శ్రీవైష్ణవుడు ఏ ఆలయమునకు వెడలిననూ, అనుసంధించు రీతి తెలియక బాధపడరాదను అభిప్రాయముతో ఈ అనుబంధములను కూర్చుట జరిగినది.

ఇట్లు
శ్రీపాంచరాత్ర పరిశోధన మండలి
నడిగడ్డపాలెం, సీతానగరం
గుంటూరు జిల్లా, ఆంధ్రప్రదేశ్.

ఈ ప్రయోగ గ్రంథమందు చేయబడిన సంస్కరణలను గూర్చి కాలదిగ ప్రస్తావన:

1. ఆరాధనకై అర్చకుడు ధ్వజస్తంభముదాటి లోనికి ప్రవేశించునపుడు చండ ప్రచండ నమస్కారానంతరము 'గత్వాంగన్యాసపూర్వకం' అని అంగన్యాసము చేయవలయునని యున్నది. ఇచ్చట సాధారణముగా 'జ్ఞానాయ హృదయాయ నమ' ఇత్యాది అంగన్యాసము సాధకుడు చేసుకొనవలయునని చాలా ప్రయోగ గ్రంథము లలో గలదు. సాధకుడు చేసుకొనవలసిన అంగన్యాస కరన్యాసములు మానస యాగమునకు ముందు కలవు.

A. రాత్రి భగవంతుని శయనింపజేసి కవాట బంధనమయిన తరువాత సుదర్శనుని, ఆపై చండప్రచండులను ద్వారరక్షణకై సంబోధించి గృహమునకు వెడలవలయునని శ్రీప్రశ్న సంహితలో యున్నది. తిరిగి ఉదయం లోనికి ప్రవేశించునపుడు గూడ చండప్రచండుల అనుజ్ఞ తీసుకొని సుదర్శనుని సంబోధించియే ద్వారము తెరచుట క్రమముగదా! ఇచ్చట ఆ ప్రకారమే చండప్రచండ నమస్కారానంతరము సుదర్శన - సంబోధన స్థానమందు అంగన్యాసము చెప్పబడియున్నది. కనుక ఈ అంగన్యాసము సుదర్శన సంబంధితము తప్ప వేరుకారాదు. మరియు దక్షిణదేశమునందలి సుప్రసిద్ధ దేవాలయముల యందు కూడ ఇచ్చట చేయబడు అంగన్యాసము సాధకునకు గాక ఈ ప్రయోగ గ్రంథములో చూపబడినట్లుగా 'ఓం ఆచక్రాయస్వాహా....' ఇత్యాది సుదర్శన షడంగన్యాసమే కలదు. సంహితయందుకూడ ఇచ్చట ఏ అంగన్యాసమో స్పష్టముగా చెప్పకపోవుట సంశయమునకు దారితీసినది. పూర్వాచార్యానుగృహీత అనుష్ఠానము స్వీకరించి ఈ ప్రయోగగ్రంథమున అంగన్యాసము సుదర్శన పరముగ చూపడమైనది.

2. ఆంధ్రదేశమున గర్భగృహద్వారమునకు ఎదురుగా ఘంటను వ్రేలాడదీయుట, లోనికి ప్రవేశించునపుడు భక్తులతోసహా ఆ ఘంటను మ్రోగించి లోనికి పోవుట బహుళముగాకలదు. విష్ణ్వాలయమునకు అట్టి అవసరం లేదు. అన్యపరులై ఉండు వ్యక్తుల వద్దకు చేరునపుడు వారి దృష్టిని తనవైపు మరల్చుకొనుటకు ఘంటానాదమువంటిది అవసరమే తప్ప, సదా ఆర్తత్రాణ పరాయణుడై వారికై ఎదురుజూచు అర్చామూర్తియైన శ్రీమన్నారాయణుని సన్నిధికి

చేరునపుడు చేతులు జోడించి నమస్కరించుటే చాలును. అందుచేతనే ఏ సంహితయందునూ ఇట్టి ఘంటను వ్రేలాడదీయు ప్రస్తావనలేదు. దక్షిణదేశము నందెచ్చటనూ కూడా విష్ణ్వాలయముల యందు, గర్భగృహద్వారమునకు ఎదురుగా ఘంట వ్రేలాడదీయబడి ఉండదు. ఇక మండపము నందు ఈశాన్యమూల ఒక ఘంటను వ్రేలాడదీసి, కవాటోద్ఘాటన, జలాహరణ, నివేదన, బలిహరణాదుల సమయములను సూచించుచు ఘంటను మ్రోగించుదురు. అదే 1వ పేజీలో, 4వ పేజీలోను క్రింద సూచించబడినది.

3. కవాటోద్ఘాటనము చేయునపుడు జరుపు తాళత్రయము కుడిచేతితో ఎడమ చేతిలో, తరువాత ఎడమ చేతితో కుడిచేతిలో తిరిగి కుడి చేతితో ఎడమ చేతియందును చరుచవలయును. దీనివల్ల దుర్మరణములు వ్యాధులు తొలగి సుఖములు కలుగుననెడి ప్రమాణము కూడ చూపబడినది.

4. ఆలయములోనికి ప్రవేశించునపుడు 'సామ్నా దేవ వ్రతేనాన్తః ప్రవిశేద్దక్షిణాంఘ్రిణా' అను శ్లోకమునుబట్టి దేవవ్రత సామము నుచ్చరించవలెననే అందరు ప్రయోగ కర్తలు తెలిపితిరే తప్ప ఆ మంత్రమును తెలుపలేదు. ఈ ప్రయోగ గ్రంథమందు ఆ మంత్రముగూడ చూపబడినది.

5. బాహ్యారాధనకు ఉపక్రమించుటకు ముందు సాధకుడు ఐదు శుద్ధులు జరుపవలయునని నియమము. అవి క్రమముగా స్థాన, పాత్ర, బింబ, భూత, మంత్ర శుద్ధులు స్పష్టముగా తెలియుటకొఱకై సంఖ్యాక్రమముగా ఇందు వాటిని తెలియజేయుట జరిగినది.

6. భగవంతుని మేల్కొలుపునపుడు ఎన్నో రకముల సుప్రభాత స్తోత్రములు అనుసంధించుట గలదు. ఏ స్తుతియైనను భగవంతుని కీర్తించుటకు యోగ్యమైనదియే కనుక అవన్నియు చేయుట యందు అభ్యన్తరమేమియు లేకున్ననూ అన్ని ఆలయములకు తగిన సుప్రభాత స్తోత్రము ఇందు చూపబడినది. ఇది అయిన తదుపరి ఆయా ఆలయములందుండెడి రామ, కృష్ణ, నృసింహ, వేంకటేశాది మూర్తులను బట్టి స్తోత్రపాఠకుని శక్తినిబట్టి ఎన్ని విష్ణుస్తోత్రములైననూ అనుసంధించవచ్చును. ఇచ్చట ప్రయోగమందు దానిని గమనించవచ్చును. ఈ ప్రాబోధక స్తోత్రము పరమేశ్వర సంహిత నుండి గ్రహించబడినది. ఇది తప్ప హరియొక్క స్తోత్ర విషయమునుగూర్చి ఏ యితర సంహితల యందును కనబడదు. అందుచే అన్ని శ్రీవైష్ణవ దివ్యస్థలములందును దీనినే మొదట అనుసంధించుట ఉచితము.

7. భగవంతుని పరిపూర్ణతేజస్సు ధృవమూర్తి యందు నిక్షిప్తమై యుండును. అయా ఉపచారములు స్వీకరించుటకు నిర్దేశింపబడిన బింబములందు సాధకునిచే అవాహింపబడి ఆయా బేరములద్వారా ఆయా ఉపచారములను ధృవమూర్తిగ నిలచిన భగవానుడు స్వీకరించును. బేరములనగ మూర్తులు విగ్రహములు. అట్టి బేరములు శ్రీపాంచరాత్రానుసారము ఆరుగ నిర్ణయింపబడినవి. వీనినే 'షడ్బేరములు' అందురు. అవి ధృవ, (మూలవరులు) కర్మార్చ, స్నపన, బలి, యాత్రా, శయన బేరాలు. ఈ రోజులలో బహుకొద్ది ఆలయములలో మాత్రమే షడ్బేరవిధానముగా ఆరాధన జరుగుచున్నది చాల ఆలయములలో ధృవ, కర్మార్చలు మాత్రమే కలవు. కొన్ని ఆలయములలో బలిబేరము కూడ ఉండుట కలదు. షడ్బేరనియమముతో అన్ని ఉపచారములు సాగకపోయిననూ ఉన్న బేరములతోనే ఆయా ఉపచారములు జరుపుకొనుట యందు ఆక్షేపణ ఏమీయు లేదు.

ధృవబేరము స్థిరముగా ఆలయమునందే ఉండునది. సకల కళాపూర్ణము. ధృవమూర్తినుండి స్నపన, బలి, యాత్ర, శనయబేరములలోనికి ఆయా ఉపచారములకు అవసరమగు రీతిలో భగవచ్ఛక్తిని ఆవహింపచేయుటకు కర్మార్చబేరము ద్వారముగ (మధ్యవర్తి) వినియోగింపబడునది, ఇటులనే ఆయా ఉపచారములు పూర్తియైన పిదప అందావహింపజేసిన భగవచ్ఛక్తిని ధృవమూర్తి యందు తిరిగి చేర్చుటకును ద్వారముగ వినియోగింపబడునది కూడ కర్మార్చామూర్తియే స్నపనబేరము కర్మార్చామూర్తి నుండి శక్తిని పొందిన పిదప స్నాన ఉపచారము నుండి భోగదాన పర్యంతము (ఆరగింపు) జరుగు ఉపచారములు స్వీకరించుటకు వినియోగింపబడునది. తదుపరి తదావాహిత శక్తి కర్మార్చాబేరము నందే చేర్చవలయును. దీనిద్వారా తిరిగి ధృవమూర్తికి చేరుచుండును. బలిబేరము కర్మార్చనుండి ఆవహింపబడిన శక్తిని పొంది బలిహరణకు ఉపయోగింపబడును. మరల అందలి ఆవాహితశక్తిని కర్మార్చద్వారా ధృవమూర్తికి చేర్చవలయును.

యాత్రాబేరము, కర్మార్చ నుండి గ్రహింపబడిన భగవచ్ఛక్తితో తిరువీధి ఉత్సవములకు ఆర్జిత సేవలకు ఉపయోగింపబడును. ఉత్సవము పూర్తికాగానే తిరిగి కర్మార్చద్వారా తచ్ఛక్తిని ధృవమూర్తియందు చేర్చుదురు.

కర్మార్చనుండి పొందిన శక్తికల శయనబేరమునకు రాత్రి శయనోత్సవమును (పవళింపు సేవకు) వినియోగింపబడును. తదావాహిత శక్తిని మరునాటి ఉదయము సుప్రభాతము తరువాత కర్మార్చద్వారా ధృవమూర్తిలో ప్రవేశింప జేయుదురు.

ఉదయము ధృవబేరము నుండి నియమమునను సరించి కర్మార్చయందు ఆవహింపజేసిన శక్తిని రాత్రి శయనోత్సవానంతరము (శయన బేరము నందుండెడి భగవదంశ తప్ప మిగిలినఅంశలను) ధృవమూర్తి యందు చేర్చవలయుననెడిది సంప్రదాయము. శయనబేరమందలి భగవదంశను సుప్రభాతానంతరము భద్రాసనము నందు శయనబేరము నుంచిన తరువాత కర్మార్చ ద్వార మూర్తి యందు చేర్చుట నియమము. అంతవరకు శయనబేరము ఉపయోగపడును. కర్మార్చనే 'ధృవకౌతుక'మని కూడ అందురు. అనగా కర్మార్చకూడ ధృవమూర్తివలె ఇటూనటూ కదల్చదగనిదే అని అభిప్రాయము. అందువల్లనే కర్మార్చద్వారా మాత్రమే భగవచ్ఛక్తిని ఇతర బేరములలోనికి ఆవాహన చేయుట తిరిగి మూలములోనికి చేర్చుట జరుపవలయును.

ప్రభాతారాధనానంతరము నివేదన చేయునపుడు ఈ శయనాది బేరములకు గూడ నివేదనాది ఉపచారములు జరుపుచుండవలయును. ఈ పై ప్రక్రియ నిగూఢముగా సంహితల యందుండుటచే అధికశాతము దీనిని ఆచరించుట విడచిరి. ఆవాహనాదులు లేకయే 'బేరములకు పెద్దపెద్ద ఆలయాలలోగూడ ఉపచారములు జరిగిపోవుచునే యున్నవి. కొన్ని చోట్ల కొన్ని స్థానములలో మూర్తులను ఆటబొమ్మవలె ఉపచరించుట కూడ కలదు. ఆలయమునందుండెడి ప్రతి వస్తువునందు భగవత్కృప నిండియుండును గదా! సాక్షాత్తు భగవదారాధనకు వినియోగింపబడు వస్తువులందు నిత్యసూరులే నివసింతురు. వాటినే ఎంతో నమ్రతతోఉపచరించవలెనే. అట్టితరి సాక్షాత్ భగవచ్ఛక్తిని స్వీకరించుటకు యోగ్యతనందిన ఆ బేరములను ఎంతో వినయ విధేయతలతో ఆదరణతో ప్రీతితో ఉపచరించవలయును. 'శయనబేరమందలి శక్తిని కర్మబేరముద్వారా మూలబేరము నందు వినియోగించవలయును' అని ప్రయోగమందు చూపబడినది. ఈ క్రమము లోపించి పోవుచుండుటచేతను, ఆరాధకులకు, ఇట్టి విషయమొకటి ఉన్నదని తెలిసినచో ఇది తెలియదగినదని గుర్తించి తెలియజేయుట కర్తవ్యమని ఎందరో పెద్దలు అభ్యంతరపెట్టుచున్ననూ ఈ క్రమమును ఇచ్చట వెలువరించు చున్నాము. దీనిని దృష్టియందుంచుకొనే ధృవమూర్తి నుండి గ్రహించు అంశాలు ఏయే బేరమునకు ఎన్నెన్ని మొదలగు విషయములు ఉపదేశగమ్యములు. శిష్టులగు పెద్దలనాశ్రయించి వారి ద్వారా తెల్సుకుని ఆచరింతురను అభిప్రాయముతో దీనిని ఇక్కడ వివరించుట జరిగినది.

ఈ నియమము ఆయా ఉపచార సమయమందు యేయే విధముగా చేయవలయునో ప్రయోగమందు గమనించవచ్చును.

సాలగ్రామమూర్తులను, స్నపనబేరము ఉన్ననూ లేకున్ననూ స్నానోపచారము నకు వినియోగించవలెను. అయితే స్నపనబేరమున్నపుడు ముందుగ బేరమునకు స్నానోపచారములనన్నియు పూర్తిచేసి అపుడు సాలగ్రామమూర్తులను అభిషేకించ వలెను. లేదా ముందుగనే సాలగ్రామ స్నపనముగావించి ఆపైననూ బేరములకు స్నానమర్పించవచ్చును. ఏమైననూ, రెంటికీ కలిపి ఒకేసారి ఉపచారము తగదు.

యాత్రాబేరములేనపుడు, బలిబేరమునే ఆ ఉపచారము స్వీకరించుటకు ఉపయోగించవచ్చును.

బలిబేరముకూడ లేనిచోట బలి, యాత్రా శయనములకు మూడింటికిని స్థండిలమందో కూర్చయందో భగవచ్ఛక్తిని ఆవాహన చేసి ఆ ఉపచారము జరుపుకొన వచ్చును.

గ్రామోత్సవాదులకు ఈనాటి పరిస్థితులననుసరించి ప్రత్యేక యాత్రా బేరము లేనిచోట కర్మార్చనే ఉపయోగించుచున్నారు. అపుడు కర్మార్చకొరకై ఒక చిన్నమూర్తిని ఏర్పాటు చేసుకొనుట ఉత్తమము. ఏమైననూ కర్మార్చకూడా కదలకూడనిదై ఉండుట మంచిది. ఈ విషయముకూడ ఈ ప్రయోగ గ్రంథమున ఆయా స్థానమున గమనించవచ్చును. అచ్చటచ్చట క్రింది సూచిక యందు కూడ వివరించబడినది. ఏతావతా బేరములు లేకున్ననూ షడ్బేరార్చన నిత్యము జరుగవలసినదేయని గమనించవలెను.

8. భూతశుద్ధి ప్రారంభించునపుడు సంహితయందున్న **'తూర్య ఘోషే ప్రవర్తితే'** అను దానికి అనేక ధ్వనులతోపాటు ఘంటానాదము కూడ చేయదగునని ఆధునిక ప్రయోక్తలు ఇచ్చట ఘంటాపూజాదులను చేయుటగలదు. వీనితో పాటు **'ఆగమార్థంతు దేవానాం గమనార్థంతు రక్షసాం.......'** అనెడి శ్లోకము అందరిచేతను అనుసంధింపబడుచున్నది. 4వ పేజిలోని ప్రమాణమును బట్టి నాదము చేయుదగును. శ్లోకమనవసరము. ఆలయములందు ఉపయోగింపబడు వస్తువులన్నియును తత్తద్దేవతాధిష్ఠితములయ్యే ఉండును. ఘంటయును అట్లే అందుచేత ప్రత్యేకము ఘంటాపూజ అవసరములేదు. ఇక ఆలయమునందు యోగపీఠము మొదలుకొని ధ్వజస్తంభమునకు బయట ఉండు ప్రాకారము వరకు

కూడ అన్ని దిక్కులయందు ఆయాదిక్కులను పాలించు దేవతలు అప్రమత్తులై రక్షించుచుండుటకు ప్రతిష్ఠా దినమునాడే స్థాపింపబడియుందురు. వారచ్చట ఉన్నంతవరకు రాక్షసులెవ్వరును అచ్చట ప్రవేశించరు. అట్లు ప్రవేశించిన అచ్చట భగవానుడు లేడనే అర్థముకదా! గర్భగృహములో ఆరాధనచేయు అర్చకుడు ఆ గర్భగృహమునకు క్రొత్తగా దేవతల నాహ్వానించుటగాని లేని రాక్షసులను తొలగించుట గాని చేయనవసరం లేనే లేదు. అందులకై ఆ శ్లోకము ఈ సందర్భమున, అందున గర్భగృహమునందు అనుసంధించుట అనవసరము. సుప్రతిష్ఠిత ఆలయములేని నూతన స్థానములలో జరుపు క్రియలలో ఈ శ్లోకమునను సంధించుట తగును. అందుచే ఇచ్చట భూతశుద్ధియందు ఘంటను ప్రయోగించమనినపుడు ఏ మంత్రమును అవసరములేదు. తాను యోగాసనమునందు ప్రవేశించుచున్నట్లు తెలియజేయుటకై ఘంటానాదము చేసిన చాలును. ఎచ్చటెచ్చట ఘంటానాదము చేయవలెనో ప్రయోగములో క్రిందచూపబడినది. కాక సాధకుడు ఇకపై జరుపు ప్రణవమంత్రపూర్ణమగు ప్రాణాయామ భూతశుద్ధులలో ఆ ప్రణవ ధ్వని భావనకై సహజముగ ప్రణవమును ధ్వనించు ఘంటానాదమును ధ్వనింపజేసి తదుపరి యోగాసనా రూఢుడు కావలయును. అని ఇచ్చట ఘంటానాదము చేయ వలయునని తెలుపబడినది.

9. భగవదారాధనలో లేక దేవయాజ్ఞికములో ఎచ్చట ప్రాణాయామము న్ననూ అది ప్రణవము చేతనే తప్ప గాయత్రీ మంత్రముతో కాదు. భూతశుద్ధి యందు కూడ మూడుసార్లు ప్రాణాయామము గలదు. ఇవి కూడ ప్రణవముతోటే చేయవలయును. ప్రణవముతో చేయుపద్ధతి 4వ పేజీలో వివరింపబడినది.

10. భూతశుద్ధి :- న్యాసము, యోగము అని రెండుగా విభజించబడినది. ఆరాధనకు ఉపక్రమించునపుడు స్నానాదులవల్ల బాహ్యశౌచము పాటించుట ఎంత అవసరమో మానసిక శౌచముగూడ అంతే అవసరము. ఇది భావనతో జరుపవలసిన క్రియ. దీనికే 'న్యాసము' అని పేరు. న్యాసమనగా ఉంచుట. మంత్రమును మనస్సు నందుంచి మనస్సును మంత్రాధిష్ఠాతయగు మూర్తి యందుంచి ఆ భగవంతుని సర్వశక్తిపంతమగు దివ్యమంగళ విగ్రహము యొక్క సతతభావనా బలముచే పంచభూతాత్మకమగు శరీరము యొక్క ఉపరిభాగమును, అంతర్భాగమును తదారాధన యొగ్యమగునట్లుగా మలచవలయును. అనగా ప్రస్తుతము పాంచభౌతికదేహము భావనలో నిశ్శేషముగా భస్మీభూతము కావలయును. తగినట్లు

తిరిగి సృజింపబడవలెను. దానికి ముందు శరీరము నాశ్రయించియున్న బాహ్యావాసనలు తొలగవలయును. కర్మవల్ల స్నానాదులవల్ల కొన్ని తొలగిననూ భావనతోకూడిన మంత్రశక్తివల్లనే క్రమముగ బాహ్యావాసనల నుండి ముక్తి లభించును. వాయు, అగ్ని, ఇంద్ర, వరుణ బీజములను ధ్యానించుటద్వారా వాసనా విముక్తి సిద్ధించు ప్రక్రియ శ్రీపాంచరాత్రమున కలదు. అది 5వ పేజీలో వివరింపబడినది. దానినాచరించిన పిదపనే పంచభూతములను సంహారన్యాసము ద్వార క్రమముగ లయింపజేసి, సూక్ష్మశరీరమును ఈ పాంచభౌతిక దేహము నందుండి, భగవత్సన్నిధికి చేర్చినట్లు భావన చేయవలయును.

అపుడీ స్థూల శరీరము తనంతను దగ్ధమైనట్లు భావించవలయును. ఇదంతయు మంత్రప్రభావముచే జరుగుచున్నట్లు భావించుటయే తప్ప ప్రత్యక్షముగ జరుపదగినది కాదు. ఇంతవరకు జరిగిన ప్రక్రియను 'తత్వసంహారన్యాస'మని అందురు. ఇక తిరిగి భగవత్సన్నిధిలో ఉన్న సూక్ష్మ శరీరధారియగు సాధకునకు స్థూలశరీరమేర్పడవలయును. అది కేవలము భగవదారాధనకే తప్ప వినియోగపడనిదై ఇతరవాసనలు కాని, కల్మషములుగాని లేని విశుద్ధ దేహమై యుండవలయును. అదియును భావనాయుత మంత్రశక్తి వల్లనే జరుగవలయును. అందులకై గగనములో ఒక సహస్ర దళపద్మము భగవత్కృపచే ఆవిర్భవించి వికసించగల, భగవచ్చరణముల చేరియున్న తాను స్థూలశరీరనిర్మాణార్థము ఆ పద్మమునందు ఆసీనుడైనట్లు భావించవలెను. ఏ క్రమములో తత్వసంహారము జరిగెనో, తిరిగి అదే క్రమములో వెనుకకు సృష్టి జరుపబడినట్లు భావించి, పద్మము నందలి భగవత్పాద తీర్థస్నాతుడై, అలంకృతుడై భగవదారాధనార్హతనందినట్లు భావించవలెను. ఈ ప్రక్రియకు 'తత్వసృష్టిన్యాస'మని పేరు.

ఇట్లు వాసనారహితము, పూతము, నూతనమునయిన దేహమునందలి ఏఏ భాగమున ఏ ఏ బీజములున్న భగవత్సాక్షాత్కారము నందవచ్చునో, అట్టి రీతిలో ఆయా మంత్రబీజాక్షరములను అచ్చటచ్చట, బ్రహ్మచర్యాది ఆశ్రమానుసారము అనుసంధించుటను 'మన్త్రన్యాస'మని యందురు.

ఈ న్యాసము దేహమునందు 5 ప్రకారములుగ అనుసంధించవలయును. ఆ పద్ధతులు సులభముగ తెలియు రీతిలో ప్రయోగ గ్రంథమున విభాగశః సూచించుట జరిగినది.

వాసనారహితము..... మంత్రపూతమునయిన స్థూలపాంచభౌతిక దేహము నందు భగవంతుని స్వరూప, రూప, గుణ, విభూతులతో ఒకసారి భావించి బాహ్యారాధనలో ఎన్నోలోపములు ద్రవ్య, సమయ, భక్త్యాది సంకోచము వల్ల జరుగుచుండునుగాన, అట్టి లోపరహితముగ మానసశక్తి సంజాతములగు భక్తి పూర్ణద్రవ్యములతో అతని పరిపూర్ణ ఆరాధన గావించి, అదేరీతిలో సంభవిత ద్రవ్యాలతో బాహ్యముగ ఆరాధించి, తాననుభవించుటయే గాక భక్తులచేగూడ అనుభవింపజేయుటకై 'ధృవాది' మూర్తులకారాధన నారంభించును. ఇట్లు మనసున జేసిన ఆరాధనను 'మానసయాగ' మందురు.

మానయాగము జరిపిన పిదపనే ధృవ, కౌతుకాది బేరములవద్ద బాహ్యా రాధనకు ఉపక్రమించవలయును. ఈ విధముగా జరుగని ఆలయ సంబంధమైన బాహ్యారాధనము వ్యర్థము. బాహ్యారాధనలో జరిగెడి అజ్ఞాత దోషములు మానస యాగము ద్వారా మాత్రమే కొంతవరకయిననూ తీరును. మానసయాగము సిద్ధించుటకు 'మంత్రన్యాసము' సాధనము. మంత్రన్యాసము వాసనాదూరమై దేహమందు మాత్రమే కొంతవరకయిన ఫలించును. వాసనలు - తత్వసంహార-సృష్టిన్యాసములవల్లనే (భావనచే) కొంత దూరము కాగలవు. అపుడే పంభూతములు విశుద్ధములగును. ఇంత ప్రక్రియ క్రమముగా జరిపిననే అది **'భూతశుద్ధి'** అనిపించు కొనును దీనినే **'ఆత్మశుద్ధి'** అనియు అందరు.

ఆత్మను పరమాత్మ చరణములతో చేర్చుటద్వారనేగద 'శుద్ధి' లభించును. మిగిలినవన్నియు కేవలము అచేతనములగు పంచభూతములకే శుద్ధిని చేకూర్చును. జ్ఞానియగు ఆత్మను పరమాత్మతో చేర్చుభాగ్యము ఈ పద్ధతిలో జరుగునుగాన **'ఆత్మశుద్ధి'** అనియు అందురు.

అర్థాత్ :- 1) బాహ్యావాసనలు తొలగుట, (5 పేజీలో), 2) పంచభూతములు లయమంది తిరిగి సృజింపబడుట (6-7 పేజీలలో), 3) మంత్రబీజాక్షరములను దేహమునందచ్చుటచ్చుట న్యాసము జేయుట, (8,9,10 పేజీలలో), 4) మనసున భగవదారాధన జరుపుట (11వ పేజీలో) - ఇవన్నియు జరిపినపుడే **'భూతశుద్ధి'** **'ఆత్మశుద్ధి'** జరిగినట్లు లెక్క. ఇందు ఏ ఒక్కటి తగ్గిననూ భూత శుద్ధిలో లోపము జరిగినట్లేయగును. ఇది లేనట్టి ఆరాధన 'బాలక్రీడ' వంటిదే యగును తప్ప లోకక్షేమార్థము కాదగదు.

11. శ్రీపాంచరాత్రాగమమునకు పాద్మసంహిత ననుసరించి మూల మంత్రములు నాలుగు. అవి :- 1) అష్టాక్షరీ, 2) ద్వాదశాక్షరీ, 3) విష్ణుషడక్షరీ, 4) ప్రణవము, సాధకుడు ఆలయములో ఆరాధనలర్పించుటకు పూర్వము, మంత్రదీక్ష స్వీకరించి ఉండవలెను. ఆయా ఆలయమునకు ప్రతిష్ఠాపకులైన ఆచార్యులు ఏ మూలమన్త్రమును గైకొనెనో ఆ మంత్రరీతిలో చక్రాబ్జమండలమున దీక్షితుడు కావలయును. ఆలయ ప్రతిష్ఠ ఏ మంత్రానుసారము జరిగెనో అన్ని ఉపచారములును, ఉత్సవములునూ ఆ మన్త్రానుసారముగనే జరుగవలెననెడిది ఆగమ నియమము. ఇది నూతనముగ ప్రవేశించు అర్చకునకు పూర్వపు అర్చకులు ఉపదేశరూపముగ తెలియజేతురు. ఇది వారికి తప్ప యితరులకు తెలియనవసరము లేదు. శ్రీపాంచరాత్రులు బహుళముగ ద్వాదశాక్షరినే స్వీకరించినట్లు తెలియుచున్నది. ఈనాడు ఆ క్రమములో దీక్షనందు ప్రక్రియ మృగ్యమైనది, అష్టాక్షరీ మంత్రోపదేశమును సంస్కారముద్వారా పొందినవారధికముగ లభించుచున్నారు. అదియుగాక సంప్రదాయేత్తలందరును శిష్టపరిగృహీతమైనదిగ అష్టాక్షరినే నిర్ణయించుటచేతను ఈ ప్రయోగ గ్రంథమునందు మన్త్రన్యాసములు మొదలగునవన్నియు అష్టాక్షరీ మన్త్రప్రక్రియయందే స్వీకరింపబడినవి. పరంపరాగతమగు ద్వాదశాక్షరి దీక్షాస్వీకరణ పద్ధతి అమలులో ఉన్నవారెవరయిన ఉన్నట్లయితే వారి సౌకర్యార్థము ద్వాదశాక్షరిననుసరించిన మంత్రన్యాసములను గూడ (అనుబంధం 1-4 నుండి 2 చూపబడినవి.)

12. న్యాసములు చేయునపుడు సాధకుడు బ్రహ్మచారియైనచో సృష్టిన్యాసమే చేయవలయును. గృహస్థుడైనచో స్థితిన్యాసము చేయవలయును. యతి యైనచో సంహారన్యాసము చేయవలయును. వారివారి ఆశ్రమములకు తగినట్లు న్యాసములను చేయుపద్ధతిగూడ అనుబంధము - 1లో చూపుట జరిగినది. ఆశ్రమమేది అయిననూ గూడ 'స్థితిన్యాసము' అన్ని ఆశ్రమస్థులును చేయవచ్చును' అని పాద్మసంహిత నిర్ణయించుటచే ఈ ప్రయోగ గ్రంథమున స్థితిన్యాసము చూపబడినది. గమనింతురు గాక!

13. మరొక ముఖ్యమైన అంశము పంచపాత్రనివేశనము. ఇది ఆచారములో స్వస్తిక ఆకృతిలో ఉంచుట నాలుగు మూలలయందు అర్ఘ్యాది పాత్రములుంచి మధ్యశుద్ధోదక పాత్రనుంచుట ఇత్యాది అనేక రకములుగా ఉన్నది. ప్రస్తుత సిద్ధాంతముననుసరించి.

'పాద్యంమధ్యే దక్షిణేఽర్ఘ్యం వామే చాచమనీయకమ్ ।
తస్య పార్శ్వస్య పార్శ్వేతు వామే స్నానీయపాత్రకమ్॥'

అనెడి పాద్మ ప్రథమ పక్షమేగైకొని ప్రయోగములో చూపుట జరిగినది. పాద్మ సంహితయందు చూపబడిన ప్రథమ పక్షశ్లోకము గతంలో అన్వయించక బహుశః ఇతర పక్షములు స్వీకరింపబడి ఉండవచ్చు. ప్రథమ పక్షమునకు అవాంతరములు ఏవైన ఏర్పడిన మాత్రమే ఇతర పక్షము స్వీకరించుట ఉచితమే తప్ప లేనిచో దోషమగును అందుచే ఈ ప్రయోగమున అన్వయక్లేశము కలగకుండుటకై పంచపాత్రనివేశనము చిత్రరూపముగా కూడ చూపబడినది.

14. నిత్యారాధన - బాహ్యారాధన నుండి శయనోత్సవము వరకు ఆరు - భాగములుగ విభజించబడినది. వీనిని షడాసనములు అందురు. అవి క్రమముగా మంత్రాసన, స్నానాసన, అలంకారాసన, భోజ్యాసన, యాత్రాసన, శయ్యాసనములు. ఇవి ఆరున్నూ ఈ ప్రయోగములో సంఖ్యాక్రమముగా నిరూపింపబడినవి. ఇందు మొదటిదగు మంత్రాసనమున ముందుగ ధృవమూర్తి యొక్క యోగపీఠమునకు అన్ని దిక్కులయందుకల పరివార దేవతలను ముందుగా ధ్యానించవలయును. వారిని చతురుపచారములతో అర్చించవలయును. ఆపై పీఠమునందధిష్ఠించి యున్న భగవానుని ప్రార్థించి సుముఖుని గావించుకొనవలయును. ధృవబింబము నకు సాలగ్రామమూర్తికి ఆరాధన అర్పించినపుడు ఆవాహన ఉపచారము అవసరములేదు. వీనియందు భగవంతుడు సదా వేంచేసియుండును. మిగిలిన బేరములయందు ఆయా కాలములయందు ఆయా ఉపచారములను గైకొను నిమిత్తమే ఆవాహన చేయబడి తిరిగి ధృవమూర్తిలోనికే పంపబడును. ధృవమూర్తిలోనికట్లు మరియొకచోటునుండి ఆవాహన ఉండదు. 2) ధృవమూర్తినుండి కర్మార్చయందు భగవంతుని ఆవాహన చేసి మంత్ర షడంగన్యాసపూర్వకముగా కర్చార్చయందు వేంచేపుచేయవలయును. ధృవబేరమునకు, కర్మార్చాబేరమునకు క్రమముగా అర్ఘ్యపాద్యాచమనాలనర్పించి, మధుపర్క నివేదనము గావించవలయును. 3) భగవంతుని యొక్క ఆంతరంగిక పరివారమగు శ్రీవత్సాదులను, వ్యాఘ్యాదులను, శంఖాదులను ఇంద్రాదిపాలకులను గరుడ విష్వక్సేనాదులను చతురుపచారములతో నియమిత స్థానములలో కర్మార్చయందు అర్చించవలయును అనెడి పాద్మసంహితయందు తెలుపబడిన మంత్రాసన క్రమము కొన్ని ప్రయోగములలో పరివారార్చన క్రమములో ముందు

వెనుకలుగ మరియొక రకముగా ఆచరణలో ఉన్ననూ క్రమమిట్టిదే అగుటచే ఆ పద్ధతే ఈ ప్రయోగమున చూపబడినది.

15. యోగపీఠ పరివార దేవతామంత్రములు బీజాక్షరములతో పాద్మసంహిత యందున్న మంత్రోద్ధార ప్రక్రియయందు నిర్ణయింపబడి ఈ ప్రయోగము నందు చూపబడినవి. ఇతర ప్రయోగములలో ఈ మంత్రోద్ధారమునందు కూడ దోష బాహుళ్యము కానవచ్చుచున్నవి. ఆ మంత్రములను ఇందు జాగ్రత్తగా గమనించ వచ్చును.

16. కర్మార్చయందు చేయు మంత్రన్యాసము కూడ 3 రకములుగా ఉన్నది. **స్థితే దేవే స్థితిన్యాసః ....'** ఇత్యాది ప్రమాణమును బట్టి భగవంతుడు నిలచిన మూర్తియైనపుడు స్థితిన్యాసము కూర్చుని యున్నపుడు సృష్టిన్యాసము శయనమూర్తియైనచో సంహారన్యాసమును సాధకుడు ఏ ఆశ్రమస్థుడైననూ చేయవలయును. ఏ ఆకృతిలో ఉన్న మూర్తికైనను స్థితిన్యాసము చేయదగును. గాన ప్రయోగమున స్థితిన్యాసమీయబడినది. ఆరాధన సమర్పించునపుడు ఒక్కొక్క ఉపచారమునకు, ఆ ఉపచారము స్వీకరించుట కనుకూలమగు స్థితిలో, భగవానుడు వేంచేసి ఉన్నట్లు భావించ వలయును.

'అర్ఘ్య వస్త్రాంబరాకల్ప పుష్పగంధానులేపనైః।
ప్రత్యర్పితం స్థితం ధ్యాయేత్ పాద్యాచమనయోః పునః॥
ఆసీనం స్నాన కాలే చ పద్మాసన సుఖాసనే।
నైవేద్య ధూప దీపాదా వాసీనం స్వస్తికాసనే॥
ఉపచారేషు చాన్యేషు తత్తత్కర్మా నుసారతః" -- అందుచే

ఇచ్చట మంత్రన్యాసము చేయునపుడు భగవానుడు నిలచియున్నట్లు భావించ వలయును. విగ్రహము కూర్చుని ఉన్ననూ ఆ సమయమున నిలచియున్నట్లే భావించవలయును. అందుచే యిచ్చట స్థితిన్యాసమీయబడినది.

17. కర్మార్చయందు న్యాసమైన తరువాత, పరివారార్చనకుముందు ధృవబేరమునకు కర్మార్చామూర్తికి క్రమముగా అర్ఘ్య, పాద్య ఆచమనీయములు అర్పించవలయునని ఉన్నది. అచట ఏ మంత్రములతో అనునది సంహిత యందు ఈయబడలేదు. స్నానాసనమందు వేంచేసియున్న భగవంతునకు మరల అర్ఘ్యపాద్యాచమనీయములను అర్పించవలయునని సంహితయందున్నది. ఇచ్చట

'సావిత్రీ' మంత్రముతో అర్ఘ్యము. **'త్రీణిపదా'** అను మంత్రముతో పాద్యమును **'అపః పునంతు'** అనుమంత్రముతో ఆచమనీయములను అర్పించవలయునని మంత్రముతోబాటు చూపబడినది. ఇట్లే ఎచ్చటెచ్చట అర్ఘ్యపాద్యాదులు సమర్పించవలయుననియున్నచో అచ్చటల్లా మంత్రములు గూడ చూపబడి యున్నవి. కాని మొదటిసారి అర్ఘ్యాదులు అర్పించమనునపుడు మాత్రము (పరివారార్చనకు ముందు) మంత్రములేవియు ఈయబడలేదు. **'ఇతి విజ్ఞాప్య దేవేశం యజే దర్ఘ్యాదిభిః క్రమాత్'** అనే ఉన్నది. వానిని స్వీకరించుచున్నట్లు భావించమని యున్నది. ఒకే ఉపచారమును అనేక చోట్ల తెలిపినపుడు అది సమంత్రకమైనపుడు మొదటి ఉపచారమునందే మంత్రము తెలుపబడిన యెడల రెండు మూడు స్థానాదులలో మంత్రము సూచింపకున్ననూ ఈ ఉపచారము ఈ మంత్రముతో అని మొదటనే నిర్ణయింపబడినది కనుక ఆ మిగిలిన స్థానములలో ఆ మంత్రముతోనే ఉపచారము చేయవలెను. మొదటి స్థానమున మంత్రము సూచింపబడక మధ్య ఎచటనో మంత్రము సూచించినచో ఆ సూచించిన స్థానమునుండి మాత్రమే ఆ ఉపచారమునకు ఆ మంత్రము వినియోగించుట న్యాయము. దానికి ముందు ఉండు అదే ఉపచారమునకు ఆ మంత్రము వినియోగింపవలెననెడి నియమము వర్తించకపోవచ్చును.

అదే లోకన్యాయమిచ్చట గ్రహించినచో అర్ఘ్యాదులు మొదటిసారి అర్పించవలయుననినపుడు మంత్రమేదియు తెలుపక రెండవసారి నుండి మంత్రము తెలుపుటచే మొదటిసారి అమంత్రక అర్ఘ్యాది ఉపచారములు అర్పించవలయునని అభిప్రాయము కలుగుచున్నది. మా సదస్సునందు ఈ విషయమై సుదీర్ఘచర్చలు జరిపినప్పటికిని పండితులెవ్వరును ఒక నిర్ణయమునకు రాలేదు. పై లోకన్యాయమును అందరూ అంగీకరించిననూ భగవంతునకర్పించెడి ఏ ఉపచారముగూడ అమంత్రకమై యుండరాదనియు అయిననూ మొదటిసారి అర్పించు అర్ఘ్యపాద్యాదులవద్ద సంహితయందు ఏల మంత్రమీయబడలేదు. అనెడి విషయములోను సందిగ్ధముగానే వదలిరి. అందుకే మేము ప్రయోగమునందు సంహితలో నున్నట్లే అమంత్రకముగానే చూపితిమి. అయితే ఏ ఉపచారమునైనను మంత్రము తెలిసిననూ తెలియకున్నను మూలమంత్రముతో అర్పించుట దోషములేదు కనుక ఈ స్థానమందలి అర్ఘ్యపాద్యాదులను కూడ మూలమంత్రముతో

అర్పించిననూ దోషము లేదు. అయితే ఇతర మంత్రములతో అర్ఘ్యాది సమర్పణము ఆగమ విహితముకాదు.

18. స్నానాసనమునందు అలంకార స్నపనము దేవతావాహనముతో విశేష ఉత్సవాలలో జరుపుటకు తగిన రీతిలో అనుబంధము 5లో సూచించబడినది.

19. అలంకారాసనమందు స్నానానంతరము ఆభరణాద్యలంకరణమైన తరువాత 31వ పేజీలో ఊర్ధ్వపుండ్రధారణ కూడ చూపబడినది. ఇది సంహిత యందు లలేదు. అయిననూ భగవద్ధ్యాన శ్లోకములలో **'కృతోర్ధ్వ పుండ్రతిలకై ర్మండితమ్...'** ఇత్యాదిగా ఊర్ధ్వపుండ్రధారణ కూడ చూపబడినది. అందుచేత అలంకారాసనమునందు ఊర్ధ్వపుండ్రధారణ కూడ ఉండి తీరవలయును. దక్షిణ దేశాచారమునందు **'నతేవిష్ణో.... '** అను మంత్రముతో ఊర్ధ్వపుండ్రధారణ గలదు. అదే ఇచ్చట ప్రయోగములో చూపబడినది.

20. భోజ్యాసనమునకు భగవానుడు బయల్దేరుటకు ముందు **'గో గ్రాసం దేశికాయైవ దద్యాత్ దేవస్యసన్నిధౌ'** అని సాధకునకు మాత్రాదానమర్పించుట ఒక ప్రక్రియ. భగవానుడు తన భక్తులకువలయు సౌకర్యములు చేసిన పిదప తను సౌఖ్యములను పొందజూచుట చరిత్ర ప్రసిద్ధము. ఆ కారణముచేతనే తను భోజ్యాసనమునకు వెడలుటకు ముందు ఇంతవరకు తనను ఆరాధించిన ఆచార్యునకు కృతజ్ఞతతో ఆరాధకుడు గృహపోషణ నిమిత్తమై వ్యగ్రచిత్తుడుకాని రీతిలో మాత్రాదానమునందు సూచింపబడిన వస్తువులను సమర్పించును. అనగా పరిచారక ముఖేనగాని, యజమాని ముఖేనగాని సమర్పించుచున్నమాట. దీనివలన అర్చకుడు భగవదారాధనయందే శ్రద్ధ పెంచుకొని కుటుంబ భారము లేకుండా ఆలయ అభివృద్ధికి పాటుబడునని భావము.

ఈ రోజులలో జీతమునకో, వంతులుగానో, భూమిని పొందియో అర్చకులు చేయుచుండు ఆరాధనకు ఈ నియమము వర్తించకపోవచ్చు. అయిననూ చేయవలసిన రీతిమాత్రము అది. అవకాశము లేనిచో దీనిని నామమాత్రముగానైనా ఆచరించుట మంచిది.

21. ఇంతవరకు తెరతీయకనే ఆరాధన జరుపవలయును. మంగళ ధ్వనులతో తెరతొలగించిన పిదప వేదవేదాంగములను భగవంతునకు వినిపించవలయును. దీనినే **'శంగోలము'** అనియు అందురు. దేవాలయము నందు

ఆయా వేదవేదాంగముల పారాయణలకై ప్రత్యేక పండితులు నియమింపబడి ఉండవలయును. వారందరును ఆ సమయమునకు అచ్చట ఉండి తులసి పుష్పాదులు చేత ధరించి, ఆనాడు తాము చేయు పారాయణల ఆదిమంత్రమునో, శ్లోకమునో, పాశురమునో విజ్ఞాపన చేయవలయును. ఆపై తమ పారాయణలను కొనసాగించవలెను. వారొసంగిన తులసి పుష్పాదులు గ్రహించి భగవంతుని అర్చన కావించవలయును. అది అష్టోత్తర శతనామములు కావచ్చును, సమయము ననుసరించి సహస్రనామములును కావచ్చును. ఇచ్చట ఎవరి గోత్రనామములుగానీ అవసరములేదు. యజమానులుగాని, ధనము చెల్లించి ఆర్జితముగా శతనామ, సహస్రనామపూజలుకాని ఇతర ఉత్సవములుగాని బలిహరణమయి నిత్యోత్సవమై తీర్థప్రసాద వినియోగమైన పిదప మాత్రమే చేయవలయును తప్ప ఈ లోపులో చేయరాదు. ఈ తీర్థప్రసాద వినియోగము వరకు జరుగు కలాపమునకు 'నిత్యవిధి' అని పేరు. విశేషములను ఏవి ఆచరించవలసి వచ్చిననూ అది యజమానుల కొరకైననూ దర్శనార్థులకొరకైననూ సరియే. నిత్యవిధి పూర్తయిన పిదప మాత్రమే చేయవలయును తప్ప నిత్యవిధిలో మార్పులు చేయుటగాని లేదా మానివేయుట గాని ఎన్నడునూ చేయరాదు. ఈ రోజులలో నూతనముగ నిర్మించి ప్రతిష్ఠించు ఆలయములకు యాజమాన్యము వహించు పెద్దలు ఈ నియమమును జాగ్రత్తగా గమనించవలయును. పుష్పపూజ పూర్తికాగానే దివ్యప్రబంధాను సంధానము అధ్యాపకులతో చేయించవలయును.

శ్రియఃపతియగు శ్రీమన్నారాయణునకు మిక్కిలి ప్రీతిపాత్రమగు దివ్య ప్రబంధము ఏఏ ఆలయములందు అనుసంధింపబడునో ఆ ఆలయములందు భగవంతుడు ఆనందముతో వేంచేసియుండును. అచట దివ్యసూరులగు ఆళ్వారులును ఉందురు. అట్టి ఆలయములనే దివ్యస్థలములందురు. ఉదయము సమయాన తిరుప్పల్లాండు, తిరుప్పళ్ళియెழுచ్చి, తిరుప్పావై అనెడి ప్రబంధ పారాయణను 'సేవాకాలము' అని వ్యవహరించుటకు తిరుప్పావై ప్రబంధమునందలి చివరి రెండు పాశురములను నిలిపి మంగళాశాసనమైన పిదప తీర్థ వినియోగమునకు ముందు అనుసంధించవలయును. దీనినే 'శాత్తుముఱై' అందురు. విష్ణ్వాలయము అన్నిటియందును ఈ క్రమముననుసరించదగినది. ఒక వేళ ఆయా వేద వేదాంగముల ఆరంభమును అనుసంధించుటకు తగిన రీతిలో వేదవేదాంగముల ఆరంభమును. 2వ అనుబంధమునందు చూపుట జరిగినది.

ఆ క్రమమును అర్చకులు గమనించి అట్లయిననూ చేసుకొనవచ్చును.

ఈ ప్రబంధ సేవాకాలము కూడ క్రమబద్ధము చేయుటకు కేసెట్ రూపమున వెలవరించినాము.

22. విష్ణ్వాలయములందు ఆళ్వారుల ప్రతిష్ఠ, ప్రబంధ పారాయణలను గూర్చి ఈ మధ్య బయల్దేరిన కొన్ని ఆక్షేపణలకు సమాధానముగా ఆగమ పురాణ ప్రమాణములతో **'వితండముండనము'** అనెడి గ్రంథము శ్రీవాసుదాసాశ్రమం నడిగడ్డపాలెము నందు ప్రచురించబడియున్నది. అవసరముగలవారు దానిని గమనించవచ్చును. ఆలయమున ఆళ్వార్ల ప్రతిష్ఠ దివ్య ప్రబంధ పారాయణలు మాత్రము అవశ్యానుసంధేయములని గమనించవలయును.

23. భోజ్యాసనము నివేదన (ఆరగింపు) సమర్పించునపుడు 'ఓం ప్రాణాయ స్వాహా' ఇత్యాది మంత్రములతో మనుష్యులకు వలెనే సమర్పించుచున్నారు గాని అట్లు చేయరాదు. **'దేవస్యత్వా...... '** అను మంత్రముతోనే ఆహుతులను సమంర్పించవలయుననెడిది నియమము. అదే ఈ ప్రయోగమున వివరింప బడినది.

24. పక్వాపక్వ పదార్థములను నివేదనకు చేర్చిన తరువాత కవచ మంత్రముతో పరిషేచనము చేసి పదార్థములకు, **'దాహనప్లావనాది'** సంస్కారములు చేయవలయునని సంహితయందున్నది. ఏ పదార్థమైననూ భగవానునికి అర్పించుటకు పూర్వము ఆ వస్తువును శోషణముద్రతో ఎండింపజేసి దాహనముద్రతో దహింపజేసి ప్లావనముద్రతోతడిపి భగవన్నివేదనకు అర్హతను పొందినట్లుగ భావించవలయును. శోషణ, దాహన, ప్లావన మనెడిది ఒక పౌర్వాపర్యక్రమము: అన్ని స్థానములందు అట్లే యున్నది. హవిర్నివేదన స్థానమందు పాద్మసంహితలో ఈ క్రమమును మార్చుచు **'దాహనప్లావనాదికే... చర్యాపాదం 3-174 శ్లో॥'** అనెడి శ్లోకములో చెప్పబడినది. ఆ శ్లోకపు అభిప్రాయప్రకారము ముందుగా దాహనము తదుపరి ప్లావనము **'ఆది'** శబ్దముచే శోషణము గ్రహింపవలయునని తోచుచున్నది. అనగా ముందుండవలసిన శోషణము చివరకు చేరినది. మా సదస్సులో ఈ విషయమే చర్చించునపుడు శోషణము ముందే ఉండవలయును కాని క్రమము మార్చరాదని కొందరు పండితులు వాదించిరి. అట్లుండవలెనన్నచో సంహితా శ్లోకమునందు **'శోషణప్లావనాదికే'** అనియే చెప్పియుండవచ్చును. దానివలన ఛందో భంగమేమియును రాదుకద! అయిననూ **'దాహనప్లావనాదికే'** అని

ఆరంభించుటచేత దాహనమే ముందుండవలయునని సంహితాకారుని అభిప్రాయమని స్పష్టమగుచున్నది. అని కొందరు నిరూపించిరి. అదియునుకాక నివేదనముచేయు పదార్థములు మొదటి క్రమము ననుసరించియే శోషణ దాహన ప్లావనములు కావించినచో చివరిది ప్లావనము (తడుపుట) కనుక పదార్థములన్నియు తడిపి ముద్దగా నుండునేమో! భావనాస్ఫూర్తితో చేయునదేకదా నివేదనకూడా ఆ భావనలో తడిపి ముద్దయైనట్లు పదార్థములను భావించిన తదుపరి అమృతీకరణము జరిపిననూ భగవానుడు స్వీకరించుటకు ఇబ్బందియగునేమో అనిపించుచున్నది.

చివరి శోషణమున్నచో అట్టి ఇబ్బందిలేక పదార్థములయందలి ప్లావనమువల్ల ఏర్పడిన తడి ఆరియుండునుగాన ఆపై జరుపు సురభిముద్ర ప్రదర్శనమువల్ల ఈ పదార్థములు అమృతీకరింపబడును గాన భోగ్యముగా స్వీకారయోగ్యములు అగును అని అనిపించుచున్నదని యుక్తితో గూడ సమర్థించిరి అయిననూ మొదటి వర్గము వారు దీనితో తృప్తిబడలేదు. ఇట్లు ఈ క్రమము మారుట ఎచటనూ లేదని వాదించబోయిరి. దానికి 'రెండవ వర్గమువారు పంచపాత్రాసాదనమున ద్రవ్యశుద్ధి జరుపునపుడు శోషణము లేకనే దాహన ప్లావనములు మాత్రమే చూపబడి ఉండుటను ప్రమాణముగా చూపిరి' దానికి మొదటి వర్గమువారు అట్లయిన ఇచ్చటనూ దాహన ప్లావనములే చాలునేమో అనిరి. సంహితా శ్లోకమున '**దాహన ప్లావన**' అని తెలిపి ఆపై '**ఆది**' పదముకూడ చేర్చుట జరిగినది అనగా ఆ రెండింటితోబాటు మరొకటి కూడ ఉండవలయును కదా అది శోషణము తప్ప వేరొకటి కారాదు. పంచపాత్రల వద్ద ప్రకరణానుసారము దాహన, ప్లావనములు మాత్రము ఇచట భోజ్యాసన ప్రకరణమునకు దాహన ప్లావన శోషణములే క్రమము. మిగిలిన చోట్ల శోషణ దాహన ప్లావనములే క్రమము. పంచపాత్రలవద్ద ఈ క్రమభంగమును అంగీకరించినపుడు సంహిత శ్లోకము ప్రమాణముగా నున్నపుడు ఇచ్చట మాత్రము ఆ క్రమభంగము నంగీకరించుటలో దోషమేమియులేదు కనుక శోషణమే చివర ఉండదగును అని రెండవ వర్గము వారు సమర్థించిరి.

మొదటి వర్గమువారున్నూ ఈ సమర్థనను కాదనలేక అంగీకరించిరి. కాని సంహిత చెప్పిననూ అది యుక్తియుక్తమే అయిననూ కూడ తెలిసియున్నంత వరకు అందరును పాటించు శోషణ దాహన ప్లావనక్రమమును మార్చుటకు సుముఖతను

చూపలేదు. మనదేశమునందు ఒక్కొక్క ప్రాంతమున ఒక్కొక్క ఆగమాచార్యులవారు ఒక్కొక్క ప్రక్రియను అనేక రకములుగా తమ శిష్య ప్రశిష్యులద్వారా అనుష్ఠింప చేయుచున్నారు. ఇట్టిప్రక్రియలలో తమకు మంచిదనిపించిన రీతిలో ఉపచారములను మార్చి వాటివాటికి తగినవి అనిపించిన మంత్రములను గూడ చేర్చి ఆచరింపచేయుట బహుళముగా కలదు. ఎవరికివారు అది తమ పూర్వాచార్య పరంపరనియు, పద్ధతియనియు మరొకటనియో సమర్థించుకొనుచున్నారు. ఒక ప్రాంతమునకు మరొక ప్రాంతమునకు సంబంధమే లేక ఆచారభేదములేర్పడి, కొండొకచో ద్వేషములుకూడ ఏర్పడి అసలు సంహితయందు ఏమున్నదో గమనించుటమానిరి. భాషాజ్ఞానమును లోపించిన కొందరిచే మధ్యమధ్య అనేక రకముల స్ఖాలిత్యములుకూడ ఏర్పడి, మనుష్య యాజ్ఞిక సంబంధమును చేరి అట్టి మంత్ర, ప్రక్రియలను ఇందు చేర్పబడి బహుముఖముగా ఆగమ సిద్ధాంతమునకే మూలచ్ఛేదము ఏర్పడు దుస్థితి ఏర్పడియున్నది. ఆగమ సంహితలు లభించుచున్నపుడు, భాషా విజ్ఞానమ్ము కలవారు, సంప్రదాయ నిష్ణాతులు శాస్త్రీయ పద్ధతిలో యుక్తియుక్తముగా న్యాయనిష్కర్షచేయు సమర్థులు ఆ సంహిత ప్రయోగములను పరిష్కరించునపుడు అది అందరకు అవసరమున్న స్వీకరించదగినదియే అగును. ఒక సిద్ధాంతమునకు సంబంధించిన అన్ని ఆలయముల యందును అట్టి సుసంస్కృతమైన ప్రయోగమే ప్రాంతీయ భేదములేక ఆచరణయందుండదగును. ఏవోకొద్ది ముందు వెనుకలు స్థానికముగాయున్ననూ అది అంతగా పట్టించుకొన తగనిదే అగును. ప్రధాన విషయములలో మాత్రము మార్పు ఉండదగదు. ఈ పై విషయములన్నిటిని దృష్టియందుంచుకొనే ఈ ప్రయోగము కూర్చవలయునని ఈ సదస్సు నిర్ణయించినది. పై విషయములన్నియు అట్లే నిర్ణయింపబడినవికూడ ఈ నివేదనా విషయములు మాత్రము శోషణమును గూర్చి ఇరువర్గములుకూడ ఒక నిర్ణయమునకు రాలేకపోయినవి. అయిననూ రెండవవర్గపు వాదమే సంహితననుసరించి యుక్తి యుక్తముగా తోచినది. అయిననూ సంహితయందున్నట్లే దాహనప్లావన క్రమములో మాత్రమే ప్రయోగమున చూపుట జరిగినది. శోషణమును మూడవ సంస్కారముగా క్రింది సూచికలో మాత్రమే చూపుట జరిగినది. గమనింతురుగాక!

25. సాధారణముగ కొందరు మంత్రజపము భోజ్యాసనమునకు ముందుగనే చేయుటగలదు. కాని సంహితననుసరించి ఆ జపము భోజ్యాసనము తరువాత నిత్యహోమమునకు ముందును గలదు. పంచశుద్ధులలో చివరిదగు

మంత్రశుద్ధికాగానే భావనా శుద్ధమైన ఆ మంత్రమును భోజ్యాసనానంతరము జరిపించుటకు తగిన రీతిలో ఒక సారి జపించవలయును. ఆపై నిత్యహోమమునకు ముందు క్రమముననుసరించి జపము చేయవలయును. మొదటిసారి చేయునది అంతర్యాగమునకు చేరినది. ఆరగింపు తర్వాత చేయునది బాహ్యాయాగమునకు చేరినది.

26. మానసయాగము నిత్యహెూమము, పాద్మ సంహితయందు వివరింప బడకపోవుటచే శ్రీప్రశ్న సంహితనుండి గైకొనుట జరిగినది.

27. నిత్యహోమమునకూడ చతుష్పాత్ర ప్రయోగమా, షట్పాత్రప్రయోగమా అని కొన్ని మీమాంసలు కలవు. ఏదోపాత్రకు చెందినట్లే చాలామంది చెప్పుచుందురు. అట్లే జయాదిహోమములు చేయుచున్నారు. ప్రాయశ్చిత్తాహుతులకూ వ్యాహృతులను వినియోగించుచున్నారు. కొన్ని అహుతుల తదుపరి 'ఇదం నమమ' అని త్యాగములను చెప్పుచున్నారు. షట్పాత్ర, చతుష్పాత్రాది ప్రయోగములు, జయాదులు, వ్యాహృతులతో ప్రాయశ్చిత్తము త్యాగమంత్రములు మొదలగునవన్నియును మనుష్యయాజ్ఞికమందు వినియోగింపబడునవే తప్ప దైవ యాజ్ఞికమున కాదు. కనుక ఏ పాత్ర ప్రయోగము? ఇత్యాది చర్చ ఈ నిత్యహోమ ప్రకరణమున అసందర్భము. అనావశ్యకము. నిత్యహోమము సంహితానుసారము ఈ ప్రయోగమున చూపబడినది. పురుషసూక్త హోమముతో కొలదిగ బృహద్రూపము దాల్చిననూ నిత్యము ఆచరించుటకు శ్రమసాధ్యమేమియుకాదు.

28. బలిహరణమునందు ఇంద్రాదులకు మాత్రమే బలిదానమిచ్చుట కలదు. సంహితానుసారము ఇంద్రాదులకు విష్వక్సేనాదులకు బలిదానమిచ్చిన పిదప మహాబలిపీఠం వద్ద బలిపీఠపు అష్టదళములందు కల కుముదాదులకును బలిదానము జరుగవలెను. అదియును ఈ ప్రక్రియ యందు చూపబడినది.

29. యాత్రాసనము వరకు మాత్రమే ఉదయపు ఆరాధనయందు జరుగును. ఆరవదియగు శయ్యాసనము రాత్రి ఆరాధన పూర్తిఅయినతర్వాత మాత్రమే జరుగును. పాద్మసంహిత ప్రకారము పంచకాలార్చన, చతుష్కాలార్చన, ఏకకాలార్చన మొదలగు అనేక రీతులుగా ఆరాధన తెలుపబడిననూ వాటిలో కాలత్రయ ఆరాధన శ్రేష్ఠమైనది. అని పాద్మసంహిత చర్యా పాదములో 5,66 కలదు.

ఈ నియమము ననుసరించియే ఈప్రక్రియయందు త్రికాలార్చనయే

నిరూపించబడినది. సంహితననుసరించి మధ్యాహ్నసమయములో ఆలయము మూసివేయుట తిరిగి సాయంకాలము తెరచుట జరుగవు. రాత్రి శయ్యాసనానంతరము మాత్రమే ద్వారబంధనము, తిరిగి ప్రాతఃకాలమున కవాటోద్ఘాటనము జరుగవలయును, మారుచున్న పరిస్థితుల ననుసరించి మధ్యాహ్నము తలుపులు వేయుట జరుగుచున్నది అయిననూ రాత్రి ఆరాధనానంతరము శయ్యాసనార్పణము అయిన తరువాత మాత్రము ఆనాటి ఆరాధన పూర్తి యగును.

ఈ మూడు వేళల జరుగు ఆరాధనను చూపుచు నివేదనమునకు ముందు మూడువేళల సంప్రదాయానుసారము జరుగవలసిన ప్రబంధపారాయణాదులను కూడ అచ్చటచ్చట వేదపఠనానంతరము ఈ ప్రక్రియలో నిర్దేశింపబడినవి. బలిహరణ, తీర్థవినియోగమునకు ముందు మంగళాశాసన ప్రక్రియ ప్రయోగములో సూచించబడి అనుబంధము నెం.2 నందు వివరించబడినది. విష్వక్సేనారాధన పుణ్యాహవాచనము శ్రీపాద్మ సంహితయందు లభించకపోయిననూ శ్రీప్రశ్న, విష్ణుతిలక సంహితలనుండి గ్రహించి ఆరాధనానంతరము ప్రయోగమున వివరించుట జరిగినది.

30. పుణ్యాహవాచనమునందు అనేకచోట్ల మూడు కలశలనుంచి వాటి యందు చతుర్వేదములను ఆవాహనచేసి కార్యక్రమము జరుపుట కలదు. ఇప్పటి ఈ ప్రక్రియలో సంహితలననుసరించి ఒక కలశమునే స్థాపించుట అందు 'సుదర్శను'ని ఆవాహన చేయుట నిరూపింపబడినది. **'ఆత్మానువాద' 'ఆత్మవ్యూహ'** మంత్రములు శ్రీప్రశ్న! విష్ణుతిలక సంహితలననుసరించి స్పష్టముగా పరిష్కరించ బడినవి. ఇంతియేగాక మరెన్నియో సంహితానుస్మృతమైన సంస్కారములతో ఈ ప్రక్రియ వెలువడుచున్నది. అవసరమైనచోట మాత్రమే అవసరమగునంత మాత్రమే అదియును సంహితననుసరించియే మంత్రములు ఇవ్వబడినవి. అప్రస్తుతము, ప్రకరణ విరుద్ధములు, అనావశ్యకములు అగు సంహితను అనుసరించి ప్రక్రియలను వివరణలను దూరముచేయుట జరిగినది.

ఉదాహరణకు ఉదయము భగవంతుని మేల్కొల్పునపుడు, **'ఉత్తిష్ఠ బ్రహ్మణస్పతే'** అను మంత్రము ననుసంధించుట, భూతశుద్ధికి సంకల్పము చెప్పుట, ఘంటాచాలనమునందు మంత్రము చెప్పుట గాయత్రితో ప్రాణాయామము చేయుట, జలాహరణ కలశమునకు పూజచేయుట భగవన్నివేదన చేయునపుడు

ప్రాణాహుతులు చెప్పుట ఇత్యాదులు తొలగించుచు సంస్కరింపబడినవి.

ఆలయములందు అంతటను ఏకోన్ముఖమగు సంస్కృతమగు ఇట్టి యారాధన ప్రక్రియ ఆచరణయందు అర్చకులు యజమానులు ఉంచగల్గినచో అదియే ఈ మా కృషికి బహుమానము.

ఇందు ఇంకను ఎన్నియో పరిశీలించవలసిన విషయములుండవచ్చును. సంస్కరించవలసినవియును ఉండవచ్చును. మంత్రసిద్ధాంతానుసారము సక్రమమైన ప్రయోగములను వెలువరించు సదభిప్రాయముతో చేసిన కృషి చిహ్నముగా వెలువరింపబడిన ప్రథమ కుసుమముగాన విజ్ఞులు ఆగమతంత్రజ్ఞులు, సంప్రదాయజ్ఞులు అగు పెద్దలు ఇందలి విషయములను పరిశీలించి ప్రోత్సాహకరమగు ప్రామాణికమగు సూచనలను అందింతురుగాక!

ఇందు పొరపాటున ముద్రణ భాషాస్ఖాలిత్యాది దోషములు ఏర్పడిన విజ్ఞులగు పెద్దల సూచనలను అనుసరించి మరొకసారి ముద్రించునపుడు సరిచేసుకొనగలము.

ఇట్లు

పాంచరాత్ర నిపుణ సంఘము

ఆశ్రమము

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీపాఞ్చరాత్రాగమాన్తర్గత-మన్త్రసిద్ధాన్తానుసారి

భగవదారాధనా విధిః

ఆచార్యః నిత్యకర్మ పరిసమాప్య, ఆలయప్రాంగణం గత్వా , ఆజానుపాదౌ ఆమణిబంధాత్ హస్తౌ చ ప్రక్షాళ్య, ఆచమ్య, ఆలయం ద్విఃప్రదక్షిణీకృత్య, *ఘంటాం నాదయిత్వా, ధ్వజస్తంభస్య పురతః సాష్టాంగం ప్రణమ్య, ద్వార పార్శ్వం గత్వా, చండప్రచండౌ ప్రణమ్య, అంగన్యాసం కుర్యాత్।

'ఓం ఆచక్రాయ స్వాహా, హృదయాయ నమః'

'ఓం విచక్రాయ స్వాహా, శిరసే స్వాహా',

'ఓం సుచక్రాయ స్వాహా, శిఖాయై వషట్',

'ఓం సూర్యచక్రాయ స్వాహా, కవచాయ హుమ్',

'ఓం జ్వాలాచక్రాయ స్వాహా, నేత్రాభ్యాం వౌషట్',

'ఓం సుదర్శనచక్రాయ స్వాహా, అస్త్రాయ ఫట్'

ఇతి షడంగన్యాసం కృత్వా

ద్వారస్య వామపార్శ్వే స్థిత్వా, హస్తాభ్యాం **తాళత్రయం కృత్వా।

'ఓం యం వాయవే నమః,' ఇతి, వాయుమంత్రేణ తూర్యాది మంగళవాద్య ఘోషైః కవాటముద్ఘాట్య,

---

* ముఖ మండపములో ఒక ప్రక్కగ ఈశాన్యములో కట్టబడియున్న ఘంటను మ్రోగించవలెను.
(ముఖద్వారమున కెదురుగా ఘంట వ్రేలాడదీయరాదు)

** దక్షేణ వామం సంతాడ్య వామహస్తేన దక్షిణమ్ ।
వామం దక్షిణహస్తేన కుర్యాత్తాళత్రయం బుధః ॥
ఏకతాళేన మరణం ద్వితాళే వ్యాధిపీడనమ్ ।
త్రితాళే సుఖమాప్నోతి తస్మాత్తాలత్రయం కురు॥ విహగేంద్రే షష్ఠపటలే,

*'ఓం అతిపాతాఙ్రైయె మిత్రాః పాతాఙ్రైయె క్షత్రాః పాతాఙ్రైయె ధనాః పాతాఙ్రైయె శుభాః పాతాఙ్రైయె'

ఇతి దేవవ్రత సామోచ్చరన్ దక్షిణాంఘ్రిణాంతః ప్రవిశ్య

జితం తే పుండరీకాక్ష! నమస్తే విశ్వభావన! ।
నమస్తేస్తు హృషీకేశ! మహాపురుష! పూర్వజ! ॥

ఇతి పుణ్డరీకాక్ష విద్యయా దేవం ప్రణమేత్.

'ఓం తేజసే ఫట్' *ఇతి నేత్రమంత్రేణ దీపాన్ ప్రజ్వాల్య, నిర్మాల్యం విసృజ్య, విష్వక్సేనాయ దద్యాత్ ॥*

1. స్థానశుద్ధిః

తతః వితానం, సింహాసనం, భూమిం, భిత్తిం, వేదికాం పరితశ్చ

'ఓం శుచీవో హవ్యా మరుత శ్శుచీనాగ్ం శుచిగ్ం హినో మ్యధ్వరగ్ం శుచిభ్యః। ఋతేన సత్య మృత సాప ఆయన్ఛుచి జన్మాన శ్శుచయః

* *అత్ర శ్లోకానుసంధాన మిదం సంప్రదాయసిద్ధం.*

అమర్యాదః క్షుద్రః చలమతిః అసూయా ప్రసవభూః
కృతఘ్నో దుర్మానీ స్మరపరవశో వంచనపరః ।
నృశంసః పాపిష్ఠః కథ మహమితో దుఃఖ జలధేః
అపారాత్ ఉత్తీర్ణః తవ పరిచరేయం చరణయోః॥

నమో నమో వాఙ్మనసాతి భూమయే, నమో నమో వాఙ్మనసైక భూమయే।
నమో నమో నంత మహా విభూతయే, నమో నమో నంత దయైకసింధవే॥

నధర్మ నిష్ఠోఽస్మి నచాత్మ వేదీ, న భక్తిమాన్ త్వచరణారవిందే।
అకించనోఽనన్యగతి శ్శరణ్యః, త్వత్పాదమూలం శరణం ప్రపద్యే॥

కూర్మాదీన్ దివ్యలోకాన్ తదనుమణిమయం మండపం తత్రశేషం
తస్మిన్ ధర్మాది పీఠం, తదుపరి కమలం చామర గ్రాహిణీశ్చ ।
విష్ణుం దేవీ ర్విభూషాయుధగణ మురగం పాదుకే వైనతేయం
సేనేశం ద్వారపాలాన్ కుముదముఖ గణాన్ విష్ణు భక్తాన్ ప్రపద్యే॥

సవ్యం పాదం ప్రసార్య, శ్రితదురిత హరం దక్షిణం కుంచయిత్వా
జానున్యాదాయ సవ్యేతరం ఇతర భుజం నాగ భోగే నిధాయ ।
పశ్చాద్బాహుద్వయేన ప్రతిభటశమనే ధారయన్ శంఖ చక్రే
దేవీ భూషాది జుష్టో జనయతు జగతాం శర్మ వైకుంఠ నాథః ॥

ప్రబోధ ద్రావిడ గాథానుసంధానమపి సంప్రదాయ సిద్ధం.

పావకాః। అగ్నిశ్శుచి వ్రతతమ శ్శుచి ర్విప్రశ్శుచిః కవిః । శుచీరోచత ఆహుతః । ఉదగ్నేశుచయ స్తవశుక్రా భ్రాజంత ఈరతే। తవజ్యోతీ గ్ష్యర్చయః ॥

ఇతి మంత్రేణ గంధోదకేన మార్జయిత్వా ।

2. పాత్రశుద్ధిః

పాత్రాణి చ సంశోధ్య

3. బిమ్బశుద్ధిః

తతో బిమ్బాన్ 'తచ్ఛంయో'రితి మంత్రేణ శుద్ధవస్త్రేణ శోధయిత్వా,

'ఓం తచ్ఛం యోరావృణీమహే । గాతుం యజ్ఞాయ । గాతుం యజ్ఞపతయే । దైవీస్వస్తిరస్తునః । స్వస్తిర్మానుషేభ్యః । ఊర్ధ్వం జిగాతుభేషజమ్ । శన్నో అస్తుద్విపదే । శంచతుష్పదే। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ।'

తతః శయనస్థం నారాయణం ।

ప్రబుద్ధ త్వం జగన్నాథ! ప్రబుద్ధ పరమేశ్వర!
ప్రబుద్ధ పుణ్డరీకాక్ష! భక్తానా మనుకంపయా ॥

త్వయి ప్రబుద్ధే దేవేశ! తవాగ్రే పరమేశ్వర! ।
లౌకికానీహ యజ్ఞాని తాని నిర్వర్తయా మ్యహమ్ ॥

అగ్రతస్సర్వ యజ్ఞానాం త్వం ప్రభుర్నామతస్సదా ।
నాపరేషు జగన్నాథ! పూజితేషు సురేష్వపి ॥

మయి యజ్ఞ సమాప్తిస్స్యాత్ త్వయి సంతర్పితేఽనలే।
సర్వే దేవాఽనలముఖాస్త థాగ్ని స్త్వన్ముఖేకృతః ॥

బ్రహ్మా స్వయం బ్రహ్మలోకే స్వర్గేస్వర్గ నివాసినః ।
సాత్త్వికా మానుషే లోకే నాగాద్యాశ్చ రసాతలే ॥

త్వాం హి ప్రబోధయన్త్యేతే స్వార్థ సంసిద్ధయే సదా ।
త్యజ యోగమయీం నిద్రాం కృపాం కురుసనాతన! ॥

*ఇత్యాదిస్తోత్రైః ప్రబోధ్య, శయనాదుత్థాప్య, భద్రాసనే ఉపవేశ్య, శయనబేరస్థం అనిరుద్ధశక్తిం **'ఓం నమో నారాయణాయ యథాస్థానము ద్వాసయామి'** ఇతి కర్మబేర ద్వారా మూలబేరే నియోజ్య, తతో యవనికా మపసార్య, గోపృష్ఠ, అశ్వవక్త్ర, గజానన, కన్యా, నీలకేశ, దర్పణాదీన్ప్రదర్శ్య, హరయే నీరాజనం దద్యాత్, భగవంతం జితన్తాది స్తోత్రైః కీర్తయేత్ ।

'జితం తే పుండరీకాక్ష! నమస్తే విశ్వభావన! ।
నమస్తేస్తు హృషీకేశ! మహాపురుష! పూర్వజ! ॥

శర్కరా మిశ్రిత గోక్షీరాది నివేద్య నీరాజనం కుర్యాత్.

తూర్యాది ఘోషే ప్రవర్తితే దేవస్య యాగార్థం శుద్ధం గాళితం జలం కుంభేన (**) నదీ తటాక కూపాదిభ్యః ఆనీయ, తేన జలేన గళన్తికా మాపూర్య, వేదికాయాం నిక్షిప్య, శిష్యేణ పరిచారక వరేణ వా చండ ప్రచండాది ద్వారపాలా దారభ్య మహాబలిపీఠాన్తం ప్రణవాదినమోన్తైః, తత్తన్నామ మంత్రైః పరివార దేవానారాధయేత్*** పరిచారకాభావే స్వయమేవ తాన్ అష్టోపచారైః (అర్ఘ్య, పాద్య, ఆచమనీయ, స్నాన, చన్దన, పుష్ప ధూప, దీపైః) అర్చయేత్, తతః గర్భగేహం ప్రవిశేత్, నిచ్ఛిద్రాం యవనికాం చ ఆచ్ఛాదయేత్ ।

---

* ఆయా ఆలయమందలి విభవ స్వరూపమునకు తగిన సుప్రభాత స్తోత్రములను అనుసంధిచవలయును.

కౌసల్యా సుప్రజా రామ! పూర్వా సంధ్యా ప్రవర్తతే
ఉత్తిష్ఠ నరశార్దూల! కర్తవ్యం దైవమాహ్నికమ్।
ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠగోవింద! ఉత్తిష్ఠ గరుడధ్వజ!
ఉత్తిష్ఠ కమలాకాన్త! త్రైలోక్యం మంగళం కురు, ఇత్యాది

** "ఇమంమే వరుణ శ్రుధీహవ మద్యాచ మృడయ। త్వామ వస్యురాచకే। తత్వాయామి బ్రహ్మణా వన్దమానస్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః, । అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ం సమాన ఆయుః ప్రమోషీః"।
అను రెండు మంత్రముల నీ సందర్భమున అనుసంధించుట కలదు.

*** అనుబంధం చూడుడు.

4. అ) భూతశుద్ధిః

*దేవస్య దక్షిణేపార్శ్వే శుద్ధ విష్టరం అస్త్రమన్త్రాభిమన్త్రిత జలేన ప్రోక్ష్య, ఛోటికాన్‌కృత్వా, తస్మిన్ పద్మాసనం స్వస్తికాసనం వా బద్ధ్వా, ఉపవిశ్య, *ఘంటాం నాదయిత్వా, బహిఃతూర్య ఘోషే ప్రవర్తితే । 'ఓం రం సహస్రార హుం ఫట్' ఇత్యస్త్ర మన్త్రేణ సర్వదిగ్బంధనం కృత్వా,* **'ఓం రాం నమః పరాయ కాలానలాత్మనే'** *ఇత్యగ్ని ప్రాకారముద్రయా ఆత్మనః పరితః, ప్రాకారవత్ స్థితమగ్నిం ధ్యాత్వా,* **'ఓం నమో భగవతే సుదర్శనాయే'** *తి మన్త్రేణ ఆకాశే చక్రముద్రాం విన్యస్య, పవిత్ర పాణిః ।*

***ప్రాణాయామత్రయం ప్రణవేన కుర్యాత్. అథ యోగ ముద్రాంబధ్వా, నాభికందే స్థితం, వేద్యాకారం, చతురశ్రం, ధూమ్ర వర్ణం, వాయుబీజం* **'ఓం యం'** *ఇతిధ్యాత్వా, తజ్జేన వాయునా దేహపాప్మానం శోషయిత్వా।*

హృదంబుజే స్థితం త్రికోణం, రక్త వర్ణం, అగ్నిబీజం **'ఓం రం'** *ఇతిధ్యాత్వా, తదుత్థవహ్నిజ్వాలాభిః దేహకల్మషం దాహయిత్వా ।*

కంఠేస్థితం చతురస్రం, పీతవర్ణం, మాహేంద్రబీజం **'ఓం లం'** *ఇతి ధ్యాత్వా, తదుత్థవాయునా ఉత్థితమగ్నిం స్తంభయిత్వా ।*

మూర్ధస్థం వృత్తాకారం, స్ఫటికవర్ణం, వారుణబీజం **'ఓం వం'** *ఇతిధ్యాత్వా, తజ్జామృతాంభసా ఆపాదతలమస్తకం దేహం క్షాళయేత్***॥*

---

* ఉద్ఘాటనే కవాటస్య ప్రస్తుతే పూజనే తథా
ఆవాహ నేర్ఘ్యే స్నపనే పుష్పే ధూపే చ దీపకే।
నీరాజనే యవనికాసముద్ధారే నివేదనే
హోమే భూతబలౌ కర్మ ణ్యద్వాహే చలనం మణేః ॥ *పాద్మే, క్రియా 13-14-15*

** ప్రణవేన రేచకం షోడశమాత్రాభిః, పూరకం ద్వాత్రింశన్మాత్రాభిః, కుంభకం చతుష్షష్ఠిమాత్రాభిః, రేచకం చ పునః షోడశ మాత్రాభిః కుర్యాత్॥

*** ఇంతవరకు స్థూలదేహము నంటి పెట్టుకొని యున్న పాపములన్నియు బూడిదై కడిగివేయబడి, దేహము పవిత్రమైనదిగ, జీవుని భగవత్కైంకర్య ప్రాప్తి కనువగునదిగ దేహమందుండి బయల్వెడలుట కనువుగ చేయుటను భావించుట జరిగినది.

ఆ) *తత్త్వ సంహారన్యాసః

'ఓం తత్త్వసంహారముద్రాయై నమః' ఇతి తత్వ సంహార ముద్రాం ప్రదర్శ్య, అథ సమాధిపరయాధియా పాదతలాదాజాను స్థితాం, శబ్దస్పర్శ రూప రస గంధ గుణయుతాం, ఘ్రాణోపస్థేన్ద్రియ యుతాం, పీతవర్ణాం, చతురస్రాం, పృథ్వీం గంధతన్మాత్రాయాం సంహృత్య, జానోరాగుహ్యాస్థితాః, శబ్దస్పర్శ రూప రస గుణయుతాః, రసనాపాయ్విన్ద్రియయుతాః, శ్వేతవర్ణాః, అర్ధచంద్రాకృతీః, ఆపః గంధతన్మాత్రయా సహ రసతన్మాత్రాయాం సంహృత్య, గుహ్యాదానాభిస్థితం, శబ్ద స్పర్శ రూప గుణకం, దృష్టి చరణేన్ద్రియ యుతం, పాటలవర్ణం, త్రికోణమగ్నిం, రసతన్మాత్రయా సహ రూపతన్మాత్రాయాం సంహృత్య, నాభేరాఘ్రాణస్థితం, శబ్ద స్పర్శ గుణకం, త్వక్క రేన్ద్రియ యుతం, ధూమ్రవర్ణం, వృత్తాకారం, వాయుం రూపతన్మాత్రయా సహ, స్పర్శతన్మాత్రాయాం సంహృత్య, ఘ్రాణాదామౌళిస్థితం, శబ్ద గుణకం, శ్రోత్రవాక్సహితం, నీలోత్పలదల ప్రభం, ఆకాశం, స్పర్శతన్మాత్రయాసహ శబ్దతన్మాత్రాయాం సంహృత్య, శబ్ద తన్మాత్రాం సితాసితవర్ణే మనసి సంహృత్య, మనః పాటలాహం కృతౌ సంహృత్య, అహంకృతిం స్ఫటిక ప్రభబుద్ధౌ, బుద్ధిం సితప్రకృతౌ, ప్రకృతిం చ పూరకేనై కేన భాస్కరాభజీవే చ సంహృత్య, నాభిచక్రస్థం వాసనావివశం సుసూక్ష్మం భాస్కరాభజీవం కుంభకేన వాయునా పద్మసూత్ర సుసూక్ష్మయా సుషుమ్నానాడికయా దేహే ఉపర్యారోప్య, బ్రహ్మరంధ్రం భేదయిత్వా, రేచకేన

* ఇకపై జీవుడు స్థూల శరీరమును వదలివేసి పంచభూత తన్మాత్రలను సూక్ష్మ శరీరమునుగైకొని (చనిపోయిన పిదప శరీరమును వదలిపోవునట్లు) శరీరము నుండి బ్రహ్మ రంధ్రము ద్వారా బయల్వెడలి ధ్రువమూర్తి పాదము చేరునట్లు వెంటనే అందుండి పుట్టిన అగ్ని, వదలిన తన స్థూల దేహమును భస్మము చేసి వేసినట్లు భావించాలి. తదుపరి ఆకాశమందు క్షీరసాగరమున ఒక కమలముద్భవించినట్లున్నూ అపుడు తాను భగవంతునినుండి ఆ పద్మంలోకి వచ్చినట్లు స్మరించి తానందు సూక్ష్మశరీరవిశిష్టుడై యుండగ తిరిగి తన తన్మాత్రలనొక్కొక్కటిగ విస్తరింపజేయగ అవన్నియు పరిశుద్ధ పాంచభౌతిక శరీరముగ రూపుదిద్దుకొనినట్లు ఆపై, క్రింది అమృత ప్రవాహమొక్కసారి కమలము ద్వారా పైకి ఎగజిమ్మబడి తనను స్నానమాడించగ నిర్మలుడై భగవదారాధనకు యోగ్యమైన శరీరధారియైనట్లు భావించవలెను.

దేహాత్ బహిర్నిర్గమయ్య, సూర్యమణ్డలం ప్రవేశ్య, తన్మణ్డలాచ్చ బహిర్ని ర్గమయ్య, స్థూలవాసనా శరీరరహితం జీవం ధ్రువే పరస్మిన్ బ్రహ్మణి స్థితం ధ్యాయేత్,

తతో ఆత్మనః దక్షిణ పాదాగ్రే రక్తవర్ణం **'ఓం రం'** ఇత్యగ్నిబీజం ధ్యాత్వా, తదుత్థజ్వాలనత్విషా, పరిత్యక్తం స్థూలయోనిజం దేహం పాదాది మూర్ధపర్యన్తం దహేత్,

ఇ) తత్త్వ సృష్టిన్యాసః

తతః **'ఓం సృష్టిముద్రాయై నమః'** ఇతి సృష్టిముద్రాం ప్రదర్శ్య, అయుత పూర్ణచన్ద్రసమప్రభం **'ఓం వాం'** ఇత్యన్తరిక్షే నివృత్తి బీజం ధ్యాత్వా, తదుత్థ పీయూషనిధి సముద్భూత పాండురపఙ్కజే బ్రహ్మణస్సకాశాత్ సూక్ష్మ శరీరవిశిష్టం జీవం సముత్పన్నం స్మరేత్, జీవాత్ సితప్రకృతిం, ప్రకృతేః స్ఫటిక ప్రభబుద్ధిం, బుద్ధేః పాటలా హఙ్కృతిం, తతః, సితాసిత మనః, మనసశ్శబ్ద తన్మాత్రాం, శబ్దతన్మాత్రాయాః వాక్శ్రోత్రేన్ద్రియయుతం స్పర్శతన్మాత్రయా సహ శబ్ద గుణకమాకాశం, స్పర్శతన్మాత్రాయాః త్వక్కరేన్ద్రియయుతం రూప తన్మాత్రయాసహ శబ్ద స్పర్శ గుణకం వాయుం, రూపతన్మాత్రాయాః దృష్టిచరణేన్ద్రియయుతం రసతన్మాత్రయాసహ శబ్దస్పర్శ రూప గుణకమగ్నిం, రసతన్మాత్రాయాః రసనాపాయ్విన్ద్రి యయుతాః గంధతన్మాత్రయా సహ శబ్ద స్పర్శ రూప రసగుణకాః ఆపః, గంధ తన్మాత్రాయాః ఘ్రాణోపస్థేంద్రియ యుతాం శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధ గుణకాం పృథివీం చ సముత్పన్నాం స్మరేత్ ।

ఇత్థం పాంచభౌతికం స్వశరీరం సృష్టం విచిన్త్య, పూర్వోక్త స్వాధార శ్వేత పంకజాత్ సముద్భూతైః సువర్ణకుంభపూర్ణైః అమృతవారిభిః స్నాపితం శుద్ధ మనఘం పరమాత్మనః ఆరాధనయోగ్యం చ స్వశరీరం మత్వా మంత్ర న్యాసంకుర్యాత్ ।

ఈ) మన్త్రన్యాసః

1) కరే మన్త్రన్యాసః

అస్యశ్రీమదష్టాక్షర మహామన్త్రస్య అన్తర్యామీ నారాయణో ఋషిః, దేవీ గాయత్రీ ఛందః, పరమాత్మా శ్రీమన్నారాయణో దేవతా, 'అం' బీజం, 'ఉం' శక్తిః, 'మం' కీలకం, 'శుక్లో' వర్ణః, 'బుద్ధి' స్తత్వం, 'పరమంవ్యోమ' క్షేత్రం, భగవత్సమా రాధనార్థే వినియోగః, **'ఓం రం సహస్రారహుంఫట్'** ఇతి కరతల కరపృష్ఠౌ శోధయిత్వా ।

'ఓం ఓం ఓం శుక్ల వర్ణం' దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణ తర్జనీపర్వే
'ఓం నం ఓం స్వర్ణ వర్ణం' దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణ మధ్యమపర్వే
'ఓం మోం ఓం కృష్ణ వర్ణం' దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణానామికాపర్వే
'ఓం నాం ఓం రక్తవర్ణం' దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణ కనిష్ఠికాపర్వే
'ఓం యం ఓం కుంకుమవర్ణం' వామాంగుష్ఠేన వామతర్జనీపర్వే
'ఓం ణాం ఓం పద్మవర్ణం' వామాంగుష్ఠేన వామ మధ్యమపర్వే
'ఓం యం ఓం పీతవర్ణం' వామాంగుష్ఠేన వామానామికాపర్వే
'ఓం రాం ఓం సర్వవర్ణం' వామాంగుష్ఠేన వామకనిష్ఠికా పర్వే॥
ఇతి కరన్యాసం కృత్వా,

2) కరతల షడంగన్యాసః

*'ఓం కుముదవర్ణాయ కృద్ధోల్కాయ అంగుష్ఠాభ్యాం నమః'
'ఓం బంధూకవర్ణాయ మహోల్కాయ తర్జనీభ్యాం స్వాహా'
'ఓం అసితోత్పల వర్ణాయ వీరోల్కాయ మధ్యమాభ్యాం వషట్'
'ఓం అబ్జకేసరవర్ణాయ ద్యుల్కాయ అనామికాభ్యాం హుమ్'

---

* అంగులీనాంచ సర్వాసాం పర్వస్వాద్యన్త వర్తిషు।
ఇష్యతే ప్రణవన్యాసో మధ్యమేషు చ పర్వసు।
మన్త్రాక్షరాణి విన్యస్యేత్ న్యాస ఏష సనాతనః।

'ఓం అంభోజవర్ణాయ సహస్రోల్కాయ కనిష్ఠికాభ్యాంఫట్
'ఓం అతసీకుసుమ వర్ణాయ తేజోల్కాయ నఖముఖేభ్యో వౌషట్
ఇతి కరతల షడంగన్యాసం కృత్వా

3) వ్యాపకన్యాసః

తతో దక్షిణహస్తే 'ఓం పం పద్మాయ నమః', 'ఓం సుదర్శనాయ నమః' *ఇతి పద్మచక్రే న్యస్య, వామహస్తే* 'ఓం నమో భగవత్యై గదాయై భవరూపిణ్యై కౌమోదక్యై హుంఫట్ స్వాహా, ఓం నమో భగవతే పుణ్డరీకాక్షాయ వాయుముఖాయ దీప్త రూపాయ శంఖపాలాయ స్వాహా' *ఇతి చ గదాశంఖే విన్యస్య, తదుత్థోజ్వల తేజోభిః ద్వాభ్యాం హస్తాభ్యాం మూర్ధాదిపాదపర్యన్తం దేహే న్యసేత్॥*

4) దేహోస్థితిన్యాసః

'ఓం రాం ఓం' *ఇతి అంగుష్ఠకనిష్ఠికాభ్యాం నాభౌ*
'ఓం యం ఓం' *ఇతి వినాంగుష్ఠ సర్వాంగులీభిః గుహ్యే*
'ఓం ణాం ఓం' *ఇతి వినాంగుష్ఠ సర్వాంగులీభిః జాన్వోః*
'ఓం యం ఓం' *ఇతి సర్వాంగులీభిః పాదయోః*
'ఓం ఓం ఓం' *ఇతి మధ్యమాంగుళ్యా మూర్ధ్ని*
'ఓం నం ఓం' *ఇతి తర్జనీ మధ్యమాభ్యాం నేత్రయోః*
'ఓం మోం ఓం' *ఇతి అంగుష్ఠానామికాభ్యాం ముఖే*
'ఓం నాం ఓం' *ఇతి అంగుష్ఠ తర్జనీభ్యాం హృదయే చ న్యాసంకృత్వా*

5) దేహే అంగన్యాసః

'ఓం ఓం ఓం కృద్ధోల్కాయ హృదయాయ నమః'
'ఓం నం ఓం మహోల్కాయ శిరసేస్వాహా'
'ఓం మోం ఓం వీరోల్కాయ శిఖాయైవషట్'
'ఓం నాం ఓం ద్యుల్కాయ కవచాయ హుమ్'

'ఓం రాం ఓం తేజోల్కాయ నేత్రాభ్యాం వౌషట్'

'ఓం యం ఓం సహస్రోల్కాయ అస్త్రాయఫట్'

'ఓం ణాం ఓం కృద్ధోల్కాయ హృదయాయ నమః'

'ఓం యం ఓం మహోల్కాయ శిరసే స్వాహా'

ఇతి చ తత్తన్ముద్రాః ప్రదర్శయన్ కుర్యాత్. కిరీట, కుండల, వనమాల, శ్రీవత్స, కౌస్తుభ, చక్ర, శంఖ, పద్మ, గదా, ముద్రాదీంశ్చ, పాదాగ్రే గరుడ ముద్రాం చ కృత్వా, అష్టాక్షర మూర్తి ధ్యానం కుర్యాత్।

6) అష్టాక్షర మూర్తి ధ్యానమ్

శ్లో॥ చతుర్భుజ ముదారాంగం చక్రాద్యాయుధ సేవితమ్।
కాలమేఘ ప్రతీకాశం పద్మ పత్రాయ తేక్షణమ్ ॥

పీతాంబరధరం సౌమ్యం ప్రసన్నేందు నిభాననమ్।
చారుకాశం సుతామ్రోష్టం రత్నోజ్జ్వలిత కుండలమ్॥

సుభ్రూలలాట మకుటం ఘన కుంచిత మూర్ధజమ్।
లలాట తిలకం సౌమ్యం దీపవత్స్వాత మృత్స్నయా॥

స్ఫురత్కటక కేయూర హార కౌస్తుభ భూషితమ్।
స్ఫురద్భాస్కర వర్ణాభం శోభితం వనమాలయా॥

ప్రద్యోతన సహస్రాభ భూషణైరపి మణ్డితమ్ ।
దివ్యచందన లిప్తాంగం దివ్యమాలా విభూషితమ్॥

శ్రీభూమిభ్యాం సుఖాసీనం స్వర్ణ సింహాసనే శుభే।
ధ్యాత్వైవం దేవదేవేశం మంత్రజాప పరోభవేత్॥

ఏవం ధ్యాత్వా మానసయాగం కుర్యాత్ ॥

ఉ) *మానస యాగః

అథ కుంభకేన వాయునా అధోముఖస్థం నాభిపద్మమున్నమయ్య, సముద్ఘాట్య, తస్యోపరి మనసా పీఠం పరికల్ప్య, తస్మిన్వనమాలాది దివ్యభూషణ భూషితం, పీతామ్బరధరం, చతుర్బాహుం, శ్రీ భూమి సహితం, ఉద్ధృతానేక దివ్యాయుధ ధరం, భగవంతం, మూలబేరాదాగతం ధ్యాత్వా ।

స్వాగతం దేవదేవేశ! హృత్పద్మే సన్నిధిం భజ ।
గృహాణ మానసీం పూజాం యథార్థపరిభావితామ్॥

ఇతి మనసా విజ్ఞాప్య, భగవంతం సుప్రసన్నం మత్వా, సన్నిధిముద్రాం, సన్నిరోధముద్రాం, సామ్ముఖ్య ముద్రాం చ ప్రదర్శయన్ సంప్రార్థ్య, అష్టాక్షర విద్యయా దేహేమన్త్రన్యాస, షడంగన్యాసౌ చ కృతంధ్యాత్వా, సంభావ్య, కిరీట వనమాలాది సర్వముద్రాః మనసి ప్రదర్శ్య, మధుపర్కం నివేద్య, దేవం స్నానాసనేస్థితం ధ్యాత్వా, అభ్యంగనాది స్నానం స్మృత్వా, తతో మానసే అలంకారాసనే సుఖాసీనం విభావ్య, కిరీటాద్యైః భూషితం ధ్యాత్వా, ఛత్రాది ధూప దీపాన్తం మనసా దర్శయిత్వా, మానసే భోజ్యాసనే సుఖాసీనం భగవంతం సంప్రార్థ్య, ఖాద్య, చోష్య, లేహ్య, పేయాదిభిర్యుతం చతుర్విధమన్నం దేవాయవినివేదితం మత్వా, అనంతరం మనసి హోమం కుర్యాత్ ।

హృదయకమలే చిదగ్నిముత్పాద్య, త్రికోణే కుండే అష్టాక్షర విద్యయా నారాయణాత్మకం ధ్యాత్వా, ఇధ్మ ప్రక్షేపణాఘారాహుతీః ఆజ్య భాగాహుతీః వ్యాహృత్యాహుతీః ఇతి చతుష్టయం కృతం మత్వా, **'ద్విశీర్షక' మిత్యగ్నిం ధ్యాత్వా 'ఓం రం అగ్నయే నమః' ఇతి అగ్ని మంత్రేణాగ్నిం గంధపుష్పాక్షతైర ర్చితం మూల మంత్రేణ పరిషించితం మత్వా, అగ్నిమధ్యే యోగపీఠే భగవంతం విచిన్త్య, సమిధష్టకేనాహుతీః, చరుణా పురుషసూక్తేన షోడశాహుతీః, ఆజ్యాహుతీః, స్విష్టకృత్ ప్రాయశ్చిత్తాహుతీః, పూర్ణాహుతిం చ కృతం మత్వా,

---

* శ్రీ ప్రశ్న సంహిత నుండి గ్రహింపబడినది.

** ద్విశీర్షకం సప్తహస్తం త్రిపాదం సప్తజిహ్వకం
వరదం శక్తి పాణిం చ బిభ్రాణం స్రుక్ స్రువౌ తథా
అభీతిదం చర్మ ధరం వామేచాజ్య ధరం కరే॥

దేవమగ్నిస్థం యథాస్థాన ముద్వాస్య, 'మానసారాధన మిదం గృహాణ స్వాహా' ఇతి హోమఫలం భగవతే నివేదయేత్, నాభిపద్మస్థం భగవంతం పునర్మూలే నియోజయేత్।

5) మన్త్రశుద్ధిః

'ఓం యం' ఇతి మన్త్రవర్ణాని శోషయేత్
'ఓం రం' ఇతి మన్త్ర వర్ణాని దాహయేత్
'ఓం లం' ఇతి మన్త్రవర్ణాన్యాకాశే స్తంభయేత్
'ఓం వం' ఇతి మన్త్ర వర్ణాని క్షాళయేత్
'ఓం హుం' ఇతి మన్త్ర వర్ణాని ప్రబుద్ధాని కుర్యాత్
'ఓం ఫట్' ఇతి మన్త్ర వర్ణాన్యభిముఖాని కుర్యాత్

ఏవం మంత్రాక్షరాణి పృథక్ పృథక్ సంస్కృత్య 'ఓం ఓం' ఇత్యా హత్య, మన్త్రాక్షరాణి సర్వాణ్యేక ద్రైవ విశోధయేత్, ఇతి మన్త్ర శుద్ధిం కృత్వా, అష్టోత్తరశతం వా, అష్టావింశతి వా, అష్టౌ వా వారం బీజాద్యన్త సంపుటితం జపేత్ ।

బాహ్యాయాగః

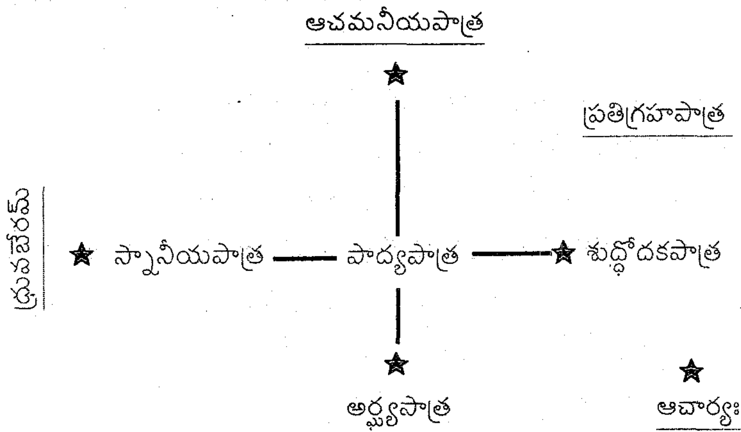
తతః ప్రణవేన జలపూరితాం గళన్తికాం (ఆత్మనః వామే) భగవతః దక్షిణే పార్శ్వే వినివేశ్య,

'ఓం నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి। తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ ॥'

ఇత్యర్ఘ్యాది పాత్రాణి పూజాద్రవ్యాణి చ ప్రక్షాళ్య, భగవతః పురతః।

పంచపాత్ర నివేశనమ్

మధ్యే పాద్యపాత్రం, భగవతః దక్షిణతః అర్ఘ్యపాత్రం, వామతః ఆచమనీయపాత్రం, భగవతః. పాద్యపాత్రస్య మధ్యేస్నానపాత్రం, భగవతః పాద్యపాత్రస్య చాగ్రే ప్రాగ్భాగే శుద్ధోదకపాత్రం చ విన్యస్య, ప్రణవేన గాళిత జలేనాపూర్య, 'ఓం' ఇతి పాత్రాణి స్పృశేత్ ।

1. **అర్ఘ్యపాత్రే** - కుశాగ్ర, అక్షత, పుష్ప, ఫల, చందన, తిల, సిద్ధార్థ, యవాన్ నిక్షిప్య.
2. **పాద్యపాత్రే** - తిల,దూర్వా, విష్ణుపర్ణీ, శ్యామాక, పద్మమక్షతాన్నిక్షిప్య,
3. **ఆచమనపాత్రే** - ఏలా, లవంగ, తక్కోల, కర్పూర, జాజి, చందన, పుష్పాణి నిక్షిప్య,
4. **స్నానపాత్రే** - గంధ, *సర్వౌషధీ, రత్న, బీజ, ఫల, కుశ, తిల, అక్షత, దధి, క్షీర, ఘృత రజనీతి ద్వాదశాంగాని నిక్షిప్య.
5. **శుద్ధోదకపాత్రే** - తిల తులస్యౌ నిక్షిపేత్, తతో ద్రవ్య శుద్ధిం కుర్యాత్ ।

* క్రోష్ఠం మాంసీ హరిద్రే ద్వే మురాశైలేయ చంపకాః।
వచాకచ్చోర ముస్తాశ్చ సర్వౌషధ్యః ప్రకీర్తితాః॥

ద్రవ్యశుద్ధిః

స్వస్యదక్షిణేహస్తే 'ఓం రం ద్వాదశారాయ చక్రాయ నమః' ఇతి తన్మధ్యే 'ఓం హం సూర్యాయ నమః' ఇతి చక్రసూర్యౌ ధ్యాత్వా, దాహన ముద్రయా దీప్తైః తద్రశ్మిభిః ద్రవ్యాణి నిశ్శేషం భస్మీభూతాని ధ్యాత్వా ।

స్వస్యవామ కరతలే 'ఓం వం షోడశ దళయుతాయ వికస్వరాయ శ్వేత పద్మాయ నమః' ఇతి తన్మధ్యే 'ఓం వం షోడశకలాయుతాయ అమృత మయాయ చన్ద్రమసే నమః' ఇతి చ పద్మచన్ద్రౌ ధ్యాత్వా ప్లావనముద్రాం ప్రదర్శ్య, తేన వామహస్తేన ద్రవ్యాణి సంస్పృశేత్ ।

తదుత్థై రమృతాంబుభిః ద్రవ్యాణి పునర్జాతాని యాగయోగ్యాని చ విభావ్య, హస్తయోః 'ఓం నమో నారాయణాయ' ఇతి ధ్యాత్వా, హస్తాభ్యాం 'ఓం రాం నమః పరాయ విశ్వాత్మనే' ఇతి ప్రత్యేకశః పూజా ద్రవ్యాణి సకృత్స కృత్సంస్పృశ్య,

'ఓం నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి ।
తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ ।'

ఇతి విష్ణుగాయత్ర్యాభిమన్త్ర్య, 'ఓం స్వీం సురభ్యై నమః' ఇతి సురభిముద్రాం ప్రదర్శ్య, తద్దుగ్ధేన పాత్రాణి పూరితాని విచిన్త్య, 'ఓం శ్రీం శ్రియై అర్ఘ్యరూపిణ్యై నమః' ఇతి అర్ఘ్యం పరికల్పయామి, 'ఓం గంగాయై పితృప్రియకరాయై పాద్యరూపిణ్యై నమః' ఇతి పాద్యం పరికల్పయామి, 'ఓం సరస్వత్యై ఆచమనీయాత్మిన్యై నమః' ఇతి ఆచమనీయం పరికల్పయామి, 'ఓం వరుణాయ స్నానీయాత్మనే నమః' ఇతి స్నానీయం పరికల్పయామి, 'ఓం శాన్త్యై శుద్ధోదక రూపిణ్యై నమః' ఇతి శుద్ధోదకం పరికల్పయామి ఇతి ప్రత్యేకశః పాత్రాణి సంస్పృశ్య, *కించిజ్జలమర్ఘ్యపాత్రాత్ అన్యపాత్రేగృహీత్వా, వామపార్శ్వే వేదికోపరినిధాయ, తస్మిన్ వైకుంఠాత్ 'ఓం విరజానద్యై నమః' ఆగచ్ఛాగచ్ఛేతి విరజానదీం ధ్యాత్వా-

* విడిగ ఒక చిన్నపాత్ర ఉండాలి. ఉద్ధరిణెతో.

ఆగతాం తామభ్యర్చ్య, వామహస్తే నిధాయ, 'ఓం నమో నారాయణాయ' ఇతి సప్తవారమభిమన్త్ర్య, అర్ఘ్యాదిపాత్రేషు కించిత్కించిజ్జలం నిక్షిప్య, శేషజలేన 'ఓం రం సహస్రార హుం ఫట్' ఇతిద్రవ్యాణి ఆత్మానం చ కూర్చేన ప్రోక్షయేత్

I. మన్త్రాసనమ్

అథ యోగపీఠార్చనమ్ :-☆

భగవతః పీఠే అధస్తాద్వ్యుపర్యుపరి :-
'ఓం ప్రూం ధృం ఆధారశక్త్యై నమః'
'ఓం ప్రూం కూర్మ కాలాగ్నయే నమః'
'ఓం హాం అనన్తాయ నమః'
'ఓం ధం ధరణ్యై నమః'

అగ్నేయాదికోణేషు :-

ఆగ్నేయే 'ఓం ధం ధర్మాయ నమః'
నైరుత్యాం 'ఓం జ్ఞం జ్ఞానాయ నమః'
వాయవ్యే 'ఓం వం వైరాగ్యాయ నమః'
ఐశాన్యే 'ఓం ఐం ఐశ్వర్యాయ నమః,'
ఇత్యేతాన్ సితవర్ణాన్ ధ్యాత్వా

తతో ప్రాగాది దిక్షు :-

ప్రాగ్భాగే 'ఓం అం అధర్మాయ నమః'
దక్షిణే 'ఓం అం అజ్ఞానాయ నమః'
పశ్చిమే 'ఓం అం అవైరాగ్యాయ నమః'
ఉత్తరే 'ఓం అం అనైశ్వర్యాయ నమః'
ఇత్యేతాన్ అరుణరూపిణః ధ్యాత్వా

☆ శ్రీ ప్రశ్న సంహితాయాః

సర్వానేతాన్ పురుషాకృతీన్ చతుర్బాహూన్ సింహవక్త్రాన్ అంజలిపుటాన్ హస్తాభ్యాం యోగపీఠం బిభ్రాణాన్ ధ్యాత్వా ।

పీఠమధ్యే :-

'ఓం హూం సదాశివాయ పాదరూపిణే నమః' ఇతి పాండురవర్ణం పంచవింశతి శిరోభిః యోగపీఠం బిభ్రాణం సదాశివం ధ్యాయేత్ ।
యోగపీఠోపరి పునఃప్రాగాది :-

కీలారూపేణ :-

ప్రాగ్భాగే 'ఓం ఋం ఋగ్వేదాయ నమః'
దక్షిణే 'ఓం యం యజుర్వేదాయ నమః'
పశ్చిమే 'ఓం సం సామవేదాయ నమః'
ఉత్తరే 'ఓం అం అథర్వవేదాయ నమః' ఇతి ధ్యాత్వా

తతో పాశరూపేణ :-

'ఓం ఫం భౌతికాహంకారాయ నమః'
'ఓం ప్యాం తైజసాహంకారాయ నమః'
'ఓం వౌం వైకారికాహంకారాయ నమః'

తేషాముపరిసూత్రరూపేణ :-

'ఓం సం సత్వగుణాయ నమః'
'ఓం రం రజోగుణాయ నమః'
'ఓం తం తమోగుణాయ నమః'

తదుపరి తూలికా రూపేణ :-

'ఓం తూలికారూపేభ్యో పృథివ్యప్తేజో వాయురాకాశాత్మభ్యో హుం ఫట్ నమః'

తతో ఆస్తరణ రూపేణ :-

'ఓం మం ఆస్తరణ రూపాయ జీవాత్మనే నమః'

ఉపర్యుపరి :-

'ఓం రాం వహ్నిమండలాయ నమః'

'ఓం సాం సోమమణ్డలాయ నమః'

'ఓం హాం సూర్యమణ్డలాయ నమః'

తదుపరి

'ఓం ద్వాదశ దళయుతాయ కర్ణికా కేసర యుతాయ అవ్యక్త పద్మాయ నమః', 'ఓం భద్రాసనాయ నమః' ఇతి భద్రాసనం కల్పయిత్వా।

పీఠస్య దక్షిణేపార్శ్వే :-

'ఓం కం బ్రహ్మణే నమః'

'ఓం అం విష్ణవే నమః'

'ఓం ఈం ఈశానాయ నమః' ఇతి ధ్యాత్వా ।

పీఠస్యోత్తరేపార్శ్వే :-

'ఓం సనత్కుమారాయ నమః'

'ఓం సనకాయ నమః'

'ఓం సనందనాయ నమః' ఇతి ధ్యాత్వా

పీఠస్య పశ్చిమే పార్శ్వే :-

'ఓం దుర్గాయై నమః'

'ఓం విఘ్నేశాయ నమః'

'ఓం నారదాయ నమః' ఇతి ధ్యాత్వా

పీఠస్య వాయవ్యే కోణే :-

'ఓం అస్మద్గురుభ్యో నమః'

'ఓం అస్మత్పరమ గురుభ్యో నమః'

'ఓం అస్మత్పరమేష్ఠి గురుభ్యో నమః'

'ఓం అస్మత్సర్వ గురుభ్యో నమః' ఇతి చ ధ్యాత్వా ।

సర్వాన్ గంధ, పుష్ప, ధూప, దీపైశ్చతుర్భిరుపచారైరభ్యర్చయేత్।

బాహ్యారాధనారమ్భః

అథ ధ్రువబేరే :- భగవంతం ప్రణమ్య, కించిదుత్థాయ 'స్వాగతంభగవతే' ఇత్యుక్త్వా, స్వాగతముద్రాం ప్రతిమా ముద్రాం చ ప్రదర్శ్య, 'ఓం నమో నారాయణాయ' సుముఖో భవ ఇతిప్రార్థ్య, సామ్ముఖ్యముద్రాం ప్రదర్శ్య 'ఓం నమో నారాయణాయ' ఇతి సపర్యాసనం దద్యాత్ ।

ఆవాహన పాత్రమద్భిః ప్రక్షాళ్య, 'ఓం నమో నారాయణాయ' ఇతి అద్భిరాపూర్య, హస్తాభ్యాం లలాటసమముద్ధృత్య, తస్మిన్ ధ్రువబింబా ద్భగవంతం 'ఓం నమో నారాయణాయ' 'ఆగచ్ఛ' ఇతి చతుర్వార ముచ్చార్య, తత్తోయేన కర్మార్చామూర్ధ్ని కూర్చేన సించేత్, మూలబింబాత్ దీపాద్దీపాన్తర మివ ఆగతం దేవం కర్మార్చాయాం విభావ్య, ప్రణమ్య, కించిదుత్థాయ 'స్వాగతం భగవతే' ఇతి స్వాగత ముద్రాం ప్రతిమాముద్రాం చ ప్రదర్శ్య ।

స్వామిన్! సర్వజగన్నాథ! యావత్పూజావ సానకమ్!
తావన్మద్భక్తిభావేన బింబేస్మిన్ సన్నిధిం కురు ॥

ఇతి సన్నిధిం ప్రార్థ్య, ప్రార్థనాముద్రాం ప్రదర్శ్య, 'ఓం నమో నారాయణాయ' సుముఖో భవ ఇతి సామ్ముఖ్యముద్రాం ప్రదర్శ్య 'ఓం నమో నారాయణాయ' ఇతి సపర్యాసనం దద్యాత్ ।

కర్మార్చాయాం మన్త్రన్యాసః :- (న్యాస ముద్రయా సర్వత్ర కుర్యాత్)

'ఓం రాం ఓం' ఇతి భగవతః నాభౌ
'ఓం యం ఓం' ఇతి భగవతః మేహనే
'ఓం ణాం ఓం' ఇతి భగవతః జంఘయోః
'ఓం యం ఓం' ఇతి భగవతః పాదయోః
'ఓం ఓం ఓం' ఇతి భగవతః మూర్ధ్ని
'ఓం నం ఓం' ఇతి భగవతః నేత్రయోః
'ఓం మోం ఓం' ఇతి భగవతః ముఖే
'ఓం నాం ఓం' ఇతి భగవతః హృదయే చ స్థితిన్యాసం కృత్వా ।

కర్మార్చాయాం షడంగన్యాసః :-

'ఓం క్రుద్ధోల్కాయ హృదయాయ నమః' ఇతి హృదయ ముద్రయా భగవతః హృదయే.

'ఓం మహోల్కాయ శిరసేస్వాహా' ఇతి శీర్షముద్రయా భగవతః శిరసి.

'ఓం వీరోల్కాయ శిఖాయైవషట్' ఇతి శిఖాముద్రయా భగవతః శిఖాయామ్.

'ఓం ద్యుల్కాయ కవచాయ హుం' ఇతి కవచముద్రయా భగవతః భుజయోః.

'ఓం తేజోల్కాయ నేత్రాభ్యాం వౌషట్' ఇతి నేత్ర ముద్రయా భగవతః నేత్రయోః.

'ఓం సహస్రోల్కాయ అస్త్రాయఫట్' ఇత్యస్త్ర ముద్రయా భగవతః శిరఃపరితఃన్యస్య.

కిరీట, కుండల, వనమాలా, శ్రీవత్స, కౌస్తుభ, చక్ర, శంఖ, పద్మ, గదా, గరుడ ముద్రాః ప్రదర్శ్య ।

'ఓం అర్చత ప్రార్చత ప్రియమేధాసో అర్చతార్చన్తు పుత్రకా।
ఉతపురన్న ధృష్ణ్వర్చతార్చత ప్రార్చత ।'
ఇతి సామ్నా పుష్పాంజలిం సమర్ప్య ।

విభో! సకలలోకేశ! విష్ణో! జిష్ణో! ప్రభో! హరే! ।
త్వాం భక్త్యా పూజయామ్యద్య భోగైరర్ఘ్యాదిభిః క్రమాత్॥

ఇతి భక్తినమ్రేణ శిరసా విజ్ఞాప్య, అర్ఘ్య మేకవారం భగవతః మూర్ధ్ని, పాద్యం ద్వివారం పాదారవిందయోః ఆచమనీయం త్రివారం ముఖే చ ప్రథమతః ధ్రువబేరే, తతః కర్మార్చాయాం చ సమర్ప్య, వినియుక్తజలం ప్రతిగ్రహపాత్రే నిక్షిప్య, దధి మధు సమ్మిశ్రం మధుపర్కం నివేద్య, సాష్టాంగం ప్రణమ్య ।

దాసోహం తే జగన్నాథ! స పుత్రాది పరిగ్రహః ।
ప్రేష్యం ప్రశాధికర్తవ్యే మాం నియుజ్క్ష్వ హితే సదా ॥
ఇతి భగవంతం విజ్ఞాప్య, పరివారార్చనం కుర్యాత్ ।

పరివారార్చనమ్

యోగాసనాబ్జ ద్వాదశదళేషు ప్రాగాదిక్రమేణ :-

'ఓం శ్రీవత్సాయై నమః'
'ఓం వనమాలాయై నమః'
'ఓం యోగమాయాయై నమః'
'ఓం వైష్ణవ్యై నమః'
'ఓం విమలాయై నమః'
'ఓం సృష్ట్యై నమః'
'ఓం ఉత్కర్షిణ్యై నమః'
'ఓం ప్రజ్ఞాయై నమః'
'ఓం సత్యాయై నమః'
'ఓం ఐశాన్యై నమః'
'ఓం అనుకమ్పాయై నమః'
'ఓం పితామహ్యై నమః'

అధస్తాత్పూర్వోక్త సూర్యమండల రూప ప్రథమావరణస్య పరితః ప్రాగాది:-

'ఓం వ్యాప్త్యై నమః'
'ఓం కాన్త్యై నమః'
'ఓం తృప్త్యై నమః'
'ఓం శ్రద్ధాయై నమః'
'ఓం విద్యాయై నమః'
'ఓం జయాయై నమః'

'ఓం క్షమాయై నమః'
'ఓం శాన్త్యై నమః'
ఇత్యేతాః చామరధారిణీః ధ్యాత్వా ।

తస్యాధస్తాత్పూర్వోక్తసోమమండలరూప ద్వితీయావరణస్య పరితః ప్రాగాది:-

'ఓం శంఖినే నమః'
'ఓం చక్రిణే నమః'
'ఓం గదినే నమః'
'ఓం పద్మినే నమః'
'ఓం ముసలినే నమః'
'ఓం ఖడ్గినే నమః'
'ఓం శార్ఙ్గిణే నమః'
'ఓం వజ్రిణే నమః'
ఇత్యేతాన్ పురుషాన్ ఆయుధధరాన్ ధ్యాత్వా ।

తస్యాధస్తాత్పూర్వోక్త వహ్నిమండల రూపతృతీయావరణస్య పరితః ప్రాగాది:-

'ఓం ఇన్ద్రాయ నమః'
'ఓం అగ్నయే నమః'
'ఓం యమాయ నమః'
'ఓం నిర్రృతయే నమః'
'ఓం వరుణాయ నమః'
'ఓం వాయవే నమః'
'ఓం సోమాయ నమః'
'ఓం ఈశానాయ నమః' *ఇతిధ్యాత్వా ।*

భగవదభిముఖే తృతీయా వరణస్య బహిః :-

'ఓం తార్క్ష్యాయ నమః'

భగవదభిముఖే తృతీయవరణస్య ఐశాన్యామ్ :-

'ఓం విష్వక్సేనాయ నమః'

ఇతి చ ఏతాన్ ప్రాంజలీన్ భగవదభిముఖం స్థితాన్ ధ్యాత్వా, గంధ, పుష్ప, ధూప, దీపైశ్చతుర్భిరుపచారైరభ్యర్చయేత్ ।

2. స్నానాసనమ్

* (నిత్య స్నపనమ్) *

'ఓమ్ ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్ । సమూఢమస్య పాగ్ంసురే ।' ఇతి

'ఓం త్రీణిపదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః। తతోధర్మాణి ధారయన్న్। *ఇతి చ ద్వాభ్యాం భగవతః స్నానాసనార్థం పాదుకే దత్వా।*'

'ఓం ఉత్తిష్ఠ బ్రహ్మణస్పతే । దేవయంతస్త్వేమహే । ఉపప్రయన్తు మరుతస్సుదానవః । ఇంద్రప్రాశూర్భవాసచా ॥'

ఇతి దేవముత్థాప్య, స్నానపీఠం ప్రాపయ్య ।

'ఓం భద్రం కర్ణేభి శ్శృణుయామ దేవాః । భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః। స్థిరైరఙ్గై స్తుష్టువాగ్ం సస్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ॥'

---

* అలంకార స్నపనము అనుబంధము 5లో చూడుడు.

** 'సాలగ్రామం చ శంఖం చ బింబేన సహనార్చయేత్', అని ఔపగాయన పారమేశ్వర సంహితలలో స్నానబేరంతోబాటు వీటికి సహోపచారములు కూడవని ఉంది. ఒకవేళ సాలగ్రామాలతోబాటు స్నపనబేరం కూడా ఉంటే ముందర సాలగ్రామాలకు అభిషేకం చేసి ముగించాక యథావిధానం స్నానబేరమునకు చేసుకోవాలి. లేనిచో సాలగ్రామమూర్తికే ఉపచారాలతో చేయాలి. రెండు కలసి మాత్రం చేయరాదు.

ఇతి స్నాన వేదికాయాం నివేశ్య స్నపనబేరాభావే **పాత్రస్థసాలగ్రామ మూర్తీః నివేశ్య స్నానోపచారాన్ సమర్పయేత్।

'ఓం భూర్భువస్సువః । తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి। ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥'

ఇతి సావిత్ర్యా మూర్ధ్ని అర్ఘ్యం సమర్ప్య ।

'ఓం త్రీణి పదావిచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః। తతో ధర్మాణి ధారయన్॥'

ఇతి ద్వివారం పాదయోః పాద్యం సమర్ప్య ।

'ఓం ఆపః పునన్తు పృథివీం పృథివీ పూతాపునాతు మామ్ । పునన్తు బ్రహ్మణస్పతి ర్బ్రహ్మపూతా పునాతుమామ్ ॥'

ఇతి త్రివారం ముఖే ఆచమనీయం సమర్ప్య ।

'ఓం తద్విష్ణోః పరమం పదగ్ం సదాపశ్యన్తి సూరయః । దివీవ చక్షురాతతమ్ ॥'

ఇతి తులసీకాష్ఠేన దన్తధావనం కృత్వా ।

'ఓం నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి । తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ ॥'

ఇతి జిహ్వా నిర్లేఖనం కృత్వా ।

*'ద్వాసుపర్ణా సయుజా సఖాయా సమానం వృక్షం పరిషస్వజాతే। తయోరన్యః పిప్పలం స్వాద్వత్యనశ్నన్నన్యో అభిచాకశీతి॥'

ఇతి గండూషాచమనం దత్వా ।

'ఓం నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి। తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ ॥'

ఇతి విష్ణుగాయత్ర్యాముఖ ప్రక్షాళనంకృత్వా ।

* ఇది ప్రసిద్ధ పూర్వాచార్యులచే ఆదరింపబడిన మంత్రం. గండూషాచనమునకు, సంహితలలో లభించుటలేదు. (ఋగ్వేదము)

'ఓం వామ దేవ్యేన సామ్నా వషట్కారేణ వజ్రేణాప రజానిన్ద్రేణ సయుజో వయగ్ం సాసహ్యామ పృతన్యతః । ఘ్నన్తోవృత్రాణ్య ప్రతి ॥' ఇత్యభ్యంజనం కృత్వా ।

'ఓం విష్ణోర్నుకం వీర్యాణి ప్రవోచం యః పార్థివాని విమమేరజాగ్ంసి యో అస్కభాయ దుత్తరగ్ం సదస్థం విచక్రమాణస్త్రేధోరుగాయో విష్ణోరరాటమసి విష్ణోః పృష్ఠమసి విష్ణోశ్నప్త్రేస్థో విష్ణో స్యూరసి విష్ణోర్ధ్రువమసి వైష్ణవమసి విష్ణవేత్వా ॥'

ఇత్యామలకవారిణా ఉద్వర్తనం కృత్వా ।

'ఓం ప్రతద్విష్ణుస్తవతే వీర్యాయ । మృగోనభీమః కుచరోగిరిష్ఠాః। యస్యోరుషు త్రిషువిక్రమణేషు । అధిక్షియన్తి భువనాని విశ్వా॥' 'ఓం నతేవిష్ణో జాయమానో నజాతోదేవ మహిమ్నః పరమన్తమాప। ఉదస్తభ్నానాక మృష్వం బృహన్తం దాధర్థ ప్రాచీం కకుభం పృథివ్యాః॥'

ఇతి ప్రతద్విష్ణురితి నతేవిష్ణురితి చ ద్వాభ్యాం వారిణా సంక్షాళ్య ।

'ఓం ఆపోహిష్ఠామయో భువస్తాన ఊర్జే దధాతన । మహేరణాయ చక్షసే । యోవశ్శివతమోరసస్తస్య భాజయతేహనః । ఉశతీరివ మాతరః । తస్మా అరంగమామవో యస్యక్షయాయజిన్వథ । ఆపోజనయథాచనః ॥' ఇతి తిసృభిరభిషిచ్య ।

'ఓం అతో దేవా అవన్తునో యతో విష్ణు ర్విచక్రమే । పృథివ్యాస్సప్తధామభిః ॥' ఇతి కనక కంకతేన కేశాన్ సంశోధ్య ।

'ఓం హిరణ్యవర్ణాం హరిణీం సువర్ణ రజతస్రజాం । చన్ద్రాం హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మమావహ ॥'

ఇతి హరిద్రాలేపనం కృత్వా ।

'ఓం హిరణ్య వర్ణాశ్శుచయః పావకా యాసుజాతః కశ్యపో యాస్విన్ద్రః। అగ్నిం యాగర్భం దధిరే విరూపాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవన్తు। యాసాగ్ం రాజావరుణో యాతిమధ్యే సత్యానృతే అవపశ్యన్ జనానామ్। మధుశ్చుత శ్శుచయో యాః పావకాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్స్యోనా భవన్తు। యాసాం దేవా దివి కృణ్వన్తిభక్షం యా అన్తరిక్షే బహుధా భవన్తి। యాః పృథివీం పయసోన్దన్తి శుక్రాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవన్తు। శివేనమాచక్షుషా పశ్యతాపశ్శివయా తనువోపస్పృశత త్వచంమే। సర్వాగ్ం అగ్నీగ్ం రప్సుషదో హువేవో మయి వర్చో బలమోజోనిధత్త।'

ఇతి చతసృభిః గంధవారిణా సంక్షాళ్య (పునః)

'ఓం నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి।
తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ ॥' ఇతి విష్ణుగాయత్ర్యా *కుంకుమ పుష్పేణానులిప్య।

'ఓం పవమానస్సువర్జనః। పవిత్రేణవిచర్షణిః। యః పోతా సపునాతుమా। పునంతుమా దేవజనాః। పునంతు మనవోధియా। పునంతు విశ్వ ఆయవః। జాతవేదః పవిత్రవత్। పవిత్రేణ పునాహిమా। శుక్రేణ దేవదీద్యత్। అగ్నేక్రత్వా క్రతూగ్ం రను। యత్తే పవిత్రమర్చిషి। అగ్నేవితతమన్తరా। బ్రహ్మతేన పునీమహే। ఉభాభ్యాందేవ సవితః। పవిత్రేణ సవేనచ। ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే। వైశ్వదేవీ పునతీదేవ్యాగాత్। యస్యై బహ్వీస్తనువో వీతపృష్ఠాః। తయామదన్తస్సధమాద్యేషు। వయగ్గ్స్యామ పతయోరయీణామ్।

* కుంకుమ పువ్వు.

వైశ్వానరోరశ్మిభిర్మాపునాతు। వాతః ప్రాణేనేషిరోమయోభూః। ద్యావాపృథివీ పయసాపయోభిః। ఋతా వరీయజ్ఞియేమా పునీతామ్। బృహద్భిస్సవితస్త్రృభిః । వర్షిష్ఠైర్దేవమన్మభిః । అగ్నేదక్షైః పునాహిమా । యేనదేవా అపునత। యేనాపో దివ్యఙ్కశః । తేన దివ్యేన బ్రహ్మణా । ఇదంబ్రహ్మ పునీమహే । యః పావమానీరధ్యేతి। ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్। సర్వగ్ం సపూతమశ్నాతి। స్వదితం మాతరిశ్వనా । పావమానీర్యో అధ్యేతి । ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్ । తస్మై సరస్వతీ దుహే। క్షీరగ్ం సర్పిర్మధూదకమ్। పావమానీ స్వస్త్యయనీః । సుదుఘాహి పయ స్వతీః । ఋషిభిస్సంభృతోరసః। బ్రాహ్మణేష్వ మృతగ్ం హితమ్ । పావమానీర్దిశన్తునః । ఇమంల్లోకమథో అముమ్। కామా న్థ్సమర్థయన్తునః । దేవీర్దేవైస్సమాభృతాః । పావమానీ స్వస్త్యయనీః సుదుఘాహిఘృతశ్చుతః। ఋషిభిస్సంభృతోరసః। బ్రాహ్మణే ష్వమృతగ్ం హితమ్ । యేనదేవాః పవిత్రేణ । ఆత్మానం పునతేసదా। తేనసహస్రధారేణ। పావమాన్యః పునంతుమా । ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్ । శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్ । తేన బ్రహ్మ విదోవయం। పూతం బ్రహ్మ పునీమహే। ఇన్ద్రస్సునీతీ సహమాపునాతు । సోమస్స్వస్త్యా వరుణస్సమీచ్యా। యమోరాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమా । జాతవేదా మోర్జయన్త్యా పునాతు ।' ఇతి పవమానిభిః ।

'ఓం బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తా ద్విశీమత స్సురుచోవేన ఆవః । సబుధ్నియా ఉపమా అస్యవిష్ఠా స్సతశ్చయోని మసతశ్చ వివః॥' ఇతి,

'ఓం కయానశ్చిత్ర ఆభువ దూతీ సదావృధస్సఖా। కయా శచిష్ఠయావృతా ।' ఇతి చాభిషిచ్య ।

'ఓం భూర్భువస్సువః । తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి। ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ।' ఇత్యర్ఘ్యం సమర్ప్య ।

'ఓం త్రీణిపదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః । తతోధర్మాణి ధారయన్॥' ఇతి ద్వివారం పాదయోః పాద్యం సమర్ప్య ।

'ఓం ఆపః పునన్తు పృథివీం పృథివీ పూతా పునాతుమామ్ । పునన్తు బ్రహ్మణస్పతిః ర్బ్రహ్మపూతా పునాతుమామ్ ॥'

ఇతి త్రివారం ముఖే ఆచమనీయం దత్వా ధూపదీపౌ చ సందర్శ్య।

'ఓం భూర్భువస్సువః । తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి। ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ।'

ఇతి గళన్తికా తీర్థేన పరిషిచ్య । సహస్ర ధారయా పురుష సూక్తేన స్నాపయేత్।

'ఓం సహస్ర శీర్షా పురుషః । సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । సభూమిం విశ్వతోవృత్వా। అత్యతిష్ఠ ద్దశాఙ్గులం ।'

'పురుష ఏవేదగ్ం సర్వమ్ । యద్భూతం యచ్చభవ్యమ్ । ఉతామృతత్వస్యేశానః । యదన్నేనాతిరోహతి ।'

'ఏతావానస్య మహిమా । అతోజ్యాయాగ్ శ్చపూరుషః । పాదోస్యవిశ్వా భూతాని । త్రిపాదస్యామృతం దివి ।'

'త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః । పాదోస్యేహా భవాత్పునః । తతోవిష్వఙ్వ్య క్రామత్ । సాశనానశనే అభి ।'

'తస్మా ద్విరాడజాయత। విరాజో అధిపూరుషః। సజాతో అత్యరిచ్యత। పశ్చాద్భూమి మథోపురః ।'

'యత్పురుషేణ హవిషా । దేవాయజ్ఞ మతన్వత । వసన్తో

అస్యాసీదాజ్యమ్ । గ్రీష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవిః ।'

'సప్తాస్యా సన్పరిధయః । త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః । దేవాయద్యజ్ఞం తన్వానాః । అబధ్నన్పురుషం పశుమ్ ।'

'తం యజ్ఞం బర్హిషిప్రౌక్షన్న్ । పురుషం జాతమగ్రతః । తేనదేవా అయజన్త । సాధ్యా ఋషయశ్చయే ॥'

'తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । సంభృతంపృషదాజ్యం । పశూగ్ స్తాగ్ శ్చక్రే వాయవ్యాన్ । ఆరణ్యాన్ గ్రామ్యాశ్చయే ।'

'తస్మాద్యజ్ఞా త్సర్వహుతః । ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే । ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాత్ । యజుస్తస్మాదజాయత ।'

'తస్మాదశ్వా అజాయన్త । యేకేచో భయాదతః । గావోహజజ్ఞిరే తస్మాత్ । తస్మాజ్జాతా అజావయః ।'

'యత్పురుషం వ్యదధుః । కతిధావ్య కల్పయన్న్ । ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ । కావూరూపాదా వుచ్యేతే ।'

'బ్రాహ్మణోస్య ముఖమాసీత్ । బాహూ రాజన్యః కృతః । ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః । పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత ।'

'చంద్రమా మనసోజాతః । చక్షోస్సూర్యో అజాయత । ముఖాదిన్ద్రశ్చాగ్నిశ్చ । ప్రాణాద్వాయు రజాయత ।'

'నాభ్యా ఆసీదన్తరిక్షం । శీర్ష్ణోద్యౌ స్సమవర్తత । పద్భ్యాం భూమిర్దిశః శ్రోత్రాత్ । తథాలోకాగ్ం అకల్పయన్న్ ।'

'వేదాహమేతం పురుషం మహాంతమ్ । ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తుపారే । సర్వాణిరూపాణి విచిత్యధీరః । నామానికృత్వాభి వదన్ యదాస్తే । ధాతాపురుస్తాద్య ముదాజహార । శక్రః ప్రవిద్వాన్ ప్రదిశశ్చతస్రః ।

తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి। నాన్యః పన్థా అయనాయ విద్యతే।
యజ్ఞేనయజ్ఞమయజన్తదేవాః । తాని ధర్మాణిప్రథమాన్యాసన్న్।
తేహనాకం మహిమానస్సచన్తే। యత్రపూర్వే సాధ్యాస్సన్తి దేవాః।
అద్భ్యస్సంభూతః పృథివ్యైరసాచ్చ। విశ్వకర్మణ స్సమవర్తతాధి।
తస్యత్వష్టావిదధద్రూపమేతి। తత్పురుషస్య విశ్వమాజానమగ్రే।
వేదాహమేతం పురుషం మహాన్తమ్। ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్।
తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి। నాన్యః పంథా విద్యతేయనాయ।
ప్రజాపతి శ్చరతిగర్భే అంతః। అజాయమానో బహుధా విజాయతే।
తస్యధీరాః పరిజానంతి యోనిమ్। మరీచీనాం పదమిచ్ఛన్తి వేధసః।
యో దేవేభ్య ఆతపతి। యో దేవానాం పురోహితః। పూర్వో యో
దేవేభ్యో జాతః। నమో రుచాయ బ్రాహ్మయే।'
'ఋచం బ్రాహ్మం జనయంతః। దేవా అగ్రే తదబ్రువన్న్।
యస్త్వైవం బ్రాహ్మణో విద్యాత్। తస్య దేవా అసన్వశే।'
'హ్రీశ్చతే లక్ష్మీశ్చ పత్న్యౌ। అహోరాత్రే పార్శ్వే। నక్షత్రాణి
రూపం। అశ్వినౌవ్యాత్తమ్। ఇష్టం మనిషాణ। అముం మనిషాణ।
సర్వం మనిషాణ।'
ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥
'ఓం తచ్ఛం యోరావృణీమహే। గాతుం యజ్ఞాయ। గాతుం
యజ్ఞపతయే। దైవీ స్వస్తిరస్తునః। స్వస్తిర్మానుషేభ్యః। ఊర్ధ్వం
జిగాతుభేషజమ్। శన్నో అస్తుద్విపదే। శంచతుష్పదే।' ఓం శాన్తి
శ్శాన్తి శ్శాన్తిః।

'ఓం అగ్నిర్మూర్ధా దివః కకుత్పతిః పృథివ్యా అయమ్ । అపాగ్ం రేతాగ్ం సిజిన్వతి ।' ఇతిప్లోతవస్త్రేణ అఙ్గాన్యుత్పూనిర్మృత్య ।
'ఓం మూర్ధానం దివో అరతిం పృథివ్యా వైశ్వానరమృతాయ జాతమగ్నిమ్ । కవిగ్ంసమ్రాజ మతిథిం జనానామాసన్నాపాత్రం జనయన్తదేవాః॥' ఇత్యగరుజేన ధూపేన ఆర్ద్రాన్ కేశాన్ సంశోష్య, నిర్మల వస్త్రద్వయం సమర్ప్య.
'ఓం' ఇతిప్రణవేన బ్రహ్మసూత్రం ఉత్తరీయఞ్చసమర్ప్య
'సావిత్ర్యా'ర్ఘ్యం 'త్రీణిపదేతి' పాద్యం ద్విః
'ఆపః పునన్త్వి'త్యాచమనీయం త్రిః దద్యాత్ ।

3. అలఙ్కారాసనమ్

అథ, 'ఓమ్ ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధేపదమ్ । సమూఢమస్య పాగ్ం సురే ।'
'ఓం త్రీణి పదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః । తతో ధర్మాణి ధారయన్॥' ఇతిద్వాభ్యాం పాదుకే సమర్ప్య ।
అలంకారాసనే దేవం సంస్థాప్య, *పురాతనం వస్త్రద్వయం ఓం భూః ఇతి వ్యాహృత్యా పరిహృత్య,
'ఓం నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి । తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్'
ఇతి నూతన వస్త్రాభ్యామలంకృత్య సుఖాసీనాయ దేవాయ పునః సావిత్ర్యాఅర్ఘ్యం త్రీణిపదేతి ద్విఃపాద్యం ఆపః పునన్త్వితి త్రిః ఆచమనీయం సమర్ప్య ।

---

* శ్రీ ప్రశ్న సంహితాయాః

'ఓం మూర్ధానం దివో అరతిం పృథివ్యా వైశ్వానరమృతాయ జాత మగ్నిమ్ । కవిగ్ం స్రమాజ మతిథిం జనానామాసన్నాపాత్రం జనయన్తదేవాః ॥' ఇత్య గరుజేన ధూపేన పునఃకేశాన్ సంశోష్య ।
'ఓం ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధే పదమ్ । సమూఢమస్య పాగ్ం సురే ।' ఇతి పరిమళచన్దనే నానులిప్య ।
'ఓం జితంతే దక్షిణతో వృషభ ఏధి హవ్యః । ఇన్ద్రో౽జయాతి నపరాజయాతా అధిరాజో౽రాజసు రాజయాతి ।'
ఇతి కిరీటాది సర్వాభరణైరలఙ్కృత్య ।
'ఓం నతేవిష్ణో జాయమానో నజాతోదేవ మహిమ్నః పరమన్తమాప౹ ఉదస్తభ్నానాక మృష్వం బృహన్తం దాధర్థ ప్రాచీం కకుభం పృథివ్యాః॥'
ఇతి *లలాటే ఊర్ధ్వపుండ్రం పరికల్ప్య ।
'ఓం తద్విష్ణోః పరమం పదగ్ం సదాపశ్యన్తి సూరయః । దివీవచక్షురాతతమ్ ।' ఇతి పుష్పైరలఙ్కృత్య ।
'ఓం ఇరావతీ ధేనుమతీహి భూతగ్ం సూయవసినీ మనవేయశస్యే । వ్యస్కభ్నాద్రోదసీ విష్ణురేతేదాధార పృథివీమభితో మయూఖైః ॥'
ఇతి పాదయో రక్షతాన్ సమర్పయేత్ ।
'ఓమ్ నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయధీమహి । తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ ।' ఇత్యఞ్జనం సమర్ప్య ।
ఓం భూః ఇతి వ్యాహృత్యా దర్పణం దర్శయిత్వా ।
ఓం జితన్తే దక్షిణతోవృషభ ఏధిహవ్యః । ఇన్ద్రో౽ జయాతి నపరాజయాతా అధిరాజో రాజసు రాజయాతి ।
ఇత్యగురూత్థితైః ధూపయేత్ ।

---

* ఈ మంత్ర మీ ఉపచారమునకు ఆచరణలో నున్నది. (ఋగ్వే, 7.99,2)

ఓం ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదోపఘ్నం నిర్‌ఋతిమ్మమ । పశూగ్‌శ్చమహ్యా మావహ జీవనంచ దిశోదశ । ఇతి దీపం దర్శయిత్వా ।

ఓం సోమగ్ం రాజానం వరుణమగ్నిమన్వారభామహే । ఆదిత్యాన్ విష్ణుగ్ం సూర్యం బ్రహ్మాణంచ బృహస్పతిమ్ ॥

ఇతిమంత్రేణ తిలాది* మాత్రాదానం దేవాయ దర్శయిత్వా ఆచార్యాయ దద్యాత్ । తతో యవనికామపసార్య, నృత్తగీతాదీని, వైదికైః వేదవేదాఙ్గమఙ్గళ పాఠాంశ్చ శ్రావయిత్వా, తైర్థత్తాని తులసీ పుష్పాణి గృహీత్వా, కేశవాది చతుర్వింశతి నామభిః అష్టోత్తర శతాదినామభిః పుష్పాణి భగవత్పాదమూలే సమర్పయేత్, అత్ర ప్రాతః దివ్య ప్రబన్ధే తిరుప్పల్లాండు, తిరుప్పళ్ళియెళుచ్చి, తిరుప్పావై గాథానామను సంధానం సంప్రదాయసిద్ధమ్ ॥

4. భోజ్యాసనమ్

అనన్తరం ఓం ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం । సమూఢమస్యపాగ్ం సురే ॥

ఓం త్రీణిపదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః । తతోధర్మాణి ధారయన్న్ ।

ఇతిద్వాభ్యాం భగవతః పాదుకేదత్వా, భోజ్యాసనం గమయిత్వా, యవనికామాచ్ఛాద్య, సావిత్ర్యా అర్ఘ్యం, త్రీణిపదేతి పాద్యం, ఆపః పునంత్వితి ఆచమనీయం చ సమర్ప్య, తతో మధువర్కం నివేద్య, ఆస్యశోధనార్థం 'ఓం' ఇతి ప్రణవేన తామ్బూలం సమర్ప్య, భగవత్పురతః వేదికాం సంశోధ్య, సిద్ధం మధురాది రసోపేతం, సుసంస్కృతం, భోజ్యభక్ష్యాదికం, పక్వాపక్వ ఫలాది చ, రాజోపచారవత్ యథాశక్తి పరికల్ప్య, '**ఓం అస్త్రాయఫట్**' ఇతిప్రోక్ష్య, '**ఓం కవచాయహుం**' ఇతి పరిషిచ్య, '**ఓం**' ఇతి మన్త్రోష్ణం సుగన్ధజలం హస్తే దత్వా, '***ఓం రం**' ఇతి దాహనముద్రయా దాహయిత్వా, '**ఓం లం**'

---

* తిలాన్ వస్త్రం తథాహేమ తామ్బూలం తణ్డులానపి।
ఫలాని గవ్యమాఘారం గాశ్చధాన్యం యథావసు॥

ప్లావన ముద్రయా ప్లావయిత్వా, 'ఓం యం' ఇతి శోషణ ముద్రయా శోషయిత్వా 'ఓం స్వీం సురభ్యై నమః' ఇతి సురభి ముద్రయా అమృతీకృత్య, అర్ఘ్యపాత్రస్థం పుష్పమాదాయ, వామహస్తస్పృష్ట దక్షిణపాణినా భగవతో ధ్రువమూర్తేః దక్షిణహస్తే గ్రాసముద్రయా ।

'ఓం దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినో ర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యా మాదదే ।'

ఇతి ద్వాత్రింశత్కబలాన్ సమర్పయేత్ । తతః పానకం పానీయం చ సమర్ప్య, హస్తౌ విశోధ్య, పాదౌ ప్రక్షాళ్య, గణ్డూషణం సమర్ప్య, ఆపః పునన్త్వి త్యాచమనీయం సమర్ప్య, ప్లోతవస్త్రాగ్రేణ ముఖ - హస్తౌ అన్యాగ్రేణ చ పాదౌ సమ్మృజ్య, 'ఓం' ఇతి ప్రణవేన ఆస్యశోధినీం తాంబూలీం సమర్పయేత్, తదనన్తరం కర్మార్చాద్యఙ్గ బింబానామపి యథాక్రమం తామ్బూలాన్తం నివేద్య, దేవీనామపి యథాక్రమం తామ్బూలాన్తం సమర్పయేత్, తతశ్చణ్డ ప్రచణ్డాదారభ్య మహాబలి పీఠాధిష్ఠిత పురుషాన్తం భగవన్నివేదిత ప్రసాదం శిష్యేణ, పరిచారక వరేణ వా నివేదనం కారయేత్ (శిష్యాద్యభావే స్వయమేవ జపానన్తరం నివేదయేత్) తతః బాహ్యారాధనాంగ అష్టాక్షర మూలమంత్ర జపం అష్టోత్తర శతం ఋషిధ్యాన ఛన్దోపూర్వకం పూర్వవదేవ కుర్యాత్ **।

---

* శోషణ, దాహన, ప్లావనమితి క్రమోయద్యప్యస్తి, అత్రతుదాహన ప్లావనాన్తర మేవశోషణమితి పాద్మసంహితా మనుసృత్య చర్యాపాదే తృతీయాధ్యాయే "దహనప్లావనాదికేకృతే ...." ఇతి (174) శ్లోకభావః,

** యథోక్త మన్త్రాణా మజ్ఞానే షోడశోపచారాన్ పురుష సూక్తేననైవ సమర్పయేత్. తస్యాప్యభావే, అష్టాక్షరీ, ద్వాదశార్ణవాది మూలమన్త్రైకైకేన షోడశోపచారాన్ సమర్పయేత్, నస్యాత్కదాపి పూజాలోపః,

* నిత్యహోమః

అథ నిత్యహోమాయ మూలబేరాదావాహనపాత్రే చతుర్బాహుం, శంఖచక్ర గదా వనమాలాభిః కిరీట కేయూర హారకటకై ర్విరాజితం నారాయణ మావాహ్య। హోమాన్నభాజనం వస్త్రేణాచ్ఛాద్య, మూర్ధ్ని విన్యస్య, ఆవాహన పాత్ర మాదాయ, తూర్య ఘోషే ప్రవర్తితే ఘంటానాద పురస్సరం।

'ఓం శం నో మిత్రశ్శం వరుణః । శం నో భవత్వర్యమా । శం న ఇంద్రోబృహస్పతిః । శం నో విష్ణురురుక్రమః। నమోబ్రహ్మణే। నమస్తే వాయో । త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మాసి। త్వామేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మ వదిష్యామి। ఋతం వదిష్యామి। సత్యం వదిష్యామి। తన్మామవతు । తద్వక్తారమవతు। అవతుమాం। అవతువక్తారమ్ । ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ।'

ఇత్యుచ్చరన్ హోమశాలా ద్వారే చణ్డప్రచణ్డ గరుడాన్మన సాభ్యర్చ్య, హోమశాలాం ప్రవిశ్య, కుణ్డస్య పశ్చిమే వేదికాయాం దర్భసంస్తరే ఆవాహన పాత్రంనిధాయ, కుణ్డస్య దక్షిణే ఉదఙ్ముఖః **కూర్మవిష్ఠరే ఉపవిశ్య । ప్రాతః, మాధ్యాహ్నిక, సాయం, ఆరాధనాఙ్గ నిత్యహవనం కరిష్యే తదంగత్వేన అగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ఇతి సంకల్ప్య, ప్రాగాయతాః ఉదగాయతాః తిస్రస్తిస్రోరేఖాః దర్భద్వయేన మూలమన్త్రేణ ఉల్లిఖ్య । దర్భస్తంభేన అద్భిరభ్యుక్ష్య। అగ్నిం కుండమధ్యే **'ఓం రం అగ్నయే నమః'** ఆగచ్ఛా గచ్ఛ ఇతి నిధాయ, అగ్న్యానయపాత్రే అక్షతోదకం విసృజ్య, ఇంధనైః **'ఓం యం వాయవే'** ఇతి ప్రజ్వాల్య, ఆర్ద్రపాణినా నఖపృష్ఠమదర్శయన్ **'ఓం'** ఇతి ప్రణవేణ పరిసమూహ్య కుండస్య ప్రాగాది

---

* శ్రీ ప్రశ్న సంహితాయాః

** కర్మణా మపి సర్వేషాం దేవప్రాచీతి కథ్యతే ।
అధ్వర్యు ప్రాచినా కుర్యాత్ హోమ కాలే విశేషతః॥

'ఓం ఆహవనీయాయ నమః'
'ఓం గార్హ పత్యాయ నమః'
'ఓం దక్షిణాగ్నయే నమః'
'ఓం సభ్యాయ నమః'
'ఓం అసదభ్యాయ నమః'
'ఓం దావానలాయ నమః'
'ఓం రత్నాగ్నయే నమః'
'ఓం సప్తజిహ్వాయ నమః'

ఇత్యగ్నిమలంకృత్య । కుణ్డస్యోత్తరేదేశే షట్కుశాన్ ప్రాగగ్రాన్ నిక్షిప్య, తేషు *ఆజ్యాపాత్రం, హవ్యం, స్రుక్ స్రువౌ సమిధః కుశాన్, ప్రణీతాం, ప్రోక్షణీం, దర్వీం, వ్యజనం, మేక్షణం, అక్షతాన్, శుష్కకాష్ఠాన్, తిలాంశ్చ ద్వన్ద్వశః అధోముఖాన్ నిధాయ, ఆత్మనః దక్షిణే పార్శ్వే కరకం పుష్పభాజనం చ నిధాయ, కుణ్డస్యపరితః గ్రంథీకృతాగ్రైః పంచభిః దర్భైః వాసుదేవ సంకర్షణ ప్రద్యుమ్న అనిరుద్ధ మన్త్రైః ప్రాగాది పరిస్తృణీయాత్, ద్రవ్యాగ్ని యోర్మధ్యే దర్భేష్వమ్బు పూరితాం ప్రణీతాం నిధాయ, తస్యాం 'ఓం సహస్రారహుం ఫట్' ఇత్యభ్యర్చ్య, ప్రాదేశ సమ్మితం ద్విదర్భకూర్చ ముత్తరాగ్రం ప్రణీతాయాం విన్యస్య, త్రిభిర్దర్భైః పిధాయ ఆత్మనః పురతః ప్రోక్షణీం నిధాయ, ప్రణీతాజలం కూర్చేన సహప్రోక్షణ్యాం యోజయిత్వా, హస్తద్వయాఙ్గుష్ఠానామికాభ్యాం తత్కూర్చం గృహీత్వా, త్రిరుత్పూయ, హోమద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య, పాత్రాణ్యు త్తానానికృత్వా, సపవిత్రేణ ప్రోక్షణీజలేన ।

'ఓం సుదర్శనాయ విద్మహే మహాజ్వాలాయ ధీమహి । తన్నశ్చక్రః ప్రచోదయాత్ ।'

** ఆజ్యపాత్రం చరుస్థాలీం ప్రోక్షణీం సమిధః కుశాన్।
ప్రణీతాం తణ్డులాన్ తోయం పరిధీన్ స్రుక్ స్రువౌ తథా॥
దర్వీమగ్నేర్విహరణం వ్యజనాని చ మేక్షణం।
శుష్కం చ కాష్ఠం ఘంటాం చ గంధద్రవ్యం చ సాక్షతమ్॥

ఇతి సుదర్శన గాయత్ర్యా ప్రోక్ష్య, తత్తన్నామాన్యుచ్చరన్ ద్రవ్యాణిపాత్రాణి సంస్పృశేత్ , అవశిష్ట తోయేన ప్రణీతాం పరిషిచ్య, పునః ప్రణీతామాపూర్య, తస్యాం శంఖ చక్ర గదాశార్ఙ్గనందకాది విభూషితం వాసుదేవం హృదయ కమలాదావాహ్య, సమభ్యర్చ్య, ప్రణీతాం కుణ్డస్యైశాన్యే దర్భవిష్టరే నిధాయ, కుణ్డస్యదక్షిణే ద్వాదశాఙ్గులాయామం ద్వాదశ దర్భవినిర్మితకూర్చం నిధాయ, చతుర్బాహుం సాక్షమాలా కమణ్డలుం సరస్వతీ సమేతం హైమాభం చతుర్ముఖం బ్రహ్మాణం

'చతుర్ముఖం చతుర్బాహుం సాక్షమాలాకమణ్డలుమ్।

గిరాసమేతం హైమాభం బ్రహ్మాణం తత్ర చింతయేత్ ॥' ఇతి తత్ర విచిన్త్య,

'ఓం కంబ్రహ్మణే నమః' ఇదమాసనం అర్ఘ్యాద్యైః సమ్పూర్ణార్చనమస్తు ఇత్యర్చయిత్వా యాజ్ఞీయైరిన్ధనైః **'ఓం సహస్రార హుం ఫట్'** ఇత్యస్త్రమన్త్రేణ వహ్నిం ప్రజ్వాల్య, ఆత్మనః పురతః దర్భేష్వాజ్యపాత్రం నిధాయ।

'ఓం ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమ వృష్ణియం । భవా వాజస్య సంగథే ।'

ఇతి ద్రావితం గాలితఞ్చగోఘృతమాపూర్య, ప్రణీత పాత్రస్థంకూర్చం ఆజ్యస్థాల్యాం నియోజ్య, అగ్నేరుత్తరతోఙ్గారాన్నిరూహ్య, కిఞ్చిత్పశ్చిమేకోణే కుణ్డాద్బహిర్నిధాయ, తేష్వాజ్యస్థాలీం నివేశ్య, దర్భాన్ ప్రజ్వాల్య।

'ఓం సం సత్వ గుణాయ నమః',

'ఓం రం రజోగుణాయ నమః',

'ఓం తం తమోగుణాయ నమః', ఇతి గుణమన్త్రైః త్రిః పర్యగ్ని కృత్య, దర్శయిత్వా ఉత్తరతో విసృజ్య, ద్వే దర్భాగ్రే సలిలేన స్పృష్ట్వా **'శ్రీమన్నారాయణ చరణౌ శరణం ప్రపద్యే, శ్రీమతే నారాయణాయ నమః',** ఇత్యాజ్యే నిధాయ, దర్భకాండద్వయేన నీరాజనం కృత్వా, విసృజ్య, కుణ్డే అఙ్గారాన్ ప్రత్యూహ్య, ఆజ్యపాత్ర మాత్మనః పురతో నిధాయ, కూర్చేన త్రిరుత్పూయ, కూర్చగ్రన్థిం విసృజ్య, అప ఉపస్పృశ్య, ప్రాగగ్రాన్ దర్భానగ్నౌప్రహృత్య, ఆజ్యం సురభి ముద్రయా అమృతీకృత్య, దర్భాష్టకైః పిధాయ, చక్రముద్రాం దర్శయేత్ ।

స్రుక్స్రువౌ ఉష్ణోదకేన ప్రక్షాళ్య, పఞ్చదర్భకృత కూర్చేన మూలం మూలేన, మధ్యం మధ్యేన, అగ్రమగ్రేణ చ విశోధ్య, అగ్నౌ ప్రతితప్య, అద్భిః ప్రోక్ష్య, ఉదీచ్యాం నిధాయ, కూర్చగ్రన్థిం విసృజ్య, తత్కూర్చమగ్నౌ ప్రక్షిప్య, కుణ్డస్య పరితః ప్రాగాది ।

'ఓం ఇంద్రాయ నమః',

'ఓం అగ్నయే నమః',

'ఓం యమాయ నమః',

'ఓం నిర్‌ృతయే నమః',

'ఓం వరుణాయ నమః',

'ఓం వాయవే నమః',

'ఓం సోమాయ నమః',

'ఓం ఈశానాయ నమః' - ఇత్యావాహ్య

అక్షతైస్సంపూజ్య, స్రువేణ ఘృత మాదాయ, హోమద్రవ్యాణి సంసిఞ్చ్య, మేఖలాయాం దక్షిణతః **'ఓం శ్రీధరాయ నమః'**, (పశ్చిమే) (స్వస్యపురతః) **'ఓం నారసింహాయ నమః'**, (ఉత్తరే) - **'ఓం హయగ్రీవాయ నమః'**, ఇతి చ పరిధీన్ స్పృష్ట్వా, ద్వే ఆఘారసమిధౌ ఆగ్నేయకోణే **'ఓం అగ్నయే నమః'** ఇతి ఈశానకోణే **'ఓం ఈశానాయ నమః'** ఇతి క్రమశః స్పృష్ట్వా, కరకజలేన ప్రోక్షణీ మాపూర్య, కుణ్డస్య పరితః పూర్వ పరిషేచనం కుర్యాత్ ।

పూర్వపరిషేచనం

'ఓం అదితేను మన్యస్వ ఇతి దక్షిణతః ప్రాచీనం

అనుమతేను మన్యస్వ ఇతి పశ్చాదుదీచీనం

సరస్వతేను మన్యస్వ ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనం

దేవసవితః ప్రసువ ఇతి సమన్తతః పరిషిచ్య'

కుశకూర్చ వేష్టిత వామ కరతలే ఆజ్యపాత్రం నిధాయ, స్రువేణాజ్య మాదాయ, నైఋత్యాది ఈశానాన్తం, **'ఓం ప్రజాపతయే స్వాహా, ప్రజాపతయే ఇదం'** పునః స్రువేణాజ్య మాదాయ, వాయవ్యాది ఆగ్నేయాన్తం, **'ఓం**

ఇంద్రాయస్వాహా ఇంద్రాయ ఇదం' ఇత్యా ఘారాహుతీః హుత్వా, అగ్నేరుత్తర దేశే 'ఓం సోమాయ స్వాహా సోమాయ ఇదం' దక్షిణపూర్వదేశే 'ఓం అగ్నయే స్వాహా, అగ్నయ ఇదం', అగ్నిమధ్యే 'ఓం భూస్స్వాహా, అగ్నయ ఇదం', 'ఓం భువస్స్వాహా, వాయవ ఇదం', 'ఓగ్ం సువస్స్వాహా, సూర్యాయ ఇదం', 'ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా, ప్రజాపతయే ఇదం', ఇతి వ్యాహృతిభిః హుత్వా ।

బ్రహ్మాణం మనసా స్మరన్ ముష్టిముద్రయా ఆజ్యసిక్తాన్ పఞ్చదశసమిధః సకృత్ జుహుయాత్ ।

తతః అగ్నిం ధ్యాయేత్ ।

ఏకవక్త్రం ప్రవాళాభం జటామకుట మణ్డితం
త్రినేత్రం సప్తజిహ్వాఞ్చ మేషారూఢం చతుర్భుజమ్ ।
శంఖచక్రధరం దేవం బద్ధాఞ్జలిపుటం విభుమ్ ॥

ఇతి వృద్ధాగ్నిం ధ్యాత్వా, ఉగ్రశాన్త్యర్థం 'ఓం నమో భగవతే ప్రద్యుమ్నాయ స్వాహా' ఇతి ప్రద్యుమ్నమన్త్రేణ తిలైః రష్టాహుతీర్హుత్వా, ఘృతేన 'ఓం' ఇతి ప్రణవేన అష్టాహుతీర్హుత్వా, 'ఓం నమో నారాయణాయ స్వాహా' ఇతి మూలమంత్రేణ సమిద్భిః రష్టాహుతీర్హుత్వా ।

ఓం రం అగ్నయే నమః గంధం గృహాణస్వాహా ।
ఓం రం అగ్నయే నమః పుష్పం గృహాణస్వాహా ।
ఓం రం అగ్నయే నమః ధూపం గృహాణస్వాహా ।
ఓం రం అగ్నయే నమః దీపం గృహాణస్వాహా ।

ఇతి ఆజ్యేన జుహుయాత్ ।

తతః ఉత్తర పరిషేచనం కుర్యాత్ ।

ఉత్తర పరిషేచనం

'ఓం అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః ఇతి దక్షిణతః ప్రాచీనం
అనుమతేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః ఇతి పశ్చాదుదీచీనం
సరస్వతేఽన్వమగ్గ్ స్థాః ఇతి ఉత్తరతః ప్రాచీనం

దేవసవితః ప్రాసావీః ఇతి సమన్తతశ్చ పరిషిచ్య ।'
అగ్నౌ యోగపీఠం పరికల్ప్య, ఆవాహన పాత్రస్థం పరమాత్మానం యోగపీఠే విచిన్త్య ।

అయుతాయుతార్క తేజస్త్వం నారాయణ జగత్పతే ।
యావద్ధోమావసానం త్వం కుణ్డేస్మిన్ సన్నిధింకురు॥

ఏవం సంప్రార్థ్య, పశ్చాత్ మన్త్రన్యాసం *బీజాద్యన్త సంపుటితం ఏకైకవారం జుహుయాత్ ।

'ఓం ఓం ఓం స్వాహా' ।
'ఓం నం ఓం స్వాహా' ।
'ఓం మోం ఓం స్వాహా' ।
'ఓం నాం ఓం స్వాహా' ।
'ఓం రాం ఓం స్వాహా' ।
'ఓం యం ఓం స్వాహా' ।
'ఓం ణాం ఓం స్వాహా' ।
'ఓం యం ఓం స్వాహా' ।

ఇతి ప్రత్యక్షరం ప్రణవ సంపుటితేన మూలమన్త్రేణ అష్టాహుతీర్హుత్వా, అగ్నౌ అర్ఘ్యాది నైవేద్యాన్తం సకృత్ సకృత్ ఆజ్యేన జుహుయాత్ ।

1 'అర్ఘ్యం గృహాణ స్వాహా'
2 'పాద్యం గృహాణ స్వాహా'
3 'ఆచమనీయం గృహాణ స్వాహా'
4 'స్నానం గృహాణస్వాహా'
5 'గన్ధం గృహాణస్వాహా'
6 'పుష్పం గృహాణస్వాహా'
7 'ధూపం గృహాణస్వాహా'
8 'దీపం గృహాణస్వాహా'

ఇత్యష్టోపచారైర్హుత్వా,
తతః నైవేద్యం గృహాణస్వాహా, పురుషసూక్తేన షోడశాహుతీః ఆజ్యావసిక్త చరుణా జుహుయాత్ ।

---

* అత్ర ధృవబేరస్య స్థిత్యాసనశయన మూర్త్యనుసారేణ సృష్టి స్థితి సంహారన్యాసాన్ జుహుయాత్ ! స్థితేదేవే స్థితిన్యాసః ఆసీనే సృష్టిసంజ్ఞకః। శయనే సంహృతిన్యాసః ।

1. 'ఓం సహస్ర శీర్షా పురుషః । సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ ।
సభూమిం విశ్వతోవృత్వా । అత్యతిష్ఠ ద్దశాంగులగ్గ్ స్వాహా ।'
2. పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం । యద్భూతం యచ్చభవ్యం ।
ఉతామృతత్వస్యేశానః । యదన్నే నా తిరోహతి స్వాహా ।
3. ఏతావానస్య మహిమా । అతోజ్యాయాగ్ శ్చపూరుషః ।
పాదోస్యవిశ్వా భూతాని । త్రిపాదస్యా మృతం దివి స్వాహా ।
4. త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః । పాదోస్యేహా భవాత్పునః ।
తతోవిష్వజ్వ్య క్రామత్ । సాశనానశనే అభి స్వాహా ।
5. తస్మా ద్విరాడజాయత । విరాజో అధిపూరుషః। సజాతో
అత్యరిచ్యత । పశ్చాద్భూమి మథోపుర స్స్వాహా ।
6. యత్పురుషేణ హవిషా । దేవాయజ్ఞమతన్వత । వసన్తో
అస్యాసీదాజ్యమ్ । గ్రీష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవి స్స్వాహా ।
7. సప్తాస్యాసన్పరిధయః । త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః ।
దేవాయద్యజ్ఞం తన్వానాః । అబధ్నన్పురుషం పశుగ్ స్వాహా ।
8. తం యజ్ఞం బర్హిషిప్రౌక్షన్న్ । పురుషం జాతమగ్రతః । తేనదేవా
అయజన్త । సాధ్యా ఋషశ్చయే స్వాహా ।
9. తస్మాద్యజ్ఞా త్సర్వహుతః । సంభృతం పృషదాజ్యం। పశూగ్
స్తాగ్శ్చక్రే వాయవ్యాన్ । ఆరణ్యాన్ గ్రామ్యాశ్చయే స్వాహా।
10. తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే । ఛందాగ్ంసి
జజ్ఞిరే తస్మాత్ । యజుస్త స్మాదజాయత స్వాహా।
11. తస్మాదశ్వా అజాయన్త । యేకేచో భయాదతః । గావోహజజ్ఞిరే
తస్మాత్। తస్మాజ్జాతా అజావయ స్వాహా ।

12. యత్పురుషం వ్యదధుః । కతిధావ్య కల్పయన్న్ । ముఖం కిమస్య కౌబాహూ। కావూరుపాదా వుచ్యేతే స్వాహా ।
13. బ్రాహ్మణోస్య ముఖమాసీత్ । బాహూ రాజన్యః కృతః। ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః। పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత స్వాహా।
14. చంద్రమా మనసోజాతః । చక్షోస్సూర్యో అజాయత । ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ । ప్రాణాద్వాయు రజాయత స్వాహా ।
15. నాభ్యా ఆసీదన్తరిక్షం । శీర్ష్ణోద్యౌ స్సమవర్తత । పద్భ్యాం భూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్ । తథాలోకాగ్ం అకల్పయన్ స్వాహా ।
16. యజ్ఞేనయజ్ఞ మయజన్త దేవాః । తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్। తేహనాకం మహిమానస్సచన్తే । యత్రపూర్వే సాధ్యాస్సన్తి దేవా స్వాహా ।'

తతః జపార్థమపి సకృత్ 'ఓం నమో నారాయణాయ స్వాహా'। ఇత్యాజ్యేన జుహుయాత్ ।

పూర్ణాహుతిః

తతః ఘృతాప్లుతం కుక్కుటాణ్డ ప్రమాణం చరుపిణ్డం స్రుగ్గ ర్తే సమిత్పుష్పదర్భ సహితం నిక్షిప్య, స్రువేణపిధాయ, మస్తకావధి ఉద్ధృత్య 'ఓం నమో నారాయణాయ స్వాహా' *ఇతి మూలమన్త్ర ముచ్చరన్ పూర్ణాహుతిం జుహుయాత్ । గళన్తికా కూర్చేన తూష్ణీం పరిషేచయేత్।*

తతః ।

'ఓం షాం నమః పరాయ పరమేష్ఠ్యాత్మనే స్వాహా' ।
'ఓం యాం నమః పరాయ పురుషాత్మనే స్వాహా' ।
'ఓం రాం నమః పరాయ విశ్వాత్మనే స్వాహా' ।
'ఓం వాం నమః పరాయ నివృత్త్యాత్మనే స్వాహా' ।
'ఓం లాం నమః పరాయ సర్వాత్మనే స్వాహా' ।

ఇతి పఞ్చోపనిషన్మన్త్రైః ఆజ్యేన ప్రాయశ్చిత్తాహుతీర్హుత్వా, ఘృతేన స్రుచమాపూర్య, స్రువేణ పిధాయ, నాసాగ్రపర్యన్తముద్ధృత్య, '**ఓం నమో నారాయణాయ స్వాహా**' ఇతి జుహుయాత్ ।

కుణ్డస్థం భగవన్తం నారాయణం పునః ఆవాహన పాత్రమాగతం విచిన్త్య, ప్రణీతాయాం స్థితం భగవన్తం స్వహృదయ కమలే ఉద్వాస్య, బ్రహ్మాణం యథాస్థాన ముద్వాస్య, ఆత్మనః పురతః స్రుచం, తస్య దక్షిణే ఆజ్యపాత్రం, వామే స్రువం నిధాయ, ఉపయుక్త కుశాన్ సర్వానాదాయ, ఆజ్యపాత్రే మూలాన్, స్రువే మధ్యాన్, స్రుచి అగ్రాన్ ఏవంత్రివారం స్పృష్ట్వా, దర్భానగ్నౌ నియోజయేత్, స్రుచం జలేన పూరయిత్వా, కుణ్డాద్బహిః ప్రాదక్షిణ్యేన పరిషిచ్య, శేషజలే నాత్మానం ప్రోక్ష్య, *కుండభస్మనా శిరసి తిలకం ధృత్వా, ఆవాహన పాత్రమాదాయ, పూర్వవత్ తూర్యఘోషే ప్రవర్తితే గర్భగేహం సమాసాద్య, పాత్రస్థదేవం కర్మార్చాయాం, తస్మాత్ ధృవబేరే సముద్వాస్య, పుష్పాఞ్జలిం చ దత్వా ।

భక్త్యా యదగ్నౌ విహితం యథాశక్తి యథావిధి ।
ఆరాధనం గృహాణ త్వం కృపయా భక్తవత్సల ॥

ఇతి విజ్ఞాప్య, హోమఫలం భగవతే సమర్పయేత్ ।

బలిదాన క్రమః

అథాచార్యః భగవన్తమాసాద్య ।

స్వామిన్! తవ పదాంభోజ కైంకర్యాదిషు లాలసాః ।
చణ్డప్రచణ్డ ప్రముఖాః పార్షదాః ద్వారవాసినః ॥
త్వత్సేవార్థం స్థితా స్సర్వే మహాపీఠావసానకమ్ ।
సేవాదానాయ తేషాం త్వం శిబికారోహణం కురు ॥

---

* స్రుక్స్రువములతో భస్మము తీయరాదు. వాని కగ్ని స్పర్శ చేయించరాదు. అందులకై వేరొక కాష్టము నుపయోగించవలెను.

ఇతి ప్రార్థ్య, మూలబేరాత్ కర్మార్చాయాం, తస్మాత్ బలిబేరే చ సంకర్షణ శక్తిమావాహ్య, *ఆవాహితం భగవంతం అర్ఘ్యాది భిరష్టోపచారై రభ్యర్చ్య, పృథుకాది నివేద్య, నీరాజనం దత్వా, శిబికామారోపయేత్. బలిప్రసాదపాత్రం హస్తే నిధాయ, తూర్య వేదాది ఘోషే ప్రవర్తితే బలిబిమ్బేన సహ ప్రస్థాయ, గర్భగృహ ద్వారపాలానాం పురతః బలిపీఠం ప్రోక్ష్య, గంధపుష్ప ధూపదీపాన్తం సమర్ప్య ।

'ఓం ఖ్రోం చణ్డాయ ద్వారపాలాయ స్వాహా' సోదకం బలిం దదామి।

'ఓం ఫృం ప్రచణ్డాయ ద్వారపాలాయ స్వాహా' సోదకం బలిం దదామి।

మధ్యే గరుడాయ స్వాహా సోదకం బలిం దదామి ।

ఇతి ద్వారమధ్యే బలిం దత్వా ।

ఆలయస్య ప్రాగాద్యష్టదిక్షు ఇన్ద్రాదీశాన పర్యన్తం ఏకైకశః గంధ పుష్పాది చతురుపచారై రభ్యర్చ్య, తతో బలిం దద్యాత్ ।

ప్రాగ్భాగే :- **'ఓం ఇన్ద్రాయ సురాధిపతయే సవాహన పరివార యుతాయ స్వాహా' సోదకం బలిందదామి ।**

ఆగ్నేయే :- **'ఓం అగ్నయే తేజోధిపతయే సవాహన పరివార యుతాయ స్వాహా'** సోదకం బలిందదామి ।

దక్షిణే :- **'ఓం యమాయ పితృపతయే సవాహన పరివార యుతాయ స్వాహా'** సోదకం బలిం దదామి।

---

* ప్రత్యేకం బలిబేరస్యాభావే ప్రాతశ్చేత్ బలిప్రదానార్థం తణ్డులే, మధ్యాహ్నే అన్నే, సాయం కుసుమేషుచ, ద్వాదశదళ పద్మం విలిఖ్య, మధ్యేకర్ణికాయాం సంకర్షణశక్తిమావాహ్య దళేషుచ శ్రీవత్సవనమాలా యోగమాయాది ద్వాదశశక్తీః ఆవాహ్య, అర్ఘ్యాది నీరాజనాన్తం సమభ్యర్చ్య, దీక్షితం పరిచారకం గరుడం మత్వా, తస్యమూర్ధ్ని నిధాయ, తతో బలిప్రదాన మాచరేత్ । అయమేవ బలిప్రదానోత్సవః, నిత్యోత్సవోపి భవతి, తస్మాత్ పునరన్తః ప్రవేశనసమయే గర్భగృహద్వారే, భగవతే అర్ఘ్య పాద్యాచమనీయం గంధ పుష్ప ధూపదీప పృథుకాది నివేద్య, నీరాజనాన్తం కృత్వా, అంతః ప్రావేశ్య, భగవచ్ఛక్తిం యథాక్రమం మూలే నియోజయేత్, పరిచారకస్య అభావే హృదయకమలే ఏవ భగవచ్ఛక్తిం నివేశ్య, బలిందద్యాత్, పునర్మూలేచ నియోజయేత్ ।

నైఋత్యాం ః- 'ఓం నిర్ఋతయే రక్షోధిపతయే సవాహన పరివార యుతాయ స్వాహా' *సోదకం బలిం దదామి।*

పశ్చిమే ః- 'ఓం వరుణాయ జలాధిపతయే సవాహన పరివార యుతాయ స్వాహా' *సోదకం బలిం దదామి।*

వాయవ్యే ః- 'ఓం వాయవే ప్రాణాధిపతయే సవాహన పరివార యుతాయ స్వాహా' *సోదకం బలిం దదామి।*

ఉత్తరే ః- 'ఓం కుబేరాయ ధనాధిపతయే సవాహన పరివార యుతాయ స్వాహా' *సోదకం బలిం దదామి।*

ఐశాన్యే ః- 'ఓం ఈశానాయ పశుపతయే సవాహన పరివార యుతాయ స్వాహా' *సోదకం బలిం దదామి।*

ఇతి చ దత్వా, తతో మహాబలిపీఠం సమాసాద్య, మహాబలిపీఠస్య ప్రాగాది చతుర్దిక్షు

ప్రాచ్యాం ః- 'ఓం విష్వక్సేనాయ స్వాహా' - *సోదకం బలిం దదామి।*

దక్షిణే ః- 'ఓం ఈశానాయ స్వాహా' - *సోదకం బలిం దదామి ।*

పశ్చిమే ః- 'ఓం గరుడాయ స్వాహా' - *సోదకం బలిం దదామి ।*

ఉత్తరే ః- 'ఓం దుర్గాయై స్వాహా' - *సోదకం బలిం దదామి ।*

తతో మహాబలిపీఠస్య అష్టదళేషు కుముదాది సుప్రతిష్ఠిత పర్యన్తం సోదకం బలిం దద్యాత్ ।

ప్రాగ్భాగే ః- 'ఓం కుముదాయ గణాధిపతయే సవాహన పరివార యుతాయ స్వాహా' *సోదకం బలిం దదామి।*

ఆగ్నేయే ః- 'ఓం కుముదాక్షాయ గణాధిపతయే సవాహన పరివార యుతాయ స్వాహా' *సోదకం బలిం దదామి।*

దక్షిణే ః- 'ఓం పుణ్డరీకాక్షాయ గణాధిపతయే సవాహన పరివార యుతాయ స్వాహా' *సోదకం బలిం దదామి।*

నైఋత్యాం ః- 'ఓం వామనాయ గణాధిపతయే సవాహన పరివార యుతాయ స్వాహా' *సోదకం బలిం దదామి।*

పశ్చిమే :- 'ఓం శంఖుకర్ణాయ గణాధిపతయే సవాహన పరివార యుతాయ స్వాహా' *సోదకం బలిం దదామి।*

వాయవ్యే :- 'ఓం సర్వనేత్రాయ గణాధిపతయే సవాహన పరివార యుతాయ స్వాహా' *సోదకం బలిం దదామి।*

ఉత్తరే :- 'ఓం సుముఖాయ గణాధిపతయే సవాహన పరివార యుతాయ స్వాహా' *సోదకం బలిం దదామి।*

ఐశాన్యే :- 'ఓం సుప్రతిష్ఠితాయ గణాధిపతయే సవాహన పరివార యుతాయ స్వాహా' *సోదకం బలిం దదామి। ఇతి చ దత్వా।*

మహాబలిపీఠకర్ణికాయాం

'ఓం భగవద్విష్ణు పార్షదేభ్యో మహా భూతేభ్యో నమః' ఇతి *గంధాదీన్ చతురుపచారాన్ సమర్ప్య,* 'సోదకం నిరవశేషం బలిం గృహ్ణన్తు స్వాహా।' *ఇతి శిష్టం బలిప్రసాదం బలిపీఠస్యో పరినిక్షి పేత్, శిబికేన సాకం ప్రాదక్షిణ్యేన క్రమేణ గర్భ గేహం పరిక్రమ్య, భగవన్తమన్తః ప్రావేశ్య, బింబగతాం శక్తిం పునర్మూలే నియోజయేత్*

5. యాత్రాసనమ్

నిత్యోత్సవవిధిః

(ప్రత్యేకం నిత్యోత్సవ బేరాభావే పరిక్రమణమేవ నిత్యోత్సవోభవతి। నిత్యోత్సవార్థం బలిప్రదానానన్తరం బలిబేరేణ పునర్గ్రామ ప్రదక్షిణీకృత్య, ద్వారే అర్ఘ్య, పాద్యాచమన, సుగంధ, పుష్ప, ధూప, దీపాన్త మర్చయిత్వా, పృథుకాది నివేద్య, ఘటదీపాది నీరాజనాన్తం సమభ్యర్చ్య, తతో అన్తః ప్రావేశ్య, భగవచ్ఛక్తిం మూలే నియోజయేత్)

✻ నిత్యోత్సవ మూర్తి లేనిచో ఈ విధముగా చేయవలెను.

తతః నిత్యోత్సవార్థమాచార్యః భగవన్తం సమాసాద్య -

యాత్రాసన మిదం తుభ్యం మయాదత్తం గృహాణ భో!
త్వత్సేవార్థం బ్రహ్మరుద్ర మఖావాద్యాః దివౌకసః ॥
ప్రతీక్షన్తే ద్వారదేశే బద్ధాఞ్జలి పుటా హరే!
తస్మాత్త్వం భక్తవాత్సల్య జలధే యానమాశ్రయ ॥

ఇతి భగవన్తం ప్రార్థ్య, మూలాత్సంకర్షణ శక్తిం యథాక్రమ మావాహ్య, యాత్రాబేరే నివేశ్య, శిబికామారోప్య, అర్ఘ్యపాద్యా ద్యష్టో పచారాన్, తాంబూలం చ సమర్ప్య, ఛత్ర చామరాది రాజోపచారైః ప్రస్థాప్య, ధామ ప్రదక్షిణీకృత్య, బలిపీఠపురోభాగే పునః అర్ఘ్యపాద్యా ద్యష్టోపచారాన్, పృథుకాది నివేదనం, ఘటదీపాది, నీరాజనాన్తం సమర్ప్య, ప్రాదక్షిణ్యేనైవ గర్భగేహం ప్రవేశ్య, బింబాగతశక్తిం యథావిధి మూలే నియోజయేత్।*

మఙ్గళాశాసనమ్

తతశ్చ యవనికామపసార్య, భోజ్యాసనాఙ్గం నీరాజనం (మంగళాశాసనం) మంత్రపుష్ప సమర్పణం చ కుర్యాత్, వేదవేదాఙ్గ దివ్యప్రబన్ధాది శాన్తిపాఠ శ్రావణం (శాత్తుముఱై) అత్ర సంప్రదాయ సిద్ధం।

తీర్థాది వినియోగక్రమః

తతః ఆళ్వారాచార్యాదీనాం విష్ణుచరణామృతం, శఠారిం చ దత్వా, పూజకస్స్వయం స్వీకృత్య, వైష్ణవ యతీనాం, శ్రీవైష్ణవానాం, వేదవిదాం, క్షత్రియ వైశ్య భాగవతాదీనాం క్రమశః తీర్థ, శఠారిప్రసాదాది వినియోగం కుర్యాత్ **।

---

* నిత్యోత్సవ బేరము ఉన్నచో ఈ విధముగా చేయవలెను.

** యజమానులెవరయినా, దర్శనార్థులుగాని, అష్టోత్తరశత, సహస్రనామాది పూజలు మొదలైనవి చేయించెడి పక్షములో ప్రసాదాది వినియోగం తర్వాతనే చేయాలిగాని, ఈ లోపుగ చేయరాదు.

మధ్యాహ్నారాధనా

అథాచార్యః మధ్యాహ్నే నిత్యకర్మ పరిసమాప్య, భగవన్తం సమాసాద్య, తత్కాలానీతగాళిత, సంస్కృత జలేన అర్ఘ్యాదిపాత్రాణి పునః యథావిధి స్థాపయిత్వా, ఆపూర్య, ధృవే తతశ్చ కర్మా ర్చాయాం యథాక్రమ మర్ఘ్యాది దీపాన్తం అష్టోపచారాన్ సమర్ప్య (దివ్యప్రబన్ధే నాలాయిర తనియన్, రామానుజనూత్తన్దాది, ఉపదేశరత్నమాలై చ అనుసన్ధానం కుర్యాత్ ఇదం సంప్రదాయసిద్ధం), చతుర్విధాన్నఫలాది నివేదనఞ్చ కృత్వా, తామ్బూల, హోమ, బలిప్రదాన, మఙ్గళా శాసనాన్తం యథావిధి కుర్యాత్ ।

సాయమారాధనా

సాయఞ్చ నిత్యకర్మపరిసమాప్య, భగవంతం సమాసాద్య భూతశుద్ధిం, సంహార సృష్టి న్యాసౌ, మన్త్రన్యాస, మానసయాగం చ కృత్వా, తత్కాలానీత గాళిత సంస్కృతజలేన అర్ఘ్యాదిపాత్రాణి పునరాపూర్య బాహ్యయాగ, మన్త్రాసనాంతం కృత్వా, భగవన్తం యథావిధి అర్ఘ్యపాద్యాద్యష్టోపచారై రభ్యర్చ్య, *(తతః దివ్యప్రబన్ధే తిరుప్పల్లాణ్డు, కణ్ణినుణ్ శిరుత్తామ్బు, ఆర్తియెమ్బ, తత్తన్మందిర భగవద్విషయక గాథాశ్చ విజ్ఞాపనీయాః ఇత్యేతత్ సంప్రదాయ సిద్ధం) తతః రాజోపచారవత్ భక్ష్యాది నివేదనం కృత్వా, తామ్బూలఞ్చ సమర్ప్య, నిత్యహోమ, బలిప్రదాన, నిత్యోత్సవ నీరాజన, తీర్థప్రసాదాది వితరణఞ్చ యథా క్రమమాచరేత్ ।

౯. శయ్యాసనమ్

తతో మూలబేరాద్యథాక్రమం, శయనకౌతుకే అభావే-కూర్చే శ్రీభూమి సహితం అనిరుద్ధశక్తి మావాహ్య, ధృవ, కర్మ, శయనబేరాన్ అర్ఘ్య పాద్యాచమనాదిభిః యజేత్ ।

---

* ఉభయదారులెవరయిన పూజలు చేయించు కొనదలిస్తే పారాయణలు గాని దివ్య ప్రబంధాను సంధానం గాని ఆరంభించేలోపుగ చేయవలయును. ప్రబంధాది పారాయణానుసంధాన సమయంలో పూజలు చేయుటగాని భక్తులకు తీర్థం శఠారి మొదలగునవిగాని ఇవ్వరాదు.

తతో ఘృతయుక్త గుడాన్న, గోక్షీర ఫలాని, భక్ష్యజాతాని నివేద్య శయ్యాయా మనన్తం ధ్యాత్వా. తం గంధ పుష్ప ధూపదీపై శ్చతురు పచారై రభ్యర్చ్య, శయనబేర సమీపం గత్వా ।

భగవన్! యోగనిద్రాయాః కాలోయం సముపాగతః।
శయనం భోగిపర్యఙ్కం అలఙ్కురు జగత్పతే ॥

ఇతి సమ్ప్రార్థ్య, శ్రీభూమి సహితం శయనబేరం శయ్యాయాం శాయయేత్, తతః శర్కరాయుతం గోక్షీరం, నవనీతం తామ్బూలం చ నివేద్య నీరాజనం కుర్యాత్, తతశ్చ విలపన్, అపరాధక్షమాం ప్రార్థయేత్।

మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం జనార్దన।
యత్కృతం తు మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే॥
ఉపచారాపదేశేన కృతా నహరహర్మయా ।
అపచారా నిమాన్ సర్వాన్ క్షమస్వ పురుషోత్తమ॥

స్వస్తిప్రజాభ్యః పరిపాలయన్తాం న్యాయ్యేన మార్గేణ మహీం మహీశాః।
గోబ్రాహ్మణేభ్యః శుభమస్తు నిత్యం లోకాస్సమస్తాః సుఖినో భవంతు ॥
కాయేన వాచా మనసేన్ద్రియైర్వా బుద్ధ్యాత్మనా వా ప్రకృతేస్స్వ భావాత్।
కరోమి యద్యత్ సకలం పరస్మై నారాయణాయేతి సమర్పయామి॥ ఇతి

పుష్పాఞ్జలిం దత్వా, బహిరాగత్య, 'ఓం కవచాయ హుం' ఇతి కవచమన్త్రేణ కవాటం బధ్వా, ద్వారదేశే 'ఓం నమో మహా సుదర్శనాయ స్వాహా' ఇతి సుదర్శనం సంబోధ్య ।

'ఓం చణ్డాయ నమః', 'ఓం ప్రచణ్డాయ నమః' ఇతి ద్వారపాలకౌ సంబోధ్య, చక్రముద్రాం ప్రదర్శ్య, ప్రాదక్షిణ్యేన స్వగృహం గచ్ఛేత్।

ఇతి నిత్యారాధనమ్

అథ విష్వక్సేనారాధనా *

అథాచార్యః పవిత్రపాణిః, గోమయాలేపితే దేశే యాగసంభారాది సహితః ప్రాఙ్ముఖః ఉపవిశ్య, పుణ్యాహకలశస్య దక్షిణే పార్శ్వే దర్భకూర్చం నిధాయ. యధావిధి విష్వక్సేనారాధన మారభేత్ । పవిత్రపాణిః త్రిః ప్రాణానాయమ్య.

దేశకాలౌ సంకీర్త్య అస్యశ్రీ .... స్వామినః కరిష్యమాణస్య కర్మణః నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం ఆదౌ

విష్వక్సేనారాధనం కరిష్యే ఇతి సఙ్కల్ప్య

'ఓం భూః విష్వక్సేన మావాహయామి'

'ఓం భువః విష్వక్సేన మావాహయామి'

'ఓగ్ం సువః విష్వక్సేన మావాహయామి'

'ఓం భూర్భువస్సువః విష్వక్సేన మావాహయామి'

ఇత్యావాహ్యామనసాధ్యాత్వా

విష్వక్సేన ముద్రాం ప్రదర్శ్య

'ఓం విష్వక్సేనాయ నమః', ఆసనం సమర్పయామి

'ఓం విష్వక్సేనాయ నమః' అర్ఘ్యం సమర్పయామి

'ఓం విష్వక్సేనాయ నమః' పాద్యం సమర్పయామి

'ఓం విష్వక్సేనాయ నమః' ఆచమనీయం సమర్పయామి

'ఓం విష్వక్సేనాయ నమః' స్నానం సమర్పయామి

'ఓం విష్వక్సేనాయ నమః' స్నానాఙ్గమాచనీయం సమర్పయామి

'ఓం విష్వక్సేనాయ నమః' వస్త్రం సమర్పయామి

'ఓం విష్వక్సేనాయ నమః' ఉత్తరీయం సమర్పయామి

'ఓం విష్వక్సేనాయ నమః' ఊర్ధ్వపుణ్డ్రాన్ సమర్పయామి

'ఓం విష్వక్సేనాయ నమః' యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి

'ఓం విష్వక్సేనాయ నమః' దివ్యశ్రీచన్దనం సమర్పయామి

* శ్రీ ప్రశ్న సంహితాయాః

'ఓం విష్వక్సేనాయ నమః' సర్వాభరణాలంకారాన్ సమర్పయామి
'ఓం విష్వక్సేనాయ నమః' పుష్పం సమర్పయామి
'ఓం విష్వక్సేనాయ నమః'
'ఓం శ్రీమతే నమః'
'ఓం సూత్రవతీనాథాయ నమః'
'ఓం గజాశ్వముఖ సేవితాయ నమః'
'ఓం ప్రసన్నవదనాయ నమః'
'ఓం శాన్తాయ నమః'
'ఓం ప్రభాకర సమప్రభాయ నమః'
'ఓం వేత్రపాణయే నమః'
'ఓం హృషీ కేశాయ నమః'
'ఓం విశ్వరక్షా పరాయణాయ నమః'
'ఓం భక్తాంతరాయ విధ్వంసినే నమః'
'ఓం ఆర్యామాత్యాయ నమః'
'ఓం కృపానిధయే నమః'
'ఓం శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః'
ఇతి తన్నామభిః ద్వాదశాభిరర్చయేత్ ।
'ఓం విష్వక్సేనాయ నమః' ధూపం సమర్పయామి
'ఓం విష్వక్సేనాయ నమః' దీపం సమర్పయామి
ఏతే గంధాక్షత పుష్ప ధూప దీపోత్తరీయాభరణాద్య లంకారా స్సర్వోపచారాః 'శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః' **గుడఖణ్డం నివేదయామి, సమస్తో పచారాన్ సమర్పయామి,* 'శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః' 'యథాస్థాన ముద్వాసయామి' *ఇత్యుద్వాసయేత్ ।*

---

* ఏవస్తువునైతే నివేదనకి ఉపయోగిస్తామో ఆ వస్తువుయొక్క నామ ఉచ్చారణ చేయాలి. గుడఖండ నివేదనే చేయాలని నియమముఏమీ లేదు.

** నిత్యస్నపనముగాని లేక దేనిని నిర్దేశించి ఈ పుణ్యావాహచనము జరుగుచున్నచో దానిని అనుసంధించవలయును.

ఏకాయన పుణ్యాహవాచనమ్*

శ్రీవిష్వక్సేనారాధనానన్తర మాచార్యః, స్వాసనే ఉపవిశ్య, పవిత్ర పాణిః, ఓం ప్రణవస్య పరబ్రహ్మ ఋషిః, పరమాత్మా దేవతా, దేవీగాయత్రీ ఛన్దః ప్రాణాయామే వినియోగః । ఏవం త్రిః ప్రాణానాయమ్య, భూతశుద్ధిం చరేత్ । శ్రీగోవిన్ద గోవిన్ద గోవిన్ద, శ్రీ మహా విష్ణో రాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్య అద్య బ్రహ్మణః ద్వితీయ పరార్థే శ్రీ శ్వేత వరాహకల్పే, వైవస్వత మన్వన్తరే, కలియుగే ప్రథమ పాదే, జమ్బూద్వీపే, భరతవర్షే, భరతఖణ్డే, శతాబ్దే మేరోర్దక్షిణ దిగ్భాగే .... దేశే .... శ్రీకృష్ణా కావేర్యోః మధ్యదేశే భగవద్భాగవతాచార్య సన్నిధౌ, అస్మిన్ ప్రవర్తమానస్య వ్యావహారిక చాంద్రమానేన ప్రభవాది షష్ఠి సంవత్సరాణాం మధ్యే ..... సంవత్సరే .... అయనే ..... ఋతౌ ..... మాసే ..... పక్షే ...... వాసరే ..... నక్షత్రే శుభయోగ శుభకరణ ఏవం గుణ విశేషణ విశిష్టాయామస్యాం ....శుభతిథౌ, భగవద్భాగవతాచార్య కైంకర్యరూపేణ అస్య శ్రీ భగవతో దేవదేవోత్తమస్య ..... **కరిష్యే, మచ్ఛరీర శుద్ధ్యర్థం తత్తద్ద్రవ్య శుద్ధ్యర్థఞ్చ వాసుదేవ పుణ్యాహ వాచనం కరిష్యే ।

'ఓం చరణం పవిత్రం వితతం పురాణం యేన పూత స్తరతి దుష్కృతాని। తేన పవిత్రేణ శుద్ధేన పూతాఽతి పాప్మాన మరాతిం తరేమ।' ఇతి మహీం ప్రక్షాళ్య ।

'ఓం విష్ణోరరాటమసి విష్ణోః పృష్ఠమసి విష్ణోశ్శ్నప్త్రే స్థో విష్ణోస్స్యూరసి విష్ణోర్ధ్రువమసి వైష్ణవమసి విష్ణవేత్వా॥' ఇతి దర్భైః సమ్మృజ్య ।

'ఓం గన్ధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్య పుష్టాం కరీషిణీం। ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామి హోపహ్వయేశ్రియమ్ ॥'

ఇతి గోమయేనానులిప్య ।

---

* నిత్యస్నపనమునుగాని లేక దేనిని నిర్దేశించి ఈ పుణ్యాహవాచనము జరుగుచున్నచో దానిని అనుసంధించవలయును.

'ఓం ఆప ఉన్దన్తు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే। యస్త్వా హృదాకీరిణామన్య మానోమర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి ॥'

ఇతి పంచచూర్ణైరలంకృత్య ।

'ఓం దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి॥'

ఇతి భూమౌ అక్షతాన్వికీర్య ।

'ఓం గ్రీష్మోహేమన్త ఉతనో వసన్తశ్శరద్వర్షాస్సువితన్నో అస్తు। తేషామృతూనాగ్ం శతశారదా నాన్నివాత ఏషా మభయేస్యామ॥'

ఇతి ధాన్యపీఠమ్ప్రకల్ప్య ।

'ఓం శన్నోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవన్తుపీతయే। శం యో రభిస్రవన్తునః।'

ఇతి శతపత్ర పద్మం విలిఖ్య ।

'ఓం ధన్వనాగా ధన్వనాజింజయేమ ధన్వనాతీవ్రా స్సమదోజయేమ। ధనుశ్శత్రో రపకామం కృణోతి ధన్వనాసర్వాః ప్రదిశోజయేమ॥'

ఇతి దర్భానుపరి పరిస్తీర్య ।

తస్మిన్సలక్షణం, నారికేళ ఫలశిరస్కం, సప్తదర్భకృత కూర్చామ్రాశ్వత్థ పల్లవయుతం, గన్ధతోయేన పూరితం, సూత్రవేష్టితం, సువర్ణాది కరకం సంస్థాప్య, గన్ధపుష్పాదిభి రలంకృత్య, తస్య పరితః ఏకాయనవిదో ఋత్విజః విన్యస్య, తేషాం హస్తేషు దర్భాన్ దద్యాత్।

తతః ఆదిత్య మణ్డలమధ్యస్థహరే ర్దక్షిణహస్తాత్ **'ఓం నమో భగవతే సుదర్శనాయ సహస్రారహుం ఫట్'** ఇతి కరకే సుదర్శనమావాహ్య, గంధ పుష్ప ధూపదీపై శ్చతుర్భిరభ్యర్చ్య, ఫలాది నివేదయేత్।

తదను ఋత్విగ్భిస్సహ కరకం దర్భైస్సంస్పృశన్ గురుః పుణ్యాహం వాచయేత్ ।

పవిత్రమన్త్రం :-

'ఓం భగవాన్ పవిత్రం, ఓం వాసుదేవః పవిత్రం।
ఓం తత్పాదౌ పవిత్రం, ఓం తత్పాదోదకం పవిత్రం ॥' ఇతి

తతః ఆత్మానువాదం :-

*'ఓం ఏకపదీ ద్విపదీ త్రిపదీ చతుష్పద్య పదశీ సహిపద్యసే నమస్తే తురీయాయదర్శితాయ పదాయ పరోరజసే సావదోమా ప్రాపత్, ఏషసాపరా ప్రకృతిః ఏషతత్పరం బ్రహ్మ ఏషతత్పరమాత్మా'

ఆత్మ వ్యూహమ్ :-

'ఓం చతుర్విధస్సర్వజ్ఞస్సర్వేశ్వర స్సర్వదర్శీ సమృద్ధిర్వశీ స్వాత్మా సమారాధయన్ అన్యానాది రనన్తః పీతదురిభయక్రోధః నిర్దోషః నిరవధిష్ఠో భగవాన్ దీర్ఘాయురస్తు' ।
దీర్ఘాయుషం భగవాన్ వాసుదేవః కరోతి ।
శివం పానీయమస్తు శివం పానీయం భగవాన్ వాసుదేవః కరోతి ।
అక్షతై రక్షతం చాస్తు, అక్షతం అరోగం కుశలం భగవాన్ వాసుదేవః కరోతి।
సుమనసః సౌమనస్యమస్తు సౌమనస్యం భగవాన్ వాసుదేవః కరోతి।
'ఓం భగవాన్ వాసుదేవోవర్ధతాం, ఓం భగవాన్ సంకర్షణోవర్ధతాం।
ఓం భగవాన్ ప్రద్యుమ్నో వర్ధతాం, ఓం భగవాన్ అనిరుద్ధో వర్ధతాం।
ఓం భగవాన్ పురుషోవర్ధతాం, ఓం భగవాన్ సత్యోవర్ధతాం ।
ఓం భగవాన్ అచ్యుతోవర్ధతాం, ఓం భగవాన్ అనన్తోవర్ధతాం ।
ఓం భగవాన్ వాసుదేవః ప్రీయతాం, ఓం భగవాన్ సంకర్షణః ప్రీయతాం।
ఓం భగవాన్ ప్రద్యుమ్నః ప్రీయతాం, ఓం భగవాన్ అనిరుద్ధః ప్రీయతాం।
ఓం భగవాన్ పురుషః ప్రీయతాం ఓం భగవాన్ సత్యః ప్రియతాం।

---

* ఈ మంత్రమును శుక్లయజుర్వేద మాధ్యందిన శాఖ శతపథ బ్రాహ్మణము నుండి గ్రహించడమైనది.

ఓం భగవాన్ అచ్యుతః ప్రీయతాం, ఓం భగవాన్ అనన్తః ప్రీయతాం।
ఓం భగవాన్ వాసుదేవః శాన్తిరస్తు, ఓం భగవాన్ సంకర్షణః శాన్తిరస్తు।
ఓం భగవాన్ ప్రద్యుమ్నః శాన్తిరస్తు, ఓం భగవాన్ అనిరుద్ధః శాన్తిరస్తు।
ఓం భగవాన్ పురుషఃశాన్తిరస్తు, ఓం భగవాన్ సత్యః శాన్తిరస్తు।
ఓం భగవాన్ అచ్యుతః శాన్తిరస్తు, ఓం భగవాన్ అనన్తః శాన్తిరస్తు।
ఇత్యు క్త్వా శుద్ధిమన్త్రాన్ వాచయేత్ ।

శ్లో॥ శుద్ధయేస్తు పరోదేవో వాసుదేవో స్తు శుద్ధయే ।
సంకర్షణ శ్శుద్ధయేస్తు ప్రద్యుమ్నశ్చాస్తు శుద్ధయే ॥

శ్లో॥ అనిరుద్ధః కేశవశ్చ శ్రీమన్నారాయణ స్తథా ।
మాధవ శ్శుద్ధయేచాస్తు గోవింద శ్శుద్ధయేతథా ॥

శ్లో॥ శుద్ధయే విష్ణు రస్త్వాద్యః శుద్ధయే మధు సూదనః ।
త్రివిక్రమో వామనశ్చ శ్రీధరశ్చాస్తు శుద్ధయే ॥

శ్లో॥ హృషీకేశః పద్మనాభః శుద్ధయేఽస్తు జగత్పతిః ।
దామోదర శ్శుద్ధయేఽస్తు పద్మనాభోస్తు శుద్ధయే ॥

శ్లో॥ ధ్రువోనంతస్తు శక్త్యాత్మా శుద్ధయే మధుసూదనః ।
విద్యాధి దేవః కపిలో విశ్వరూపోస్తు శుద్ధయే ॥

శ్లో॥ విహంగమస్తు క్రోడాత్మా శుద్ధయే బడబాననః ।
ధర్మో వాగీశ్వరో దేవ ఏకార్ణవ శయస్తథా ॥

శ్లో॥ శుద్ధయేస్తు సదాదేవః కూర్మః పాతాల ధారకః ।
వరాహః శుద్ధయే చాస్తు నారసింహోఽస్తు శుద్ధయే ॥

శ్లో॥ అమృతా హరణశ్చాపి శ్రీపతిశ్చాస్తు శుద్ధయే ।
కాంతాత్మా రాహుజిచ్చా స్తు కాలనేమిస్తు శుద్ధయే ॥

శ్లో॥ పారిజాత హరశ్చాస్తు లోకనాథస్తు శుద్ధయే ।
దత్తాత్రేయస్తు భగవాన్ న్యగ్రోధ శయనస్తథా ॥

శ్లో॥ ఏకశృంగ తనుశ్చాస్తు వామనశ్చాస్తు శుద్ధయే ।
త్రివిక్రమో నరశ్చైవ నారాయణ హరిస్తథా ॥

శ్లో॥ జ్వలత్పరశుభృద్రామః వేదవిచ్ఛాస్తు శుద్ధయే ।
రామో ధనుర్ధరశ్చాస్తు కృష్ణశ్చాస్తు విశుద్ధయే ॥

శ్లో॥ శుద్ధయేస్తు సదాకల్కీ సర్వదోష క్షయంకరః ।
శుద్ధయేస్తు సదాదేవః పాతాలశయనః ప్రభుః ॥

శ్లో॥ శుద్ధయే సంతుసర్వేషాం సర్వేసర్వత్ర సర్వదా ।
బుద్ధయే పుష్టయే సంతు శాంతయే సిద్ధయే సదా ॥

శ్లో॥ శివాయ ముక్తివృద్ధిభ్యాం అవిఘ్నాయ చ కర్మణామ్ ।
మంత్రాణాం దేశికేంద్రాణాం దాసీ దాస గవామపి ॥

శ్లో॥ వేదశాస్త్రాగమాదీనాం వ్రతానా మిష్టసంపదామ్ ।
ఆయుష్యారోగ్య మేధానాం ధనధాన్యాది సంపదామ్ ॥

శ్లో॥ రాజ్ఞో జనపదస్యాపి యజమానస్య మంత్రిణామ్ ।
పంచకాల విశుద్ధానాం వైష్ణవానాం తపస్వినామ్ ॥

శ్లో॥ స్వస్త్యస్తు చ శివంచాస్తు శుభం చాస్తు పునః పునః ।
అవిఘ్న మనిశంచాస్తు దీర్ఘమాయుష్యమస్తు నః ॥

శ్లో॥ సమాహిత మనశ్చాస్తు పుణ్యాహం సర్వశుద్ధికృత్ ।
శంఖ చక్ర గదా పద్మ యుక్తః సర్వేశ్వరేశ్వరః ॥

శ్లో॥ ప్రీయతాం వాసుదేవోయం శ్రీపతిః సర్వసిద్ధిదః ।
ప్రీయతాం ప్రీయతామద్య పూర్వోక్తాస్సర్వదేవతాః ॥

శ్లో॥ ఇత్థమేకాయన ప్రోక్తం పుణ్యాహం *దీక్షితోత్తమైః ।
వాచయిత్వా తదద్భి స్స్వమాత్మానం ప్రోక్షయేత్పురా ॥

ఇతి వాచయిత్వా ॥

'ఓం సహస్రార హుం ఫట్' ఇతి ఏతన్మంత్ర జలైరేవ కూర్చపల్లవైరాత్మానం, ఋత్విజః పరిచారకాన్ (స్నపన) యాగ సంభారాదీన్ ప్రోక్షయేత్ ।

---

* అత్ర, వేద విద్భిః శాన్తిమంత్ర, పవమానాదీని వాచయేత్. స్వయమేవవా పఠేత్.

అనుబంధం I (న్యాసములు)

1. బ్రహ్మచారిణాం అష్టాక్షర విద్యయా సృష్టిన్యాసః

అస్య శ్రీమదష్టాక్షర మహామన్త్రస్య (ఇత్యారభ్యపూర్వవత్) - కరపృష్ఠౌ శోధయిత్వా। (8వ పేజీలో ఉన్న విధంగా చేయాలి)

కరన్యాసః

*'ఓం ఓం ఓం శుక్ల వర్ణం' *దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణతర్జనీపర్వే*
'ఓం నం ఓం స్వర్ణ వర్ణం' *దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణమధ్యమపర్వే*
'ఓం మోం ఓం కృష్ణ వర్ణం' *దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణానామికాపర్వే*
'ఓం నాం ఓం రక్తవర్ణం' *దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణకనిష్ఠికాపర్వే*
'ఓం రాం ఓం సర్వవర్ణం' వామాంగుష్ఠేన వామకనిష్ఠికాపర్వే
'ఓం యం ఓం పీత *(కింజల్క)* వర్ణం' వామాంగుష్ఠేన వామానామికాపర్వే
'ఓం ణాం ఓం పద్మవర్ణం' వామాంగుష్ఠేన వామ మధ్యమ పర్వే
'ఓం యం ఓం కుంకుమవర్ణం' వామాంగుష్ఠేన వామతర్జనీ పర్వే చ న్యస్య

కరతల షడంగన్యాసం కుర్యాత్.

కరతల షడంగన్యాసః

'ఓం కుముదవర్ణాయ కృద్ధోల్కాయ అంగుష్ఠాభ్యాం నమః'
'ఓం బంధూకవర్ణాయ మహోల్కాయ తర్జనీభ్యాం స్వాహా'
'ఓం అసితోత్పలవర్ణాయ వీరోల్కాయ మధ్యమాభ్యాం వషట్'
'ఓం అబ్జకేసరవర్ణాయ ద్యుల్కాయ అనామికాభ్యాం హుం'
'ఓం అంభోజవర్ణాయ సహస్రోల్కాయ కనిష్ఠికాభ్యాం ఫట్'
'ఓం అతసీ కుసుమవర్ణాయ తేజోల్కాయ నఖముఖేభ్యో వౌషట్'

ఇతిన్యస్య, వ్యాపకన్యాసం కుర్యాత్.

---

* వ్రేళ్ళ పైపర్వమున, క్రింది పర్వమున ప్రణవమును, మధ్యపర్వమందు బీజాక్షరమును అన్ని స్థలములందును న్యాసము చేయవలయును.

వ్యాపకన్యాసః

"తతోదక్షిణహస్తే (ఇత్యారభ్య) ....

.... మూర్ధాది పాదాన్తం దేహే న్యసేత్," ఇతి

తతో దేహే సృష్టిన్యాసః

'ఓం ఓం ఓం' ఇతి మధ్యమాంగుళ్యా మూర్ధ్ని

'ఓం నం ఓం' ఇతి తర్జనీమధ్యమాభ్యాం నేత్రయోః

'ఓం మోం ఓం' ఇతి అంగుష్ఠానామికాభ్యాం ముఖే

'ఓం నాం ఓం' ఇతి అంగుష్ఠ తర్జనీభ్యాం హృదయే

'ఓం రాం ఓం' ఇతి అం అంగుష్ఠ కనిష్ఠికాభ్యాం నాభౌ

'ఓం యం ఓం' ఇతి వినాంగుష్ఠ సర్వాంగుళీభిః గుహ్యే

'ఓం ణాం ఓం' ఇతి వినాంగుష్ఠ సర్వాంగుళీభిః జాన్వోః

'ఓం యం ఓం' ఇతి సర్వాంగుళీభిః పాదయోః న్యసేత్

దేహే అంగన్యాసః

'ఓం ఓం ఓం కృద్ధోల్కాయ హృదయాయ నమః'

'ఓం నం ఓం మహోల్కాయ శిరసే స్వాహా'

'ఓం మోం ఓం వీరోల్కాయ శిఖాయై వషట్'

'ఓం నాం ఓం ద్యుల్కాయ కవచాయ హుం'

'ఓం రాం ఓం తేజోల్కాయ నేత్రాభ్యాం వౌషట్'

'ఓం యం ఓం సహస్రోల్కాయ అస్త్రాయఫట్'

'ఓం ణాం ఓం కృద్ధోల్కాయ హృదయాయ నమః'

'ఓం యం ఓం మహోల్కాయ శిరసేస్వాహా'

ఇతి చ తత్తన్ముద్రాః ప్రదర్శయన్ కుర్యాత్.

కిరీట కుండల .... ముద్రాః

ప్రదర్శ్య, అష్టాక్షరమూర్తి ధ్యానమాచరేత్ ।

చతుర్భుజ ముదారాంగం (ఇత్యారభ్య) మంత్రజాపపరోభవేత్। ఇతి

౭. గృహస్థానాం స్థితిన్యాసః

* (8వ పేజీలో ఉన్నవిధంగా చదువవలెను)

3. అథ యతీనాం అష్టాక్షర విద్యయా సంహారన్యాసః

'అస్య శ్రీమదష్టాక్షర మహామన్త్రస్య (ఇత్యారభ్య)
.... ఇతి కరతల కరపృష్ఠౌ శోధయిత్వా.'

కరన్యాసః

'ఓం యం ఓం కుంకుమ వర్ణం' *వామాంగుష్ఠేన వామతర్జనీపర్వే*
'ఓం ణాం ఓం పద్మ వర్ణం' *వామాంగుష్ఠేన వామమధ్యమాంగుళీపర్వే*
'ఓం యం ఓం పీత వర్ణం' *వామాంగుష్ఠేన వామానామికాపర్వే*
'ఓం రాం ఓం సర్వ వర్ణం' *వామాంగుష్ఠేన వామకనిష్ఠికాపర్వే*
'ఓం నాం ఓం రక్త వర్ణం' *దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణకనిష్ఠికాపర్వే*
'ఓం మోం ఓం కృష్ణ వర్ణం' *దక్షిణాం గుష్ఠేన దక్షిణానామికాపర్వే*
'ఓం నం ఓం స్వర్ణ వర్ణం' *దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణమధ్యమపర్వే*
'ఓం ఓం ఓం శుక్లవర్ణం' *దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణతర్జనీపర్వే చ ।*
న్యస్య కరతల షడంగన్యాసం కుర్యాత్.

కరతల షడంగన్యాసః

పూర్వవత్

ఓం కుముదవర్ణాయ (ఇత్యారభ్య) ...... వౌషట్ ఇతిన్యాసం కృత్వా। *వ్యాపకన్యాసం కుర్యాత్.*

వ్యాపకన్యాసః

తతోదక్షిణహస్తే (ఇత్యారభ్య)........ మూర్ధాది పాదాన్తం దేహేన్యసేత్। ఇతి

---

* అష్టాక్షరీ స్థితిన్యాసము మానసయాగమునకు ముందు ఇవ్వబడినది.

దేహ సంహారన్యాసః

'ఓం యం ఓం' ఇతి పాదయోః సర్వాంగుళీభిః
'ఓం ణాం ఓం' ఇతి జాన్వోః వినాంగుష్ఠ సర్వాంగుళీభిః
'ఓం యం ఓం' ఇతి గుహ్యే వినాంగుష్ఠ సర్వాంగుళీభిః
'ఓం రాం ఓం' ఇతి నాభౌ అంగుష్ఠ కనిష్ఠికాభ్యాం
'ఓం నాం ఓం' ఇతి హృదయే అంగుష్ఠ తర్జనీభ్యాం
'ఓం మోం ఓం' ఇతి ముఖే అంగుష్ఠానామికాభ్యాం
'ఓం నం ఓం' ఇతి నేత్రయోః తర్జనీమధ్యమాభ్యాం
'ఓం ఓం ఓం' ఇతి మూర్ధ్ని మధ్యమాంగుళ్యా చ న్యస్య అంగన్యాసం కుర్యాత్ ।
'ఓం ఓం ఓం కృద్ధోల్కాయ హృదయాయ ....
.... ఇతి' తత్తన్ముద్రాః ప్రదర్శ్య అష్టాక్షరమూర్తి ధ్యానమాచరేత్।
'చతుర్భుజముదారాంగం (ఇత్యారభ్య) మంత్రజాప పరోభవేత్'
ఏవంధ్యాయేత్ ।

4. బ్రహ్మచారిణాం ద్వాదశాక్షర విద్యయా సృష్టిన్యాసః

ద్వాదశాక్షర విద్యయా కరన్యాసః

'అస్య శ్రీమద్ద్వాదశాక్షర మహామన్త్రస్య, అన్తర్యామీ వాసుదేవో ఋషిః, దేవిగాయత్రీఛన్దః పరమాత్మా వాసుదేవో దేవతా, హం బీజం, క్రోంశక్తిః, శ్వేతవర్ణం, బుద్ధితత్వమ్, పరమంవ్యోమక్షేత్రం, భగవత్సమారాధనార్థే వినియోగః'ఓం సహస్రారహుం ఫట్' ఇతి కరతల కరపృష్ఠౌ శోధయిత్వా ।
'ఓం ఓం ఓం' దక్షిణ మధ్యమాంగుళ్యా దక్షిణ కరతలమధ్యే
'ఓం నం ఓం' దక్షిణతర్జన్యా దక్షిణాంగుష్ఠపర్వే
'ఓం మోం ఓం' దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణతర్జనీపర్వే
'ఓం భం ఓం' దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణమధ్యమాంగుళీపర్వే
'ఓం గం ఓం' దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణానామికాపర్వే

'ఓం వం ఓం' దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణకనిష్ఠికాపర్వే
'ఓం తేం ఓం' వామాంగుష్ఠేన వామకనిష్ఠికాపర్వే
'ఓం వాం ఓం' వామాంగుష్ఠేన వామానామికాపర్వే
'ఓం సుం ఓం' వామాంగుష్ఠేన వామమధ్యమపర్వే
'ఓం దేం ఓం' వామాంగుష్ఠేన వామతర్జనీ పర్వే
'ఓం వాం ఓం' వామతర్జన్యా వామాంగుష్ఠపర్వే
'ఓం యం ఓం' వామమధ్యమాంగుళ్యా వామకరతలమధ్యేన్యస్య
కరతల షడంగన్యాసం కుర్యాత్.

కరాంగుళి షడంగన్యాసః

'ఓం జ్ఞానాయ అంగుష్ఠాభ్యాం నమః' తర్జనీభ్యామంగుష్ఠయోః
'ఓం ఐశ్వర్యాయ తర్జనీభ్యాం స్వాహా' అఙ్గుష్ఠాభ్యాం తర్జన్యోః
'ఓం శక్త్యై మధ్యమాభ్యాం వషట్' అంగుష్ఠాభ్యాం మధ్యమయోః
'ఓం బలాయ అనామికాభ్యాం హుం' అంగుష్ఠాభ్యాం అనామికయోః
'ఓం వీర్యాయ కనిష్ఠికాభ్యాం ఫట్' అంగుష్ఠాభ్యాం కనిష్ఠయోః
'ఓం తేజసే నఖముఖేభ్యో వౌషట్' తర్జనీభ్యాం అంగుష్ఠ నఖముఖయోః
అంగుష్ఠాభ్యాం తర్జన్యాది కనిష్ఠాంత నఖముఖేషు న్యస్య
వ్యాపకన్యాసం కుర్యాత్ ।

వ్యాపకన్యాసః

తతః దక్షిణహస్తే 'ఓం పం పద్మాయ నమః' 'ఓం సుదర్శనాయ నమః', ఇతి పద్మచక్రేన్యస్య వామహస్తే, 'ఓం నమో భగవత్యై గదాయై భవరూపిణ్యై కౌమోదక్యై హుం ఫట్ స్వాహా' 'ఓం నమో భగవతే పుణ్డరీకాక్షాయ వాయుముఖాయ దీప్తరూపాయ శంఖపాలాయ స్వాహా' ఇతి చ గదాశంఖే న్యస్య, తదుత్థోజ్వలతేజోభిః ద్వాభ్యాం హస్తాభ్యాం మూర్ధాది పాదాన్తం దేహేన్యసేత్ ।

బ్రహ్మచారిణాం దేహేస్పృష్టిన్యాసః

'ఓం ఓం ఓం సితవర్ణం' మధ్యమాంగుళ్యా మూర్ధ్ని
'ఓం నం ఓం కృష్ణవర్ణం' అంగుష్ఠేన శిరసః పూర్వభాగే
'ఓం మో౦ ఓం ధూమ్రవర్ణం' తర్జన్యా శిరసః దక్షిణ భాగే
'ఓం భం ఓం శ్యామవర్ణం' అనామికయా శిరసః పశ్చిమభాగే
'ఓం గం ఓం తారానిభం' కనిష్ఠికయా శిరసః ఉత్తరభాగే
'ఓం వం ఓం స్ఫటికవర్ణం' తర్జనీ మధ్యమాభ్యాం నేత్రయోః
'ఓం తేం ఓం శంఖవర్ణం' అంగుష్ఠానామికాభ్యాం ముఖే
'ఓం వాం ఓం రక్తవర్ణం' అంగుష్ఠ తర్జనీభ్యాం హృదయే
'ఓం సుం ఓం శుక్లవర్ణం' అంగుష్ఠకనిష్ఠికాభ్యాం నాభౌ
'ఓం దేం ఓం లోహితవర్ణం' వినాంగుష్ఠ శేషాంగుళీభిః మేహనే
'ఓం వాం ఓం తమోవర్ణం' వినాంగుష్ఠ శేషాంగుళీభిః జంఘయోః
'ఓం యం ఓం పీతవర్ణం' సర్వాంగుళీభిః చరణయోః ఇతి న్యస్య।
అంగన్యాసం కుర్యాత్.

దేహ అంగన్యాసః

'ఓం ఓం ఓం జ్ఞానాయ హృదయాయ నమః'
'ఓం నం ఓం ఐశ్వర్యాయ శిరసే స్వాహా'
'ఓం మోం ఓం శక్త్యై శిఖాయైవషట్'
'ఓం భం ఓం బలాయ కవచాయ హుం'
'ఓం గం ఓం తేజసే నేత్రాభ్యాం వౌషట్'
'ఓం వం ఓం వీర్యాయ అస్త్రాయ ఫట్'
'ఓం తేం ఓం ఉదరాయ నమః'
'ఓం వాం ఓం పృష్ఠాభ్యాం నమః'
'ఓం సుం ఓం బాహుభ్యాం నమః'
'ఓం దేం ఓం ఊరుభ్యాం నమః'

'ఓం వాం ఓం జానుభ్యాం నమః'

'ఓం యం ఓం పాదాభ్యాం నమః'

ఇతి చ తత్తన్ముద్రాః ప్రదర్శయన్ కుర్యాత్.

కిరీట, కుండల, వనమాల, శ్రీవత్స, కౌస్తుభ, చక్ర, శంఖ, పద్మ, గదా ముద్రాదీంశ్చ, పాదాగ్రే గరుడ ముద్రాం చ ప్రదర్శ్య, ద్వాదశాక్షరమూర్తి ధ్యానం కుర్యాత్ ।

శ్లో॥ చతుర్బాహు ముదారాంగం సర్వలక్షణ లక్షితమ్ ।
శుద్ధస్ఫటిక వర్ణాభం అయుతేన్దు సమప్రభమ్ ॥
చారుకాశం సుతామ్రోష్ఠం కర్ణాన్తాయత లోచనమ్ ।
నిర్ధూత పద్మరాగాభం దన్తశ్ఛవి సుశోభితమ్ ॥
మహోరస్కం మహాబాహుం ప్రసన్నేందు నిభాననమ్ ।
సుభ్రూలలాటం సుముఖం ఘనకుంచిత మూర్ధజమ్ ॥

తటిచ్ఛత సహస్రాభ పీతనిర్మల వాససమ్ ।
పాణిపాద తలాంభోజం పుణ్డరీకాయ తేక్షణమ్ ॥

శ్రీవత్సాంకం కిరీటాది సర్వాభరణ భూషితమ్ ।
పద్మచక్ర గదాశంఖ ధారిణం కౌస్తుభోరసమ్ ॥

శేషాహి భోగివిపులే సుఖాసీనం చతుర్భుజమ్ ।
శ్రీభూమి సహితం దేవం లలాటేశ్వేత మృత్స్నయా ॥

కృతోర్ధ్వ పుంద్రతిలకైః మణ్డితం చన్ద్రభానుభిః ।
నియుతైరయుతై శ్చన్ద్రైః విద్యుత్కాలాగ్ని కోటిభిః ॥

సమవేతై రివైకత్ర తేజః పుంజై ర్వ్యసర్పిభిః ।
భ్రాజమానం దురాలోహం దేహమండల నిర్గతైః ॥

భాసయన్తం జగత్సర్వం ధ్యాయేత్సరిక్షీణ కల్మషః ।

ఏవం ధ్యాయేత్ ।

4. గృహస్థానాం ద్వాదశాక్షర విద్యయా స్థితిన్యాసః

అస్యశ్రీమద్ద్వాదశాక్షర మహామంత్రస్య (ఇత్యారభ్య) శోధయిత్వా, ఇతి

కరన్యాసః

'ఓం ఓం ఓం' దక్షిణ మధ్యమాంగుళ్యా దక్షిణ కరతలమధ్యే
'ఓం నం ఓం' దక్షిణ తర్జన్యా దక్షిణాంగుష్ఠ పర్వే'
'ఓం మోం ఓం' దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణతర్జనీపర్వే'
'ఓం భం ఓం' దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణమధ్యమ పర్వే'
'ఓం గం ఓం దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణానామికా పర్వే'
'ఓం వం ఓం దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణకనిష్ఠికాపర్వే'
'ఓం యం ఓం' వామమధ్యమాంగుళ్యా వామకరతలమధ్యే'
'ఓం వాం ఓం' వామతర్జన్యా వామాంగుష్ఠ పర్వే'
'ఓం దేం ఓం' వామాంగుష్ఠేన వామతర్జనీపర్వే'
'ఓం సుం ఓం' వామాంగుష్ఠేన నామ మధ్యమపర్వే'
'ఓం వాం ఓం' వామాంగుష్ఠేన వామానామికా పర్వే'
'ఓం తేం ఓం' వామాంగుష్ఠేన వామకనిష్ఠికా పర్వే' చ కరన్యాసంకృత్వా,
కరతలషడంగన్యాసంకుర్యాత్ ।

కరతల షడంగన్యాసః

'ఓం జ్ఞానాయ అంగుష్ఠాభ్యాం నమః,' తర్జనీభ్యా మంగుష్ఠయోః
'ఓం ఐశ్వర్యాయ తర్జనీభ్యాం స్వాహా,' అంగుష్ఠాభ్యాం తర్జన్యోః
'ఓం శక్త్యై మధ్యమాభ్యాం వషట్,' అంగుష్ఠాభ్యాం మధ్యమయోః
'ఓం బలాయ అనామికాభ్యాం హుం,' అంగుష్ఠాభ్యాం అనామికయోః
'ఓం వీర్యాయ కనిష్ఠికాభ్యాం ఫట్,' అంగుష్ఠాభ్యాం కనిష్ఠయోః
'ఓం తేజసే నఖముఖేభ్యో వౌషట్,' తర్జనీభ్యాం అంగుష్ఠనఖ ముఖయోః
అంగుష్ఠాభ్యాం ఇతరాంగుళీ, నఖముఖేషు చ కరన్యాసం
కృత్వా వ్యాపకన్యాసం కుర్యాత్।

వ్యాపకన్యాసః

'తతో దక్షిణహస్తే (ఇత్యారభ్య) ....
మూర్ధాది పాదపర్యన్తం దేహేన్యసేత్' (ఇతి కుర్యాత్)

దేహమన్త్రన్యాసః (స్థితిన్యాసః)

'ఓం సుం ఓం శుక్లవర్ణం' అంగుష్ఠ కనిష్ఠికాభ్యాం నాభౌ
'ఓం దేం ఓం లోహితవర్ణం' వినాంగుష్ఠేన శేషాంగులీభిర్మేహనే
'ఓం వాం ఓం తమోవర్ణం' వినాంగుష్ఠ శేషాంగులీభిర్జంఘయోః
'ఓం యం ఓం పీతవర్ణం' సర్వాంగులీభిశ్చరణయోః
'ఓం ఓం ఓం సితవర్ణం' మధ్యమాంగుళ్యా మూర్ధ్ని
'ఓం నం ఓం కృష్ణవర్ణం' అంగుష్ఠేన శిరసః పూర్వభాగే
'ఓం మోం ఓం ధూమ్రవర్ణం' తర్జన్యా శిరసః దక్షిణభాగే
'ఓం భం ఓం శ్యామవర్ణం' తర్జన్యాశిరసః పశ్చిమభాగే
'ఓం గం ఓం తారానిభం' కనిష్ఠికయా శిరసః ఉత్తరభాగే
'ఓం వం ఓం స్ఫటికవర్ణం' తర్జనీమధ్యమాభ్యాం నేత్రయోః
'ఓం తేం ఓం శంఖవర్ణం' అంగుష్ఠానామికాభ్యాం ముఖే
'ఓం వాం ఓం రక్తవర్ణం' అంగుష్ఠతర్జనీభ్యాం హృదయే చ
ఇతి దేహేమన్త్రన్యాసం కృత్వా, అంగన్యాసంకుర్యాత్ ।

దేహే అంగన్యాసః

'ఓం ఓం ఓం జ్ఞానాయ హృదయాయ నమః'
'ఓం నం ఓం ఐశ్వర్యాయ శిరసే స్వాహా'
'ఓం మోం ఓం శక్త్యై శిఖాయైవషట్'
'ఓం భం ఓం బలాయ కవచాయహుం'
'ఓం గం ఓం తేజసే నేత్రాభ్యాం వౌషట్'
'ఓం వం ఓం వీర్యాయ అస్త్రాయఫట్'
'ఓం తేం ఓం ఉదరాయ నమః'

'ఓం వాం ఓం పృష్ఠాభ్యాం నమః'
'ఓం సుం ఓం బాహుభ్యాం నమః'
'ఓం దేం ఓం ఊరుభ్యాం నమః'
'ఓం వాం ఓం జానుభ్యాం నమః'
'ఓం యం ఓం పాదాభ్యాం నమః'

ఇతి చ తత్తన్ముద్రాః ప్రదర్శయన్ కుర్యాత్.

కిరీట, కుండల, వనమాల, శ్రీవత్స, కౌస్తుభ, చక్ర, శంఖ, పద్మ, గదా, గరుడ ముద్రాః చ కృత్వా, ద్వాదశాక్షరమూర్తి ధ్యానం కుర్యాత్।

శ్లో॥ చతుర్బాహు ముదారాంగం (ఇత్యారభ్య) ....
.... ధ్యాయేత్ ప్రక్షీణకల్మషః ఇతి॥

5. యతీనాం సంహారన్యాసః

'అస్యశ్రీ మద్ద్వాదశాక్షర మహామన్త్రస్య (ఇత్యారభ్య) కరపృష్ఠౌ శోధయిత్వా, ఇతి.

కరన్యాసః

'ఓం యం ఓం' వామమధ్యమాంగుళ్యా వామకరతల మధ్యే
'ఓం వాం ఓం' వామతర్జన్యా వామాంగుష్ఠ పర్వే
'ఓం దేం ఓం' వామాంగుష్ఠేన వామతర్జనీపర్వే
'ఓం సుం ఓం' వామాంగుష్ఠేన వామమధ్యమపర్వే'
'ఓం వాం ఓం' వామాంగుష్ఠేన వామానామికాపర్వే'
'ఓం తేం ఓం' వామాంగుష్ఠేన వామకనిష్ఠికా పర్వే'
'ఓం వం ఓం' దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణ కనిష్ఠికాపర్వే'
'ఓం గం ఓం' దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణానామికాపర్వే'
'ఓం భం ఓం' దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణ మధ్యమపర్వే'
'ఓం మోం ఓం' దక్షిణాంగుష్ఠేన దక్షిణ తర్జనీపర్వే'
'ఓం నం ఓం' దక్షిణ తర్జన్యా దక్షిణాంగుష్ఠ పర్వే'
'ఓం ఓం ఓం' దక్షిణ మధ్యమాంగుళ్యా దక్షిణ కరతలమధ్యే'

న్యాసం కృత్వా, కరతల షడంగన్యాసం కుర్యాత్ ।

కరతల షడంగన్యాసః

'ఓం జ్ఞానాయ అంగుష్ఠాభ్యాం నమః (ఇత్యారభ్య)..........
.... నఖముఖేషు చ కరన్యాసం కృత్వా వ్యాపకన్యాసంకుర్యాత్' ఇతి

వ్యాపకన్యాసః

'తతో దక్షిణహస్తే (ఇత్యారభ్య)...... మూర్ధాది పాదాన్తం న్యసేత్' ఇతి.

దేహసంహారన్యాసః

'ఓం యం ఓం పీతవర్ణం' *సర్వాంగుళీభిశ్చరణయోః*
'ఓం వాం ఓం తమోవర్ణం' *వినాంగుష్ఠ శేషాంగుళీభిర్జంఘయోః*
'ఓం దేం ఓం లోహితవర్ణం' *వినాంగుష్ఠ శేషాంగుళీభిః మేహనే*
'ఓం సుం ఓం శుక్లవర్ణం' *అంగుష్ఠ కనిష్ఠికాభ్యాం నాభౌ*
'ఓం వాం ఓం రక్తవర్ణం' *అంగుష్ఠ తర్జనీభ్యాం హృదయే*
'ఓం తేం ఓం శంఖవర్ణం' *అంగుష్ఠానామికాభ్యాం ముఖే*
'ఓం వం ఓం స్ఫటికవర్ణం' *తర్జనీమధ్యమాభ్యాం నేత్రయోః*
'ఓం గం ఓం తారానిభం' *కనిష్ఠికయా శిరసః ఉత్తరభాగే*
'ఓం భం ఓం శ్యామవర్ణం' *అనామికయా శిరసః పశ్చిమ భాగే*
'ఓం మోం ఓం ధూమ్రవర్ణం' *తర్జన్యా శిరసః దక్షిణభాగే*
'ఓం నం ఓం కృష్ణవర్ణం' *అంగుష్ఠేన శిరసః పూర్వభాగే*
'ఓం ఓం ఓం సితవర్ణం' *మధ్యమాంగుళ్యా మూర్ధ్ని న్యస్య అంగన్యాసం కుర్యాత్.*

దేహ అంగన్యాస

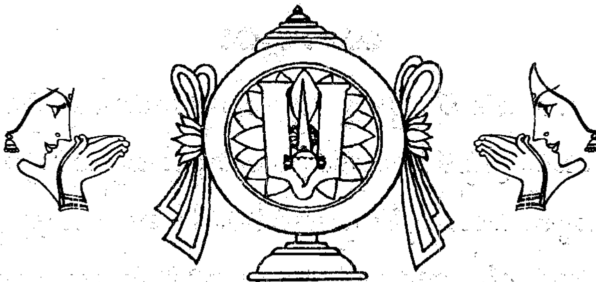
'ఓం ఓం ఓం జ్ఞానాయ హృదయాయ నమః'
'ఓం నం ఓం ఐశ్వర్యాయ శిరసే స్వాహా'
'ఓం మోం ఓం శక్త్యై శిఖాయై వషట్'
'ఓం భం ఓం బలాయ కవచాయహుం'
'ఓం గం ఓం తేజసే నేత్రాభ్యాం వౌషట్'

'ఓం వం ఓం వీర్యాయ అస్త్రాయఫట్'
'ఓం తేం ఓం ఉదరాయ నమః'
'ఓం వాం ఓం పృష్ఠాభ్యాం నమః'
'ఓం సుం ఓం బాహుభ్యాం నమః'
'ఓం దేం ఓం ఊరుభ్యాం నమః'
'ఓం వాం ఓం జానుభ్యాం నమః',
'ఓం యం ఓం పాదాభ్యాం నమః',

ఇతి చ తత్తన్ముద్రాః ప్రదర్శయన్ కుర్యాత్।

'కిరీట, కుండల .... ముద్రాః', *ప్రదర్శ్య, ద్వాదశాక్షర మూర్తి ధ్యానం కుర్యాత్ ।*

శ్లో॥ చతుర్బాహు ముదారాంగం (ఇత్యారభ్య)...... ప్రక్షీణకల్మషః॥ ఇతి

అనుబంధం - ౨

1. వేదేతిహాసాది విన్నపము (శంగోలం)

శ్రీమతే నారాయణాయ నమః

సంకల్పం. *:- అస్యశ్రీభగవతో దేవదేవోత్తమస్య శ్రీమదఖిలాండకోటి బ్రహ్మాణ్డ నాయకస్య దేవదేవస్య జగత్కుటుంబినః జగద్రక్షణార్థం అవతీర్ణస్య శ్రీ .... సమేత శ్రీ .... స్వామినః నిత్యారాధన సమాప్తి సమయే వేద ఇతిహాస పురాణ దివ్యప్రబంధాది అవధారయ,*

తేషు ప్రథమతః ఋగ్వేదమవధారయ । *ఇతి స్థానాచార్యః ఆహ్వాయతి ఆచార్యః భగవదంగీకారం సూచయతి* **'అరుళప్పాడు ఋగ్వేదమ్'** *ఇతి.*

వేదాధ్యాపకః నివేదయతి.

ఋగ్వేదః

'హరిః ఓం అగ్నిమీళే పురోహితం యజ్ఞస్య దేవ మృత్విజమ్।
హోతారం రత్న ధాతమమ్ । హరిః ఓమ్ ।'

***॥ఓం స్వస్తి॥* యజుర్వేదమవధారయ ।** *ఇతి స్థానాచార్యః ఆహ్వాయతి ఆచార్యః భగవదంగీకారం సూచయతి* **'అరుళప్పాడు యజుర్వేదం'** *ఇతి.*

వేదాధ్యాపకః నివేదయతి.

యజుర్వేదః

'హరిః ఓం ఇషేత్వోర్జేత్వా వాయవస్థోపాయవస్థ దేవోవస్సవితా ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయకర్మణ ఆప్యాయధ్వ మఘ్నియాదేవభాగ మూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీరనమీ వా అయక్ష్మామావస్తేన ఈశతమాఘశగ్ం సోరుద్రస్య హేతిః పరివోవృణక్తు ధ్రువా అస్మిన్గో పతౌస్యాతబహ్వీర్యజమానస్య పశూన్పాహి । హరిః ఓమ్ ।'

॥ఓం స్వస్తి॥ సామవేదమవధారయ । ఇతి స్థానాచార్యః ఆహ్వాయతి ఆచార్యః భగవదంగీకారం సూచయతి **'అరుళప్పాడు సామవేదం'** *ఇతి.*

వేదాధ్యాపకః నివేదయతి.

సామవేదః

'హరిః ఓం అగ్న ఆయాహి వీతయేగృణానో హవ్యదాతయే। నిహోతా సత్సిబర్హిషి । హరిః ఓమ్ ।'

॥ఓం స్వస్తి॥ **అథర్వవేదమవధారయ** *। ఇతి స్థానాచార్యః ఆహ్వాయతి ఆచార్యః భగవదంగీకారం సూచయతి* **'అరుళప్పాడు అథర్వవేదం'** *ఇతి.*

వేదాధ్యాపకః నివేదయతి.

అథర్వవేదః

'హరిః ఓమ్ శన్నోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవన్తు పీతయే ।
శంయోరభిస్రవన్తునః ॥ హరిః ఓమ్ ॥'

॥ఓం స్వస్తి॥ *అథర్వ శిరోపనిషత్పాఠమవధారయ । ఇతి స్థానాచార్యః ఆహ్వాయతి*
ఆచార్యః భగవదంగీకారం సూచయతి **'అరుళప్పాడు అథర్వ శిరోపనిషత్ పాఠం'** *ఇతి.*

వేదాధ్యాపకః నివేదయతి.

అథర్వ శిరోపనిషత్

'హరిః ఓం ఓమిత్యగ్రేవ్యాహరేత్ । నమ ఇతి పశ్చాత్ । నారాయణాయేత్యుపరిష్టాత్ । ఓమిత్యేకాక్షరం । నమ ఇతి ద్వే అక్షరే । నారాయణాయేతి పంచాక్షరాణి । ఏతద్వై నారాయణ

స్యాష్టాక్షరం పదం। యోహవై నారాయణస్యాష్టాక్షరం పదమధ్యేతి।
అనపబ్రువస్సర్వమాయు రేతి। విందతే ప్రాజాపత్యం రాయస్పోషం
గౌపత్యం । తతోఽమృతత్వ మశ్నుతే తతోఽమృతత్వమశ్నుత
ఇతి । య ఏవం వేద । ఇత్యుపనిషత్ । హరిః ఓమ్ ।'

//ఓం స్వస్తి// కల్పసూత్రమవధారయ । *ఇతి స్థానాచార్యః ఆహ్వాయతి*
ఆచార్యః భగవదంగీకారం సూచయతి **'అరుళప్పాడు కల్పసూత్రం'** *ఇతి.*

అధ్యాపకః నివేదయతి.

కల్పసూత్రం

'అథ కర్మాణ్యాచారాద్యాని గృహ్యంత ఉదగయన పూర్వపక్షాహః ।
పుణ్యాహేషుకార్యాణి, యజ్ఞోపవీతినా ప్రదక్షిణమ్ ।'

//ఓం స్వస్తి// గృహ్యసూత్రమవధారయ । *ఇతి స్థానాచార్యః ఆహ్వాయతి*
ఆచార్యః భగవదంగీకారం సూచయతి **'అరుళప్పాడు గృహ్యసూత్రం'** *ఇతి.*

అధ్యాపకః నివేదయతి.

గృహ్యసూత్రం

'అథాతస్సామయాచారికాన్ ధర్మాన్వ్యాఖ్యాస్యామః, ధర్మజ్ఞ సమయః
ప్రమాణం వేదాశ్చ, చత్వారోవర్ణాః, బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రాః,
తేషాం పూర్వతః పూర్వో జన్మతశ్శ్రేయాన్ ।'

//ఓం స్వస్తి// క్షేత్రమాహాత్మ్యమవధారయ । *ఇతి స్థానాచార్యః ఆహ్వాయతి*
ఆచార్యః భగవదంగీకారం సూచయతి **'అరుళప్పాడు క్షేత్రమాహాత్మ్యం'** *ఇతి.*

అధ్యాపకః నివేదయతి.

క్షేత్రమాహాత్మ్యం

(ఏ క్షేత్రమునందాక్షేత్రమాహాత్మ్యమును అనుసంధించవలెను)

'వేంకటాద్రిసమం స్థానం బ్రహ్మాణ్డే నాస్తి కించన ।
వేంకటేశసమో దేవో నభూతో నభవిష్యతి ॥'

॥ఓం స్వస్తి॥ **ఇతిహాసే శ్రీరామాయణమవధారయ।** *ఇతి స్థానాచార్యః ఆహ్వాయతి ఆచార్యః భగవదంగీకారం సూచయతి* **'అరుళప్పాడు శ్రీరామాయణం'** *ఇతి.*

అధ్యాపకః నివేదయతి.

ఇతిహాసే శ్రీరామాయణం

'తపస్స్వాధ్యాయ నిరతం తపస్వీ వాగ్విదాం వరమ్ ।
నారదం పరిపప్రచ్ఛ వాల్మీకి ర్మునిపుంగవమ్ ॥
మానిషాద! ప్రతిష్ఠాత్వ మగమః శాశ్వతీస్సమాః ।
యత్క్రౌంచ మిథునా దేక మవధీః కామమోహితమ్ ॥'

॥ఓం స్వస్తి॥ **శ్రీవిష్ణుపురాణమవధారయ ।** *ఇతి స్థానాచార్యః ఆహ్వాయతి ఆచార్యః భగవదంగీకారం సూచయితి* **'అరుళప్పాడు శ్రీవిష్ణుపురాణం'** *ఇతి.*

అధ్యాపకః నివేదయితి.

శ్రీవిష్ణుపురాణం

'అంశైష్షడ్భి స్సమాకీర్ణ మంగై ర్వేదమివా పరమ్ ।
పురాణం వైష్ణవం చక్రే యస్తం వందే పరాశరమ్ ।
పరాశరం మునివరం కృతపౌర్వాహ్ణిక క్రియమ్ ।
మైత్రేయః పరిపప్రచ్ఛ ప్రణిపత్యాభివాద్య చ ॥'

॥ఓం స్వస్తి॥ **శ్రీమద్భాగవతమవధారయ ।** *ఇతి స్థానాచార్యః ఆహ్వాయతి ఆచార్యః భగవదంగీకారం సూచయతి* **'అరుళప్పాడు శ్రీమద్భాగవతం'** *ఇతి.*

అధ్యాపకః నివేదయతి.

శ్రీమద్భాగవతం

'జన్మాద్యస్య యతోన్వయా దితరత శ్చార్థేష్వభిజ్ఞ స్స్వరాట్
తేనే బ్రహ్మ హృదాయ ఆదికవయే ముహ్యన్తి యత్సూరయః ।
తేజో వారి మృదాం యథావినిమయో యత్ర త్రిసర్గో మృషా
ధామ్నాస్వేన సదా నిరస్త కుహకం సత్యం పరం ధీమహి ॥'

॥ఓం స్వస్తి॥ ఇయల్ ప్రబంధమవధారయ । *ఇతి స్థానాచార్యః ఆహ్వాయతి ఆచార్యః భగవదంగీకారం సూచయతి* 'అరుళప్పాడు ఇయల్ ప్రబంధం' *ఇతి.*

అధ్యాపకః నివేదయతి.

ఇయల్ ప్రబంధం

'పోయ్‌నిన్ఱ ఞ్ఞానముం, పొల్లావొళుక్కుం అళుక్కుడంబుం,
ఇన్నిన్ఱ నీర్మై యినియామురామై, ఉయిరళిప్పాన్
ఎన్నిన్ఱ యోనియుమాయ్ పిఱందా యిమైయోర్ తలైవా,
మేయ్‌నిన్ఱు కేట్టరుళాయ్, అడియేన్ శెయ్యుం విణ్ణప్పమే॥'

॥ఓం స్వస్తి॥ స్తోత్ర రత్నంమవధారయ । *ఇతి స్థానాచార్యః ఆహ్వాయతి ఆచార్యః భగవదంగీకారం సూచయతి* 'అరుళప్పాడు స్తోత్ర రత్నం' *ఇతి.*

అధ్యాపకః నివేదయతి.

స్తోత్ర రత్నం

'యాన్మూర్ధ్ని మే శ్రుతిశిరస్సు చ భాతి యస్మిన్
అస్మన్మనోరథ పథస్సకల స్సమేతి ।
స్తోష్యామి నః కులధనం కులదైవతం తత్
పాదారవింద మరవింద విలోచనస్య ॥'

//ఓం స్వస్తి// శ్రీభాష్యమవధారయ । ఇతి స్థానాచార్యః ఆహ్వాయతి ఆచార్యః భగవదంగీకారం సూచయతి 'అరుళప్పాడు శ్రీభాష్యం' ఇతి.

అధ్యాపకః నివేదయతి.

శ్రీభాష్యం

'హరిః ఓం శంనో మిత్రశ్శం వరుణః । శంనో భవత్వర్యమా । శంన ఇంద్రో బృహస్పతిః । శంనో విష్ణురురుక్రమః । నమో బ్రహ్మణే। నమస్తేవాయో । త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మాసి । త్వామేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మ వదిష్యామి । ఋతం వదిష్యామి । సత్యం వదిష్యామి । తన్మామవతు । తద్వక్తార మవతు । అవతుమామ్ । అవతువక్తారమ్ ।

॥ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥'

'అఖిలభువన జన్మ స్థేమ భంగాదిలీలే
వినత వివిధ భూత వ్రాత రక్షైక దీక్షే।
శ్రుతి శిరసి విదీప్తే బ్రహ్మణి శ్రీనివాసే,
భవతు మమ పరస్మిన్ శేముషీ భక్తి రూపా ॥'

'పారాశర్య వచస్సుధా ముపనిష ద్దుగ్ధాబ్ధి మధ్యోధృతాం
సంసారాగ్ని విదీపన వ్యపగత ప్రాణాత్మ సంజీవనీమ్।
పూర్వాచార్య సురక్షితాం బహుమతి వ్యాఘాత దూరస్థితాం
ఆనీతాం తు నిజాక్షరై స్సుమనసో భౌమాః పిబం త్వన్వహమ్॥
భగవద్బోధాయనకృతాం విస్తీర్ణాం బ్రహ్మసూత్రవృత్తిం పూర్వాచార్యా స్సంచిక్షిపుః । తన్మతానుసారేణ సూత్రాక్షరాణి వ్యాఖ్యాస్యంతే।'
హరిః ఓమ్ 'అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా' ।

'అత్రాయ మథశబ్ద ఆనన్తర్యేభవతి, అతశ్శబ్దో వృత్తస్య హేతుభావే। అధీతసాంగ సశిరస్క వేదస్య, అధిగతాల్పా స్థిరఫలకేవల కర్మజ్ఞానతయా సంజాత మోక్షాభిలాషస్య, అనన్తస్థిరఫల బ్రహ్మజిజ్ఞాసా హి అనన్తరభావినీ। బ్రహ్మణో జిజ్ఞాసా - బ్రహ్మజిజ్ఞాసా ।' బ్రహ్మణ ఇతి కర్మణిషష్ఠీ।

'కర్తృకర్మణోఃకృతి' ఇతి విశేషవిధానాత్ । యద్యపి సమ్బన్ధసామాన్య పరిగ్రహేపి జిజ్ఞాసాయాః కర్మాపేక్షత్వేన కర్మార్థత్వ సిద్ధిః, తథాపి, ఆక్షేపతః ప్రాప్తాత్ ఆభిధానికస్యైవ గ్రాహ్యత్వాత్ కర్మణిషష్ఠీ గృహ్యతే। న చ 'ప్రతిపద విధానా చ షష్ఠీ న సమీస్యత' ఇతి కర్మణి షష్ఠ్యాః సమాస నిషేధశ్శంకనీయః। కృద్యోగా చ్చ షష్ఠీ సమస్యత ఇతి ప్రతిప్రసవసంభవాత్ । బ్రహ్మశబ్దేన చ స్వభావతో నిరస్తనిఖిలదోషో నవధికాతిశ యాసంఖ్యేయ కళ్యాణగుణగణః పురుషోత్తమో'భి ధీయతే। సర్వత్ర బృహత్వం చ స్వరూపేణ గుణైశ్చ యత్రానవధి కాతిశయం సోస్య ముఖ్యార్థః। స చ సర్వేశ్వర ఏవ । అతో బ్రహ్మశబ్ద స్తత్రైవ ముఖ్యవృత్తః। తస్మాత్, అన్యత్ర తద్గుణలేశయోగాత్ ఔపచారికః అనేకార్థ కల్పనాయోగాత్, భగవచ్ఛబ్దవత్। తాపత్రయాతురై రమృతత్వాయ స ఏవ జిజ్ఞాస్యః । అత స్సర్వేశ్వర ఏవ జిజ్ఞాసా కర్మభూతం బ్రహ్మ । జ్ఞాతుమిచ్ఛా జిజ్ఞాసా । ఇచ్ఛాయా ఇష్యమాణ ప్రధానత్వాత్, ఇష్యమాణం జ్ఞాన మిహావిధీయతే।

మీమాంసాపూర్వభాగ జ్ఞాతస్య కర్మణః అల్పాస్థిరఫలత్వాత్, ఉపరితన భాగావసేయస్య బ్రహ్మజ్ఞానస్య అనన్తస్థిరఫలత్వాత్ చ పూర్వవృత్తాత్ కర్మజ్ఞానాత్ అనన్తరం, తత ఏవ హేతోః బ్రహ్మ జ్ఞాతవ్య మిత్యుక్తం భవతి॥

'హరిః ఓం శంనో మిత్రశ్శం వరుణః । శంనో భవత్వర్యమా । శంన ఇంద్రో బృహస్పతిః । శంనో విష్ణురురుక్రమః । నమో బ్రహ్మణే। నమస్తేవాయో । త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మాసి । త్వామేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మ వాదిషం । ఋత మవాదిషం । సత్యం మవాదిషం । తన్మామావీత్। తద్వక్తారమావీత్ । ఆవీన్మామ్ । ఆవీద్వక్తారమ్।

॥ ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥'

॥ఓం స్వస్తి॥ **శ్రీమద్భగవద్గీతామవధారయ** *। ఇతి స్థానాచార్యః ఆహ్వాయతి ఆచార్యః భగవదంగీకారం సూచయతి* **'అరుళప్పాడు శ్రీమద్భగవద్గీతా'** *ఇతి.*

అధ్యాపకః నివేదయతి.

శ్రీమద్భగవద్గీతా

ధృతరాష్ట్ర ఉవాచ ః
'ధర్మ క్షేత్రే కురుక్షేత్రే సమవేతా యుయుత్సవః ।
మామకాః పాండవాశ్చైవ కి మకుర్వత సంజయ ॥'

॥ఓం స్వస్తి॥ **శ్రీవరదరాజస్తవమవధారయ** *। ఇతి స్థానాచార్యః ఆహ్వాయతి ఆచార్యః భగవదంగీకారం సూచయతి* **'అరుళప్పాడు శ్రీవరదరాజస్తవం'** *ఇతి.*

అధ్యాపకః నివేదయతి.

శ్రీవరదరాజస్తవం

'స్వస్తి హస్తిగిరి మస్త శేఖర స్సంతనోతు మయి సంతతం హరిః ।
నిస్సమాభ్యధిక మభ్యదత్తయం దేవ మౌపనిషదీ సరస్వతీ॥'

॥ఓం స్వస్తి॥ **శ్రీరంగరాజస్తోత్రమవధారయ** *। ఇతి స్థానాచార్యః ఆహ్వాయతి ఆచార్యః భగవదంగీకారం సూచయతి* **'అరుళప్పాడు శ్రీరంగరాజ స్తోత్రం'** *ఇతి.*

అధ్యాపకః నివేదయతి.

శ్రీరంగరాజస్తోత్రం

'అమతం మతం మత మథా మతం స్తుతం
పరినిందితం భవతి నిందితం స్తుతమ్ ।
ఇతి రంగరాజ! ముద జూఘుషత్త్రియా
స్తుమహే వయం కిమితి తన్న శక్నుమః ॥'

॥ఓం స్వస్తి॥ యతిరాజ వింశతిమవధారయ । ఇతి స్థానాచార్యః ఆహ్వాయతి ఆచార్యః భగవదంగీకారం సూచయతి 'అరుళప్పాడు యతిరాజవింశతి' ఇతి.

అధ్యాపకః నివేదయతి.

యతిరాజ వింశతి

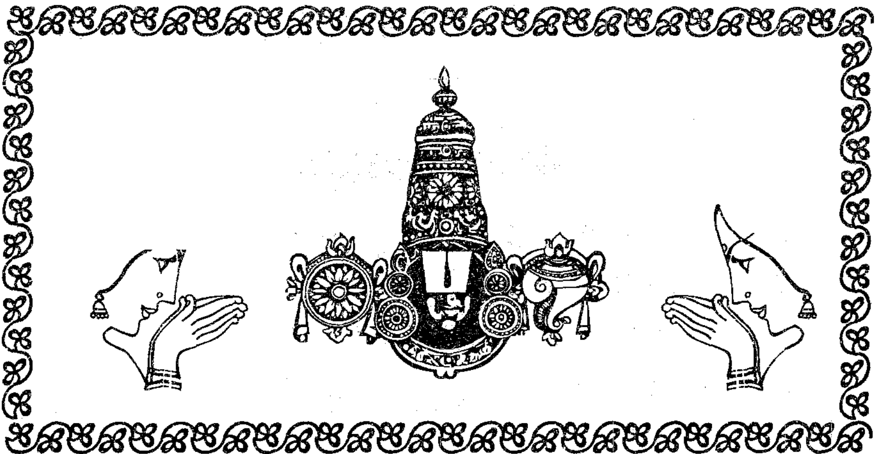
'శ్రీమాధవాంఘ్రి జలజద్వయ నిత్యసేవా
ప్రేమావిలాశయ పరాంకుశ పాదభక్తమ్ ।
కామాదిదోషహర మాత్మ పదాశ్రితానాం
రామానుజం యతిపతిం ప్రణమామి మూర్ధ్నా ॥'

(అవకాశముననుసరించి ఆచార్యస్తోత్రములు, సంప్రదాయ కీర్తనాదులు అనుసంధించి ఆపై దివ్యప్రబంధ సేవాకాలమును అరుళప్పాడు చెప్పి ప్రారంభించవలెను)

॥ఓం స్వస్తి॥ దివ్యప్రబంధమవధారయ । ఇతి స్థానాచార్యః ఆహ్వాయతి ఆచార్యః భగవదంగీకారం సూచయతి 'అరుళప్పాడు దివ్యప్రబంధం' ఇతి.

దివ్యప్రబంధాధ్యాపకాః తత్తత్‌దిన ద్రావిడగాథానుసంధానం కుర్వన్తి.

ఇతి శంగోలం

౭. మఙ్గళాశాసనమ్

'శ్రియః కాన్తాయ కల్యాణ నిధయే నిధయేర్థినాం ।
శ్రీవేంకట నివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

లక్ష్మీచరణ లాక్షాంక సాక్షి శ్రీవత్స వక్షసే ।
క్షేమంకరాయ సర్వేషాం శ్రీరంగేశాయ మంగళమ్ ॥

అస్తు శ్రీస్తనకస్తూరి వాసనావాసితోరసే ।
శ్రీహస్తి గిరినాథాయ దేవరాజాయ మంగళమ్ ॥

కమలాకుచ కస్తూరి కర్దమాంకిత వక్షసే ।
యాదవాద్రి నివాసాయ సంపత్పుత్రాయ మంగళమ్ ॥

నీలాచల నివాసాయ నిత్యాయ పరమాత్మనే ।
సుభద్రా ప్రాణనాథాయ శ్రీజగన్నాథాయ మంగళమ్ ॥

స్వోచ్ఛిష్ట మాలికాబంధ గంధ బంధుర జిష్ణవే ।
విష్ణుచిత్త తనూజాయై గోదాయై నిత్యమంగళమ్ ॥

శ్రీనగర్యాం మహాపుర్యాం తామ్రపర్ణ్యుత్తరే తటే ।
శ్రీతింత్రిణీ మూలధామ్నే శఠగోపాయ మంగళమ్ ॥

శేషో వా సైన్యనాథో వా శ్రీపతిర్వేతి సాత్వికైః ।
వితర్క్యాయ మహాప్రాజ్ఞైః భాష్యకారాయ మంగళమ్ ॥

తులా మూలావతీర్ణాయ తోషితాఖిల సూరయే ।
సౌమ్యజామాతృమునయే శేషాంశాయాస్తు మంగళమ్ ॥

మంగళాశాసనపరైః మదాచార్య పురోగమైః ।
సర్వైశ్చ పూర్వై రాచార్యైః సత్కృతాయాస్తు మంగళమ్॥'

3. మంత్రపుష్పం

'హరిః ఓమ్ ॥
సహస్ర శీర్షం దేవం విశ్వాక్షం విశ్వశంభువమ్।
విశ్వం నారాయణం దేవ మక్షరం పరమం ప్రభుం ।
విశ్వతః పరమం నిత్యం విశ్వం నారాయణగ్ం హరిమ్ ।
విశ్వమే వేదం పురుషస్త ద్విశ్వముపజీవతి ।
పతిం విశ్వస్యాత్మేశ్వరగ్ం శాశ్వతగ్ం శివమచ్యుతమ్।
నారాయణం మహాజ్ఞేయం విశ్వాత్మానం పరాయణమ్।
నారాయణపరం బ్రహ్మతత్త్వం నారాయణః పరః ।
నారాయణ పరోజ్యోతిరాత్మా నారాయణః పరః।
యచ్చకించి జ్జగత్యస్మిన్ దృశ్యతే శ్రూయతేపివా ।
అంతర్బహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్యనారాయణ స్థితః।
అనన్తమవ్యయం కవిగ్ం సముద్రేన్తం విశ్వశంభువమ్ ।
పద్మకోశ ప్రతీకాశగ్ం హృదయం చాప్యధోముఖం।
అథోనిష్ట్యా వితస్త్యాంతు నాభ్యాముపరితిష్ఠతి ।
హృదయం తద్విజానీయా ద్విశ్వస్యాయతనం మహత్ ।
సంతతగ్ం శిరాభిస్తు లంబత్యా కోశసన్నిభం।
తస్యాన్తే సుషిరగ్ం సూక్ష్మం తస్మిం థ్సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ ।
తస్యమధ్యే మహానగ్నిర్విశ్వార్చి ర్విశ్వతోముఖః ।
సోగ్రభుగ్విభజన్ తిష్ఠన్నాహార మజరః కవిః ।
సంతాపయతి స్వందేహ మాపాద తలమస్తకం ।
తస్యమధ్యేవహ్ని శిఖా అణీయోర్ధ్వా వ్యవస్థితః ।

నీలతోయద మధ్యస్థా విద్యుల్లేఖేవభాస్వరా ।
నీవారశూకవత్తన్వీ పీతాభా స్యాత్తణూపమా ।
తస్యాశ్శిఖాయా మధ్యే పరమాత్మా వ్యవస్థితః ।
సబ్రహ్మాస శివస్స్వ హరిస్సేన్ద్రస్సోఽక్షరః పరమస్స్వరాట్ ।
ఋతగ్ం సత్యం పరంబ్రహ్మ పురుషం కృష్ణ పింగలం ।
ఊర్ధ్వరేతం విరూపాక్షం విశ్వరూపాయ వై నమః ।
ఓం నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి। తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ ।'
'ఓం మహాదేవ్యైచ విద్మహే విష్ణుపత్న్యైచ ధీమహి । తన్నోలక్ష్మీః ప్రచోదయాత్ ।'
'ఓం తద్విష్ణోః పరమంపదగ్ం సదాపశ్యంతి సూరయః । దివీవ చక్షురాతతం । తద్విప్రా సోవిపన్యవోజాగృవాం సస్సమి ంధతే। విష్ణోర్య త్పరమం పదమ్ । పర్యాప్త్యా అనన్తరాయాయ సర్వస్తోమోతిరాత్ర ఉత్తమమహర్భవతి సర్వస్యాప్త్యై సర్వస్యజిత్యై సర్వమేవ తే నాప్నోతి సర్వం జయతి । హరిః ఓమ్ ॥'

(ఇక్కడ శంగోలములో పారాయణచేసిన వేద,దివ్యప్రబంధాధ్యాపకులు శాన్తి మంత్రములను , ఆయా పాశురములను స్వామికి నివేదించవలెను. ఆతరువాత ఈ క్రిందివానిని అనుసంధిస్తూ తీర్థపరిగ్రహముచేయవలును.)

4. శాత్తుముఱై

సర్వదేశ దశాకాలే ష్వవ్యాహత పరాక్రమా ।
రామానుజార్య దివ్యాజ్ఞా వర్ధతా మభివర్ధతామ్ ॥
రామానుజార్య దివ్యాజ్ఞా ప్రతివాసర ముజ్జ్వలా ।
దిగంత వ్యాపినీ భూయాత్ సా హి లోకహితైషిణీ ॥

శ్రీమన్! శ్రీరంగ శ్రియ మనుపద్రవా మనుదినం సంవర్ధయ ।
శ్రీమన్! శ్రీరంగ శ్రియ మనుపద్రవా మనుదినం సంవర్ధయ॥
నమః శ్రీశైలనాథాయ కుంతీనగర జన్మనే ।
ప్రసాద లబ్ధపరమ ప్రాప్య కైంకర్య శాలినే ॥
శ్రీశైలేశ దయాపాత్రం ధీభక్త్యాది గుణార్ణవం ।
యతీన్ద్ర ప్రవణం వందే రమ్యజామాతరం మునిమ్ ॥
వాళ్ఴితిరువాయ్ మొళ్ఴిప్పిళ్ళై మాదకవాల్
వాళ్ఴుం, మణవాళ మామునివన్ వాళ్ఴియవన్ ।
మారన్ తిరువాయ్ మొళ్ఴిప్పొరుళై మానిలత్తోర్
తేరుంబడి యురైక్కుం శీర్ ।
శెయ్య తామరైత్తాళిణై వాళ్ఴియే ।
శేలై వాళ్ఴితిరునాభి వాళ్ఴియే ।
తుయ్యమార్బుం పురినూలుం వాళ్ఴియే ।
శున్దర త్తిరుత్తోళిణై వాళ్ఴియే ।
కైయు మేన్దియ ముక్కోలుం వాళ్ఴియే ।
కరుణై పొంగియ కణ్ణిణై వాళ్ఴియే ।
పొయ్యిలాద మణవాళమాముని పుందివాళ్ఴి పుగళ్ఴివాళ్ఴి వాళ్ఴియే॥
అడియార్ గళ్వాళ్ఴి అరంగనగర్ వాళ్ఴి
శడగోపన్ తణ్ తమిళ్ఴ్ నూల్ వాళ్ఴి ।
కడల్ శూళ్ఴ్న్ద మన్నులగం వాళ్ఴి
మణవాళ మామునియే! ఇన్నుమొరు నూత్తాండిరుమ్ ॥
శ్రీమతే రమ్యజామాతృ మునీంద్రాయ మహాత్మనే ।
శ్రీరంగ వాసినే భూయాత్ నిత్య శ్రీర్నిత్య మంగళమ్ ॥

అనుబంధం - 3

పుష్పార్చనారంభించునపుడీ 24 విభవ నామములతో ముందుగ పూజించవలెను.

ఓం కేశవాయ నమః
ఓం నారాయణాయ నమః
ఓం మాధవాయ నమః
ఓం గోవిన్దాయ నమః
ఓం విష్ణవే నమః
ఓం మధుసూదనాయ నమః
ఓం త్రివిక్రమాయ నమః
ఓం వామనాయ నమః
ఓం శ్రీధరాయ నమః
ఓం హృషీకేశాయ నమః
ఓం పద్మనాభాయ నమః
ఓం దామోదరాయ నమః 12
ఓం సంకర్షణాయ నమః
ఓం వాసుదేవాయ నమః
ఓం ప్రద్యుమ్నాయ నమః
ఓం అనిరుద్ధాయ నమః
ఓం పురుషోత్తమాయ నమః
ఓం అధోక్షజాయ నమః
ఓం నారసింహాయ నమః
ఓం అచ్యుతాయ నమః
ఓం జనార్దనాయ నమః
ఓం ఉపేంద్రాయ నమః
ఓం హరయే నమః
ఓం శ్రీకృష్ణాయ నమః 24

ఆయా అష్టోత్తరములు పూర్తికాగానే ఈ క్రింది నామములను అనుసంధించవలెను.

ఓం శ్రీమహాలక్ష్మ్యై నమః
ఓం శ్రీ భూదేవ్యై నమః
ఓం శ్రీ నీళాదేవ్యై నమః
ఓం శ్రీ గోదా దేవ్యై నమః
ఓం శ్రీ అనంతాయ నమః
ఓం శ్రీ గరుడాయ నమః
ఓం శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః
ఓం శ్రీపరాంకుశాయ నమః
ఓం శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
ఓం శ్రీమద్వర వరమునయే నమః
ఓం స్వాచార్యేభ్యో నమః
ఓం పూర్వాచార్యేభ్యో నమః
ఓం సమస్త పరివారాయ సర్వదివ్య మంగళ విగ్రహాయ శ్రీమతే నారాయణాయ నమః

శ్రీరామాష్టోత్తర శతనామావళిః

ఓం శ్రీరామాయ నమః
ఓం రామభద్రాయ నమః
ఓం రామచన్ద్రాయ నమః
ఓం శాశ్వతాయ నమః
ఓం రాజీవలోచనాయ నమః 5
ఓం శ్రీమతే నమః
ఓం రాజేన్ద్రాయ నమః
ఓం రఘుపుఙ్గవాయ నమః
ఓం జానకీ వల్లభాయ నమః
ఓం జైత్రాయ నమః 10
ఓం జితామిత్రాయ నమః
ఓం జనార్ధనాయ నమః
ఓం విశ్వామిత్ర ప్రియాయ నమః
ఓం దాన్తాయ నమః
ఓం శరణ త్రాణ తత్పరాయ నమః 15
ఓం వాలిప్రమథనాయ నమః
ఓం వాగ్మినే నమః
ఓం సత్యవాచే నమః
ఓం సత్య విక్రమాయ నమః
ఓం సత్యవ్రతాయ నమః 20
ఓం వ్రత ధరాయ నమః
ఓం సదాహనుమదాశ్రితాయనమః
ఓం కౌసలేయాయ నమః
ఓం ఖరధ్వంసినే నమః
ఓం విరాధవధ పండితాయ నమః 25

ఓం విభీషణపరిత్రాత్రే నమః
ఓం హరకోదణ్డఖణ్డనాయ నమః
ఓం సప్తసాలప్రభేత్రే నమః
ఓం దశగ్రీవశిరోహరాయ నమః
ఓం జామదగ్న్య మహాదర్పదళనాయ నమః
ఓం తాటకాన్తకాయ నమః
ఓం వేదాన్త సారాయ నమః
ఓం వేదాత్మనే నమః
ఓం భవరోగస్య భేషజాయ నమః
ఓం దూషణ త్రిశిరోహన్త్రే నమః 35
ఓం త్రిమూర్తయే నమః
ఓం త్రిగుణాత్మకాయ నమః
ఓం త్రివిక్రమాయ నమః
ఓం త్రిలోకాత్మనే నమః
ఓం పుణ్యచారిత్ర కీర్తనాయ నమః
ఓం త్రిలోక రక్షకాయ నమః
ఓం ధన్వినే నమః
ఓం దణ్డకారణ్య కర్తనాయ నమః
ఓం అహల్యాశాపశమనాయ నమః
ఓం పితృభక్తాయ నమః45
ఓం వరప్రదాయ నమః
ఓం జితేన్ద్రియాయ నమః
ఓం జితక్రోధాయ నమః
ఓం జితామిత్రాయ నమః

ఓం జగద్గురవే నమః 50
ఓం ఋక్షవానరసంఘాతినే నమః
ఓం చిత్రకూట సమాశ్రయాయ నమః
ఓం జయన్తత్రాణ వరదాయ నమః
ఓం సుమిత్రా పుత్ర సేవితాయ నమః
ఓం సర్వదేవాది దేవాయ నమః 55
ఓం మృత వానరజీవనాయ నమః
ఓం మాయామారీచ హన్త్రే నమః
ఓం మహాదేవాయ నమః
ఓం మహాభుజాయ నమః
ఓం సర్వదేవస్తుతాయ నమః 60
ఓం సౌమ్యాయ నమః
ఓం బ్రహ్మణ్యాయ నమః
ఓం మునిసంస్తుతాయ నమః
ఓం మహాయోగినే నమః
ఓం మహోదారాయ నమః 65
ఓం సుగ్రీవేప్సితరాజ్యదాయ నమః
ఓం సర్వపుణ్యాధిక ఫలాయ నమః
ఓం స్మృతసర్వాఘనాశనాయ నమః
ఓం ఆదిపురుషాయ నమః
ఓం పరమపురుషాయ నమః 70
ఓం మహాపురుషాయ నమః
ఓం పుణ్యోదయాయ నమః
ఓం దయాసారాయ నమః
ఓం పురాణ పురుషోత్తమాయ నమః
ఓం స్మిత వక్త్రాయ నమః 75
ఓం మిత భాషిణే నమః
ఓం పూర్వభాషిణే నమః
ఓం రాఘవాయ నమః
ఓం అనన్తగుణ గంభీరాయ నమః
ఓం ధీరోదాత్త గుణోత్తమాయ నమః 80
ఓం సర్వదేవాత్మకాయ నమః
ఓం మాయామానుషచారిత్రాయ నమః
ఓం మహాదేవాది పూజితాయ నమః
ఓం సేతుకృతే నమః
ఓం జితవారాశయే నమః 85
ఓం సర్వతీర్థమయాయ నమః
ఓం హరయే నమః
ఓం శ్యామాఙ్గాయ నమః
ఓం సున్దరాయ నమః
ఓం శూరాయ నమః 90
ఓం పీతవాససే నమః
ఓం ధనుర్ధరాయ నమః
ఓం సర్వయజ్ఞాధిపాయ నమః
ఓం యజ్వనే నమః
ఓం జరామరణవర్జితాయ నమః 95
ఓం విభీషణ ప్రతిష్ఠాత్రే నమః
ఓం సర్వాపగుణవర్జితాయ నమః
ఓం పరమాత్మనే నమః
ఓం పరంబ్రహ్మణే నమః
ఓం సచ్చిదానన్ద విగ్రహాయ నమః 100
ఓం పరంజ్యోతిషే నమః

ఓం పరంధామ్నే నమః
ఓం పరాకాశాయ నమః
ఓం పరాత్పరాయ నమః
ఓం పరేశాయ నమః 105
ఓం పారగాయ నమః
ఓం పారాయ నమః
ఓం పరాయ నమః 108
ఇతి శ్రీరామాష్టోత్తర శతనామావళిః సమాప్తా

శ్రీకృష్ణాష్టోత్తర శతనామావళిః

ఓం శ్రీకృష్ణాయ నమః
ఓం కమలానాథాయ నమః
ఓం వాసుదేవాయ నమః
ఓం సనాతనాయ నమః
ఓం వసుదేవాత్మజాయ నమః
ఓం పుణ్యాయ నమః
ఓం లీలామానుష విగ్రహాయ నమః
ఓం శ్రీవత్స కౌస్తుభధరాయ నమః
ఓం యశోదావత్సలాయ నమః
ఓం హరయే నమః 10
ఓం చతుర్భుజాత్తచక్రాసిగదా
శార్ఙ్గాద్యాయుధాయ నమః
ఓం దేవకీనన్దనాయ నమః
ఓం శ్రీశాయ నమః
ఓం నన్దగోపప్రియాత్మజాయ నమః
ఓం యమునా వేగసంహారిణే నమః
ఓం బలభద్ర ప్రియానుజాయ నమః
ఓం పూతనాజీవిత హరాయ నమః
ఓం శకటాసురభంజనాయ నమః
ఓం నన్దవ్రజజనానందినే నమః
ఓం సచ్చిదానన్ద విగ్రహాయ నమః
ఓం నవనీత విలిప్తాంగాయ నమః
ఓం నవనీతనటాయ నమః
ఓం అనఘాయ నమః
ఓం నవనీతనవాహారాయ నమః
ఓం ముచికున్ద ప్రసాదకాయ నమః
ఓం షోడశస్త్రీసహస్రేశాయ నమః
ఓం త్రిభంగినే నమః
ఓం మధురాకృతయే నమః
ఓం శుకవాగమృతాబ్ధీందవే నమః
ఓం గోవిందాయ నమః 30
ఓం యోగినాంపతయే నమః
ఓం వత్సవాటచరాయ నమః
ఓం అనంతాయ నమః
ఓం ధేనుకాసురభంజనాయ నమః
ఓం తృణీకృత తృణావర్తాయ నమః
ఓం యమళార్జునభఞ్జనాయ నమః
ఓం ఉత్తాలతాలభేత్రే నమః
ఓం తమాలశ్యామలాకృతయే నమః

ఓం గోపగోపీశ్వరాయ నమః
ఓం యోగినే నమః 40
ఓం కోటిసూర్య సమప్రభాయ నమః
ఓం ఇలాపతయే నమః
ఓం పరంజ్యోతిషే నమః
ఓం యాదవేంద్రాయ నమః
ఓం యదూద్వహాయ నమః
ఓం వనమాలినే నమః
ఓం పీతవాససే నమః
ఓం పారిజాతాపహారకాయ నమః
ఓం గోవర్ధనాచలోద్ధ ర్త్రే నమః
ఓం గోపాలాయ నమః 50
ఓం స్వరపాలకాయ నమః
ఓం అజాయ నమః
ఓం నిరంజనాయ నమః
ఓం కామజనకాయ నమః
ఓం కంజలోచనాయ నమః
ఓం మధుఘ్నే నమః
ఓం మథురానాథాయ నమః
ఓం ద్వారకానాయకాయ నమః
ఓం బలినే నమః
ఓం బృన్దావనాంతసంచారిణే నమః 60
ఓం తులసీదామభూషణాయ నమః
ఓం శమంతకమణేర్హ ర్త్రే నమః
ఓం నరనారాయణాత్మకాయ నమః
ఓం కుబ్జాకృష్ణాంబరధరాయ నమః
ఓం మాయినే నమః
ఓం పరమపురుషాయ నమః
ఓం ముష్టికాసుర చాణూర
మల్లయుద్ధ విశారదాయ నమః
ఓం సంసారవైరిణే నమః
ఓం కంసారయే నమః
ఓం మురారయే నమః 70
ఓం నరకాంతకాయ నమః
ఓం అనాది బ్రహ్మచారిణే నమః
ఓం కృష్ణావ్యసనకర్శకాయ నమః
ఓం శిశుపాల శిరశ్ఛేత్రే నమః
ఓం దుర్యోధనకులాన్తకాయ నమః
ఓం విదురాక్రూరవరదాయ నమః
ఓం విశ్వరూప ప్రదర్శకాయ నమః
ఓం సత్యవాచే నమః
ఓం సత్యసంకల్పాయ నమః
ఓం సత్యభామారతాయ నమః80
ఓం జయినే నమః
ఓం సుభద్రాపూర్వజాయ నమః
ఓం విష్ణవే నమః
ఓం భీష్మముక్తిప్రదాయకాయ నమః
ఓం జగద్గురవే నమః
ఓం జగన్నాథాయ నమః
ఓం వేణునాదవిశారదాయ నమః
ఓం వృషభాసుర విధ్వంసినే నమః

ఓం బాణాసురకరాంతకాయ నమః
ఓం యుధిష్ఠిర ప్రతిష్ఠాత్రే నమః90
ఓం బర్హిబర్హావతంసకాయ నమః
ఓం పార్థసారథయే నమః
ఓం అవ్య క్తాయ నమః
ఓం గీతామృత మహోదధయే నమః
ఓం కాళీయఫణి మాణిక్య రంజిత శ్రీపదామ్బుజాయ నమః
ఓం దామోదరాయ నమః
ఓం యజ్ఞభోక్త్రే నమః
ఓం దానవేన్ద్ర వినాశకాయ నమః
ఓం నారాయణాయ నమః
ఓం పరస్మై బ్రహ్మణే నమః 100
ఓం పన్నగాశనవాహనాయ నమః
ఓం జలక్రీడాసమాసక్త గోపీవస్త్రాపహారకాయ నమః
ఓం పుణ్యశ్లోకాయ నమః
ఓం తీర్థపాదాయ నమః
ఓం వేదవేద్యాయ నమః 105
ఓం దయానిధయే నమః
ఓం సర్వతీర్థాత్మకాయ నమః
ఓం సర్వగ్రహరూపిణే నమః
ఓం పరాత్పరాయ నమః

ఇతి శ్రీకృష్ణాష్టోత్తర శతనామావళిః సమాప్తా

శ్రీవేంకటేశాష్టోత్తరశత నామావళిః

ఓం వేంకటేశాయ నమః
ఓం శేషాద్రి నిలయాయ నమః
ఓం వృషదృగ్గోచరాయ నమః
ఓం విష్ణవే నమః
ఓం సదఞ్జనగిరీశాయ నమః
ఓం వృషాద్రిపతయే నమః
ఓం మేరుపుత్ర గిరీశాయ నమః
ఓం సరస్స్వామితటీజుషే నమః
ఓం కుమారాకల్ప సేవ్యాయ నమః
ఓం వజ్రదృగ్విషయాయ నమః
ఓం సువర్చలాసుతన్యస్త సైనాపత్యభరాయ నమః
ఓం రామాయ నమః
ఓం పద్మనాభాయ నమః
ఓం సదా వాయుస్తుతాయ నమః
ఓం త్యక్త వైకుణ్ఠలోకాయ నమః
ఓం గిరికుఞ్జ విహారిణే నమః
ఓం హరిచందన గోత్రేన్ద్ర స్వామినే నమః
ఓం శంఖరాజన్యనేత్రాబ్జ విషయాయ నమః
ఓం వసూపరిచరత్రాత్రే నమః
ఓం కృష్ణాయ నమః 20
ఓం అబ్ధికన్యాపరిష్వ క్త వక్షసే నమః
ఓం వేంకటాయ నమః

ఓం సనకాది మహాయోగి
పూజితాయ నమః
ఓందేవజిత్ప్రముఖానన్త దైత్య
సంఘప్రణా శినే నమః
ఓం శ్వేతద్వీప వసన్ముక్త
పూజితాఙ్ఘ్రి యుగాయ నమః
ఓం శేషపర్వత రూపత్వ ప్రకాశన
పరాయ నమః
ఓం సానుస్థాపితతార్క్ష్యాయ నమః
ఓం తార్క్ష్యా చలనివాసినే నమః
ఓం మాయాగూఢ విమానాయ నమః
30

ఓం గరుడస్కన్ధవాసినే నమః
ఓం అనంతశిరసే నమః
ఓం అనంతాక్షాయ నమః
ఓం అనంతచరణాయ నమః
ఓం శ్రీశైల నిలయాయ నమః
ఓం దామోదరాయ నమః
ఓం నీలమేఘ నిభాయ నమః
ఓం బ్రహ్మాది దేవదుర్దర్శ విశ్వ
రూపాయ నమః
ఓం వైకుంఠాగతసద్హేమ
విమానాన్తర్గతాయ నమః
ఓం అగస్త్యాభ్యర్థితాశేషజన
దృగ్గోచరాయ నమః 40
ఓం వాసుదేవాయ నమః
ఓం హరయే నమః
ఓం తీర్థపఞ్చకవాసినే నమః
ఓం వామదేవ ప్రియాయ నమః
ఓం జనకేష్టప్రదాయ నమః
ఓం మార్కండేయ మహాతీర్థ
జాతపుణ్యప్రదాయ నమః
ఓం వాక్పతి బ్రహ్మదాత్రే నమః
ఓం చంద్రలావణ్యదాయినే నమః
ఓం నారాయణనగేశాయ నమః
ఓం బ్రహ్మక్లప్తోత్సవాయ నమః
50

ఓం శంఖచక్రవరానమ్రలసత్క
రతలాయ నమః
ఓం ద్రవన్మృగమదాసక్త విగ్రహాయ
నమః
ఓం కేశవాయ నమః
ఓం నిత్యయౌవనమూర్తయే నమః
ఓం అర్థితార్థ ప్రదాత్రే నమః
ఓం విశ్వతీర్థాఘహారిణే నమః
ఓం తీర్థస్వామి సరస్స్నాత జనాభీష్ట
ప్రదాయినే నమః
ఓం కుమారధారికావాస
స్కంధాభీష్టప్రదాయ నమః
ఓం జానుదఘ్న సముద్భూత
పోత్రిణే నమః
ఓం కూర్మమూర్తయే నమః 60
ఓం కిన్నరద్వంద్వశాపాంతప్రదాత్రే నమః
ఓం విభవే నమః

ఓం వైఖానసమునిశ్రేష్ఠ పూజితాయ నమః
ఓం సింహాచలనివాసాయ నమః
ఓం శ్రీమన్నారాయణాయ నమః
ఓం సద్భక్త నీలకణ్ఠార్చ్యనృసింహాయ నమః
ఓం కుముదాక్షగణశ్రేష్ఠ సైనాపత్యప్రదాయ నమః
ఓం దుర్మేధః ప్రాణహర్త్రే నమః
ఓం శ్రీధరాయ నమః
ఓం క్షత్రియాంతకరామాయ నమః 70
ఓం మత్స్యరూపాయ నమః
ఓం పాండవారి ప్రహర్త్రే నమః
ఓం శ్రీకరాయ నమః
ఓం ఉపత్యకాప్రదేశస్థ శంకరధ్యాత మూర్తయే నమః
ఓం రుక్మాబ్జసరసీకూల లక్ష్మీకృత తపస్వినే నమః
ఓం లసల్లక్ష్మీ కరామ్భోజ దత్తకల్హారకస్రజే నమః
ఓం సాలగ్రామనివాసాయ నమః
ఓం శుకదృగ్గోచరాయ నమః
ఓం నారాయణార్థితాశేష జనదృగ్విషయాయ నమః
ఓం మృగయారసికాయ నమః 80
ఓం వృషభాసుర హారిణే నమః
ఓం అంజనాగోత్రపతయే నమః
ఓం వృషభాచలవాసినే నమః
ఓం అంజనాసుతదాత్రే నమః
ఓం మాధవీయాఘహారిణే నమః
ఓం ప్రియఙ్గు ప్రియభక్షాయ నమః
ఓం శ్వేతకోలపరాయ నమః
ఓం నీలధేనుపయోధారాసేక దేహోద్భవాయ నమః
ఓం శంకరప్రియమిత్రాయ నమః
ఓం చోలపుత్ర ప్రియాయ నమః 90
ఓం సుధర్మిణీసుచైతన్యప్రదాత్రే నమః
ఓం మధుఘాతినే నమః
ఓం కృష్ణాఖ్యవిప్ర వేదాంత దేశికత్వ ప్రదాయ నమః
ఓం వరాహాచలనాథాయ నమః
ఓం బలభద్రాయ నమః
ఓం త్రివిక్రమాయ నమః
ఓం మహతే నమః
ఓం హృషీకేశాయ నమః
ఓం అచ్యుతాయ నమః
ఓం నీలాద్రి నిలయాయ నమః 100
ఓం క్షీరాబ్ధినాథాయ నమః
ఓం వైకుంఠాచలవాసినే నమః
ఓం ముకున్దాయ నమః

ఓం అనంతాయ నమః
ఓం విరించాభ్యర్థితానీత సౌమ్య రూపాయ నమః
ఓం సువర్ణ ముఖరీస్నాత మనుజా భీష్టదాయినే నమః
ఓం హలాయుధ జగత్తీర్థ సమస్త ఫలదాయినే నమః
ఓం గోవిన్దాయ నమః 108
ఓం శ్రీనివాసాయ నమః

ఇతి శ్రీవేంకటేశాష్టోత్తర శత నామావళి స్సంపూర్ణా

శ్రీనృసింహాష్టోత్తర శత నామావళిః

ఓం నారసింహాయ నమః
ఓం మహాసింహాయ నమః
ఓం దివ్య సింహాయ నమః
ఓం మహాబలాయ నమః
ఓం ఉగ్రసింహాయ నమః
ఓం మహాదేవాయ నమః
ఓం స్తంభజాయ నమః
ఓం ఉగ్రలోచనాయ నమః
ఓం రౌద్రాయ నమః
ఓం సర్వాద్భుతాయ నమః 10
ఓం శ్రీమతే నమః
ఓం యోగానందాయ నమః
ఓం త్రివిక్రమాయ నమః
ఓం హరయే నమః
ఓం కోలాహలాయ నమః
ఓం చక్రిణే నమః
ఓం విజయాయ నమః
ఓం జయవర్ధనాయ నమః
ఓం పంచాననాయ నమః
ఓం పరబ్రహ్మణే నమః 20
ఓం అఘోరాయ నమః
ఓం ఘోరవిక్రమాయ నమః
ఓం జ్వలన్ముఖాయ నమః
ఓం జ్వాలామాలినే నమః
ఓం మహాజ్వాలాయ నమః
ఓం మహాప్రభవే నమః
ఓం నిటలాక్షాయ నమః
ఓం సహస్రాక్షాయ నమః
ఓం దుర్నిరీక్షాయ నమః
ఓం ప్రతాపనాయ నమః 30
ఓం మహాదంష్ట్రాయుధాయ నమః
ఓం ప్రాజ్ఞాయ నమః

ఓం చండకోపినే నమః
ఓం సదాశివాయ నమః
ఓం హిరణ్యకశిపుధ్వంసినే నమః
ఓం దైత్యదానవభంజనాయ నమః
ఓం గుణభద్రాయ నమః
ఓం మహాభద్రాయ నమః
ఓం బలభద్రకాయ నమః
ఓం సుభద్రకాయ నమః 40
ఓం కరాళాయ నమః
ఓం వికారాళాయ నమః
ఓం వికర్త్రే నమః
ఓం సర్వకర్తృకాయ నమః
ఓం శింశుమారాయ నమః
ఓం త్రిలోకాత్మనే నమః
ఓం ఈశాయ నమః
ఓం సర్వేశ్వరాయ నమః
ఓం విభవే నమః
ఓం బైరవాడింబరాయ నమః 50
ఓం దివ్యాయ నమః
ఓం అచ్యుతాయ నమః
ఓం కవయే నమః
ఓం మాధవాయ నమః
ఓం అధోక్షజాయ నమః
ఓం అక్షరాయ నమః
ఓం శర్వాయ నమః
ఓం వనమాలినే నమః

ఓం వరప్రదాయ నమః
ఓం విశ్వంభరాయ నమః 60
ఓం అద్భుతాయ నమః
ఓం భవ్యాయ నమః
ఓం శ్రీవిష్ణవే నమః
ఓం పురుషోత్తమాయ నమః
ఓం అనఘాస్త్రాయ నమః
ఓం నఖాస్త్రాయ నమః
ఓం సూర్యజ్యోతిషే నమః
ఓం సురేశ్వరాయ నమః
ఓం సహస్రబాహవే నమః
ఓం సర్వజ్ఞాయ నమః
ఓం సర్వసిద్ధిప్రదాయకాయ నమః 70
ఓం వజ్రదంష్ట్రాయ నమః
ఓం వజ్రనఖాయ నమః
ఓం మహానందాయ నమః
ఓం పరంతపాయ నమః
ఓం సర్వమంత్రైకరూపాయ నమః
ఓం సర్వతంత్రాత్మకాయ నమః
ఓం సర్వమంత్ర విదారకాయ నమః
ఓం అవ్య క్తాయ నమః
ఓం సువ్య క్తాయ నమః 80
ఓం భక్తవత్సలాయ నమః
ఓం శరణాగతవత్సలాయ నమః
ఓం ఉదారకీర్తయే నమః
ఓం పుణ్యాత్మనే నమః

ఓం దండవిక్రమాయ నమః
ఓం వేదత్రయ ప్రపూజ్యాయ నమః
ఓం భగవతే నమః
ఓం పరమేశ్వరాయ నమః
ఓం శ్రీవత్సాంకాయ నమః
ఓం శ్రీనివాసాయ నమః 90
ఓం జగద్వ్యాపినే నమః
ఓం జగన్మాయాయ నమః
ఓం జగత్పాలాయ నమః
ఓం జగన్నాథాయ నమః
ఓం మహాకాయాయ నమః
ఓం ద్విరూపభృతే నమః
ఓం పరమాత్మనే నమః
ఓం పరంజ్యోతిషే నమః
ఓం నిర్గుణాయ నమః
ఓం నృకేసరిణే నమః 100
ఓం పరతత్త్వాయ నమః
ఓం పరంధామ్నే నమః
ఓం సచ్చిదానంద విగ్రహాయ నమః
ఓం సర్వాత్మనే నమః
ఓం లక్ష్మీనృసింహాయ నమః
ఓం ధీరాయ నమః
ఓం ప్రహ్లాదపాలకాయ నమః
ఓం శ్రీయాదగిరి నరసింహాయ నమః 108

ఇతి శ్రీనృసింహష్టోత్తర శతనామావళి స్సమాప్తా

శ్రీలక్ష్మ్యష్టోత్తరశతనామావళిః

ఓం ప్రకృత్యై నమః
ఓం వికృత్యై నమః
ఓం విద్యాయై నమః
ఓం సర్వభూత హితప్రదాయై నమః
ఓం శ్రద్ధాయై నమః
ఓం విభూత్యై నమః
ఓం సురభ్యై నమః
ఓం పరమాత్మికాయై నమః
ఓం వాచే నమః
ఓం పద్మాలయాయై నమః10
ఓం పద్మాయై నమః
ఓం శుచయే నమః
ఓం స్వాహాయై నమః
ఓం స్వధాయై నమః
ఓం సుధాయై నమః
ఓం ధన్యాయై నమః
ఓం హిరణ్మయ్యై నమః
ఓం లక్ష్మ్యై నమః
ఓం నిత్యపుష్టాయై నమః
ఓం విభావర్యై నమః 20
ఓం అదిత్యై నమః
ఓం దిత్యై నమః
ఓం దీప్తాయై నమః
ఓం వసుధాయై నమః

ఓం వసుధారిణ్యై నమః
ఓం కమలాయై నమః
ఓం కాన్తాయై నమః
ఓం క్షమాయై నమః
ఓం క్షీరోదసంభవాయై నమః
ఓం అనుగ్రహపరాయై నమః 30
ఓం బుద్ధయే నమః
ఓం అనఘాయై నమః
ఓం హరివల్లభాయై నమః
ఓం అశోకాయై నమః
ఓం అమృతాయై నమః
ఓం దీప్తాయై నమః
ఓం లోకశోక వినాశిన్యై నమః
ఓం ధర్మనిలయాయై నమః
ఓం కరుణాయై నమః
ఓం లోకమాత్రే నమః 40
ఓం పద్మప్రియాయై నమః
ఓం పద్మహస్తాయై నమః
ఓం పద్మాక్ష్యై నమః
ఓం పద్మసుందర్యై నమః
ఓం పద్మోద్భవాయై నమః
ఓం పద్మముఖ్యై నమః
ఓం పద్మనాభ ప్రియాయై నమః
ఓం రమాయై నమః
ఓం పద్మమాలాధరాయై నమః
ఓం దేవ్యై నమః 50

ఓం పద్మిన్యై నమః
ఓం పద్మగంధిన్యై నమః
ఓం పుణ్యగంధాయై నమః
ఓం సుప్రసన్నాయై నమః
ఓం ప్రసాదాభిముఖ్యై నమః
ఓం ప్రభాయై నమః
ఓం చంద్రవదనాయై నమః
ఓం చంద్రాయై నమః
ఓం చంద్రసహోదర్యై నమః
ఓం చతుర్భుజాయై నమః 60
ఓం చంద్రరూపాయై నమః
ఓం ఇందిరాయై నమః
ఓం ఇందు శీతలాయై నమః
ఓం ఆహ్లోదజనన్యై నమః
ఓం పుష్ట్యై నమః
ఓం శివాయై నమః
ఓం శివకర్యై నమః
ఓం సత్యై నమః
ఓం విమలాయై నమః
ఓం విశ్వజనన్యై నమః 70
ఓం తుష్టయే నమః
ఓం దారిద్ర్యనాశిన్యై నమః
ఓం ప్రీతిపుష్కరిణ్యై నమః
ఓం శాంతాయై నమః
ఓం శుక్లమాల్యాంబరాయై నమః
ఓం శ్రియై నమః

ఓం భాస్కర్యై నమః
ఓం బిల్వనిలయాయై నమః
ఓం వరారోహాయై నమః
ఓం యశస్విన్యై నమః 80
ఓం వసుంధరాయై నమః
ఓం ఉదారాంగాయై నమః
ఓం హరిణ్యై నమః
ఓం హేమమాలిన్యై నమః
ఓం ధనధాన్య కర్యై నమః
ఓం సిద్ధయే నమః
ఓం స్త్రైణసౌమ్యాయై నమః
ఓం శుభప్రదాయై నమః
ఓం నృపవేశ్మగతానందాయై నమః
ఓం వరలక్ష్మ్యై నమః 90
ఓం వసుప్రదాయై నమః
ఓం శుభాయై నమః
ఓం హిరణ్యప్రాకారాయై నమః
ఓం సముద్రతనయాయై నమః
ఓం జయాయై నమః
ఓం మంగళదేవ్యై నమః
ఓం విష్ణువక్షఃస్థల స్థితాయై నమః
ఓం విష్ణుపత్న్యై నమః
ఓం ప్రసన్నాక్ష్యై నమః 100
ఓం నారాయణ సమాశ్రితాయై నమః
ఓం దారిద్ర్య ధ్వంసిన్యై నమః
ఓం దేవ్యై నమః
ఓం సర్వోపద్రవవారిణ్యై నమః
ఓం నవదుర్గాయై నమః
ఓం మహాకాళ్యై నమః
ఓం బ్రహ్మ విష్ణు శివాత్మికాయై నమః
ఓం త్రికాలజ్ఞాన సంపన్నాయై నమః
108
ఓం భువనేశ్వర్యై నమః
ఇతి శ్రీలక్ష్మ్యష్టోత్తర శతనామావళి స్సమాప్తా

శ్రీగోదా అష్టోత్తర శతనామావళిః

ఓం శ్రీరంగనాయక్యై నమః
ఓం గోదాయై నమః
ఓం విష్ణుచిత్తాత్మజాయై నమః
ఓం సత్యై నమః
ఓం గోపీవేషధరాయై నమః
ఓం దేవ్యై నమః
ఓం భూసుతాయై నమః
ఓం భోగశాలిన్యై నమః
ఓం తులసీ కాననోద్భూతాయై నమః
ఓం శ్రియై నమః 10
ఓం ధన్విపురవాసిన్యై నమః
ఓం భట్టనాథ ప్రియకర్యై నమః
ఓం శ్రీకృష్ణహిత భోగిన్యై నమః
ఓం ఆముక్తమాల్యదాయై నమః
ఓం బాలాయై నమః
ఓం రంగనాథప్రియాయై నమః
ఓం పరాయై నమః

ఓం విశ్వంభరాయై నమః
ఓం కలాలాపాయై నమః
ఓం యతిరాజసహోదర్యై నమః 20
ఓం కృష్ణానురక్తాయై నమః
ఓం సుభగాయై నమః
ఓం సులభశ్రియై నమః
ఓం సలక్షణాయై నమః
ఓం లక్ష్మీ ప్రియసఖ్యై నమః
ఓం శ్యామాయై నమః
ఓం దయాంచిత దృగంచలాయై నమః
ఓం ఫల్గుణ్యావిర్భవాయై నమః
ఓం రమ్యాయై నమః
ఓం ధనుర్మాసకృతవ్రతాయై నమః 30
ఓం చంపకాశోక పున్నాగమాలతీ విలసత్కచాయై నమః
ఓం ఆకారత్రయ సంపన్నాయై నమః
ఓం నారాయణ సమాశ్రితాయై నమః
ఓం శ్రీమదష్టాక్షరీ మంత్రరాజ స్థిత మనోరథాయై నమః
ఓం మోక్ష ప్రదాన నిపుణాయై నమః
ఓం మంత్రరత్నాధిదేవతాయై నమః
ఓం బ్రహ్మణ్యాయై నమః
ఓం లోకజనన్యై నమః
ఓం లీలామానుషరూపిణ్యై నమః
ఓం బ్రహ్మజ్ఞాయై నమః 40
ఓం అనుగ్రహాయై నమః
ఓం మాయాయై నమః
ఓం సచ్చిదానంద విగ్రహాయై నమః
ఓం మహాపతివ్రతాయై నమః
ఓం విష్ణుగుణకీర్తనలోలుపాయై నమః
ఓం ప్రపన్నార్తిహరాయై నమః

ఓం నిత్యాయై నమః
ఓం వేదసౌధవిహారిణ్యై నమః
ఓం శ్రీరంగనాథమాణిక్యమంజర్యై నమః
ఓం మంజుభాషిణ్యై నమః 50
ఓం సుగంధార్థగ్రంథకర్త్యై నమః
ఓం రంగమంగళదీపికాయై నమః
ఓం ధ్వజవజ్రాంకుశాబ్జాంక మృదుపాదతలాంచితాయై నమః
ఓం తారకాకార నఖరాయై నమః
ఓం ప్రవాళమృదు ళాంగుళ్యై నమః
ఓం కూర్మోపమేయ పాదోర్ధ్వభాగాయై నమః
ఓం శోభనపార్ష్ణి కాయై నమః
ఓం వేదార్థభావవిదిత తత్వబోధాంఘ్రి పంకజాయై నమః
ఓం ఆనంద బుద్బుదాకార సుగుల్ఫాయై నమః
ఓం పరమాయై నమః 80
ఓం అణుకాయై నమః
ఓం తేజశ్శ్రియోజ్జ్వలధృత పాదాంగుళి సుభూషితాయై నమః
ఓం మీనకేతన తూణీర చారుజంఘా విరాజితాయై నమః
ఓం కకుత్‌జానుయుగ్మాఢ్యాయై నమః
ఓం స్వర్ణరంభాభ సక్థికాయై నమః
ఓం విశాలజఘనాయై నమః
ఓం పీనసుశ్రోణ్యై నమః
ఓం మణిమేఖలాయై నమః
ఓం ఆనందసాగరావర్త గంభీరాంభోజ నాభికాయై నమః
ఓం భాస్వద్వళిత్రికాయై నమః 70
ఓం చారుజగత్పూర్ణ మహోదర్యై నమః
ఓం నవమల్లీ రోమరాజ్యై నమః
ఓం సుధాకుంభాయిత స్తన్యై నమః
ఓం కల్పమాలానిభభుజాయై నమః
ఓం చంద్రఖండ నఖాంచితాయై నమః

ఓం సుప్రవాళాంగుళిన్యస్త మహారత్నాంగుళీయకాయై నమః
ఓం నవారుణ ప్రవాళాభ పాణి దేశ సమంచితాయై నమః
ఓం కంబుకంఠ్యై నమః
ఓం సుచుబుకాయై నమః
ఓం బింబోష్ఠ్యై నమః 80
ఓం కుందదంతయుజే నమః
ఓం కారుణ్యరస నిష్యంది నేత్ర ద్వయ సుశోభితాయై నమః
ఓం ముక్తా శుచిస్మితాయై నమః
ఓం చారుచాంపేయ నిభనాసికాయై నమః
ఓం దర్పణాకార విపుల కపోల ద్వితయాంచితాయై నమః
ఓం అనంతార్క ప్రకాశోద్యన్మణితాటంక శోభితాయై నమః
ఓం కోటిసూర్యాగ్ని సంకాశ నానాభూషణ భూషితాయై నమః
ఓం సుగంధ వదనాయై నమః
ఓం సుభ్రువే నమః
ఓం అర్థచంద్ర లలాటికాయై నమః 90
ఓం పూర్ణచంద్రాననాయై నమః
ఓం నీలకుటిలాలక శోభితాయై నమః
ఓం సౌందర్యసీమాయై నమః
ఓం విలసత్కస్తూరీ తిలకోజ్జ్వలాయై నమః
ఓం దగద్ధగాయమానోద్యన్మణి సీమంత భూషణాయై నమః
ఓం జాజ్జ్వల్యమాన సద్రత్న దివ్య చూడావతంసకాయై నమః
ఓం సూర్యార్థ చంద్ర విలస ద్భూషణాంచిత వేణికాయై నమః
ఓం నిగన్నిగద్రత్న పుంజ ప్రాంత స్వర్ణ నిచోళికాయై నమః
ఓం సద్రత్నాంచిత విద్యోత విద్యుత్పుంజాభ శాటికాయై నమః
ఓం అత్యర్కానల తోజోధిమణి కంచుకధారిణ్యై నమః 100
ఓం నానామణి గణాకీర్ణ హేమాంగదసుభూషితాయై నమః
ఓం కుంకుమాగరు కస్తూరీ దివ్యచందన చర్చితాయై నమః
ఓం స్వోచితౌజ్జ్వల్య వివిధ విచిత్ర మణిహారిణ్యై నమః
ఓం అసంఖ్యేయ సుఖస్పర్శ సర్వాతిశయ భూషణాయై నమః

ఓం మల్లికా పారిజాతాది దివ్య పుష్ప స్రగంచితాయై నమః
ఓం శ్రీరంగ నిలయాయై నమః
ఓం పూజ్యాయై నమః
ఓం దివ్యదేశసుశోభితాయై నమః 108

ఇతి శ్రీగోదాష్టోత్తర శతనామావళి స్సంపూర్ణా

శ్రీరామానుజాష్టోత్తర శతనామావళిః

ఓం శ్రీరామానుజాయ నమః
ఓం పుష్కరాక్షాయ నమః
ఓం యతీన్ద్రాయ నమః
ఓం కరుణాకరాయ నమః
ఓం కాన్తి మత్యాత్మజాయ నమః
ఓం శ్రీమతే నమః
ఓం లీలామానుష విగ్రహాయ నమః
ఓం సర్వశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞాయ నమః
ఓం సర్వజ్ఞాయ నమః
ఓం సజ్జన ప్రియాయ నమః 10
ఓం నారాయణకృపాపాత్రాయ నమః
ఓం శ్రీభూతపురనాయకాయ నమః
ఓం అనఘాయ నమః
ఓం భక్తమన్దారాయ నమః
ఓం కేశవానన్దవర్ధనాయ నమః
ఓం కాఞ్చీపూర్ణ ప్రియసఖాయ నమః
ఓం ప్రణతార్తి వినాశాయ నమః
ఓం పుణ్యసంకీర్తనాయ నమః
ఓం పుణ్యాయ నమః

ఓం బ్రహ్మరాక్షసమోచకాయ నమః 20

ఓం యాదావాపాదితాపార్థ వృక్షచ్ఛేదకుఠారకాయ నమః

ఓం అమోఘాయ నమః

ఓం లక్ష్మణమునయే నమః

ఓం శారదాశోకనాశనాయ నమః

ఓం నిరన్తర జనాజ్ఞాన నిర్మోచన విచక్షణాయ నమః

ఓం వేదాన్తద్వయసారజ్ఞాయ నమః

ఓం వరదాయామ్బుదాయకాయ నమః

ఓం పరేఙ్గితజ్ఞాయ నమః

ఓం నీతిజ్ఞాయ నమః

ఓం యామునాఙ్గుళిమోచకాయ నమః 30

ఓం దేవరాజకృపాలబ్ధ షడ్వాక్యార్థమహోదధయే నమః

ఓం పూర్ణార్యలబ్ధసన్మన్త్రాయ నమః

ఓం శౌరిపాదాబ్జషట్పదాయ నమః

ఓం త్రిదణ్డధారిణే నమః

ఓం బ్రహ్మజ్ఞాయ నమః

ఓం బ్రహ్మధ్యానపరాయణాయ నమః

ఓం రఙ్గేశకైఙ్కర్యరతాయ నమః

ఓం విభూతిద్వయనాయకాయ నమః

ఓం గోష్ఠిపూర్ణకృపాలబ్ధ మన్త్రరాజప్రకాశకాయ నమః

ఓం వరరఙ్గానుకమ్పాత్త ద్రావిడామ్నాయపారగాయ నమః 40

ఓం మాలాధరార్యసుజ్ఞాత ద్రావిడామ్నాయతత్త్వధియే నమః

ఓం చతుస్సప్తతిశిష్యాఢ్యాయ నమః

ఓం పఞ్చాచార్యసమాశ్రయాయ నమః

ఓం ప్రపీతవిషతీర్థామ్భః ప్రకటీకృత వైభవాయ నమః

ఓం ప్రణతార్తి హరాచార్య దత్తభిక్షైక భోజనాయ నమః
ఓం పవిత్రీకృతకూరేశాయ నమః
ఓం భాగినేయ త్రిదణ్డకాయ నమః
ఓం కూరేశదాశరథ్యాది చరమార్థ ప్రదాయకాయ నమః
ఓం రఙ్గేశవేఙ్కటేశాది ప్రకటీకృతవైభవాయ నమః
ఓం దేవరాజార్చనరతాయ నమః 50
ఓం మూకముక్తిప్రదాయ నమః
ఓం యజ్ఞమూర్తి ప్రతిష్ఠాత్రే నమః
ఓం మన్నాథాయ నమః
ఓం ధరణీధరాయ నమః
ఓం వరదాచార్యసద్భక్తాయ నమః
ఓం యజ్ఞేశార్తి వినాశకాయ నమః
ఓం అనన్తాభీష్టఫలదాయ నమః
ఓం విట్ఠలేన్ద్రప్రపూజితాయ నమః
ఓం శ్రీశైలపూర్ణకరుణాలబ్ధరామాయణార్థకాయ నమః
ఓం ప్రపత్తిధర్మైకరతాయ నమః 60
ఓం గోవిన్దార్య ప్రియానుజాయ నమః
ఓం వ్యాససూత్రార్థతత్త్వజ్ఞాయ నమః
ఓం బోధాయనమతానుగాయ నమః
ఓం శ్రీభాష్యాదిమహాగ్రన్థకారకాయ నమః
ఓం కలినాశనాయ నమః
ఓం అద్వైతమతవిచ్ఛేత్త్రే నమః
ఓం విశిష్టాద్వైతపాలకాయ నమః
ఓం కురఙ్గనగరీపూర్ణ మన్త్ర రత్నోపదేశకాయ నమః
ఓం వినాశితాఖిలమతాయ నమః

ఓం శేషీకృతరమాపతయే నమః 70

ఓం పుత్రీకృతశఠారాతయే నమః

ఓం శఠారాత్యృణమోచకాయ నమః

ఓం భాషాదత్తహయగ్రీవాయ నమః

ఓం భాష్యకారాయ నమః

ఓం మహాయశసే నమః

ఓం పవిత్రీకృతభూభాగాయ నమః

ఓం కూర్మనాథ ప్రకాశకాయ నమః

ఓం శ్రీవేంకటేశ శ్వశురాయ నమః

ఓం శ్రీరమాసఖదేశికాయ నమః 80

ఓం కృపామాత్రప్రసన్నార్యాయ నమః

ఓం గోపికామోక్షదాయ నమః

ఓం సమీచీనార్యసచ్ఛిష్య సత్కృతాయ నమః

ఓం వైష్ణవప్రియాయ నమః

ఓం క్రిమికణ్ఠనృపధ్వంసినే నమః

ఓం సర్వమన్త్ర మహోదధయే నమః

ఓం అఙ్గీకృతాన్ధ్రపూర్ణాఖ్యాయ నమః

ఓం సాలగ్రామప్రతిష్ఠితాయ నమః

ఓం శ్రీభక్తగ్రామపూర్ణేశాయ నమః

ఓం విష్ణువర్ధనరక్షకాయ నమః 90

ఓం బౌద్ధధ్వాన్త సహస్రాంశవే నమః

ఓం శేషరూప ప్రదర్శకాయ నమః

ఓం నగరీకృతవేదాద్రయే నమః

ఓం ఢిల్లీశ్వర సమర్చితాయ నమః

ఓం నారాయణ ప్రతిష్ఠాత్రే నమః

ఓం సంపత్పుత్రవిమోచకాయ నమః

ఓం సంపత్కుమారజనకాయ నమః

ఓం సాధులోక శిఖామణయే నమః

ఓం సుప్రతిష్ఠితగోవిన్దరాజాయ నమః

ఓం పూర్ణ మనోరథాయ నమః 100

ఓం గోదాగ్రజాయ నమః

ఓం దిగ్విజేత్రే నమః

ఓం గోదాభీష్టప్రపూరకాయ నమః

ఓం సర్వసంశయవిచ్ఛేత్రే నమః

ఓం విష్ణులోక ప్రదాయకాయ నమః

ఓం అవ్యాహతమహద్వర్త్మనే నమః

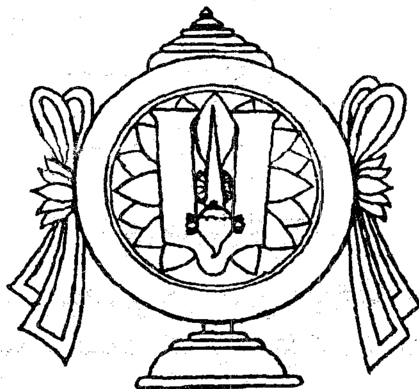
ఓం యతిరాజాయ నమః

ఓం జగద్గురవే నమః 108

ఓం శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

ఇతి శ్రీరామానుజాష్టోత్తర శతనామావళిః సమాప్తా

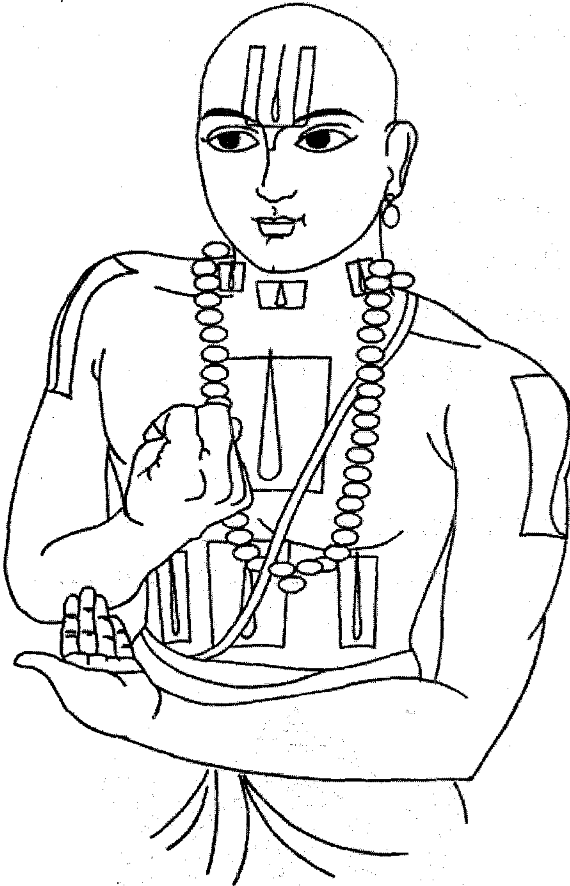

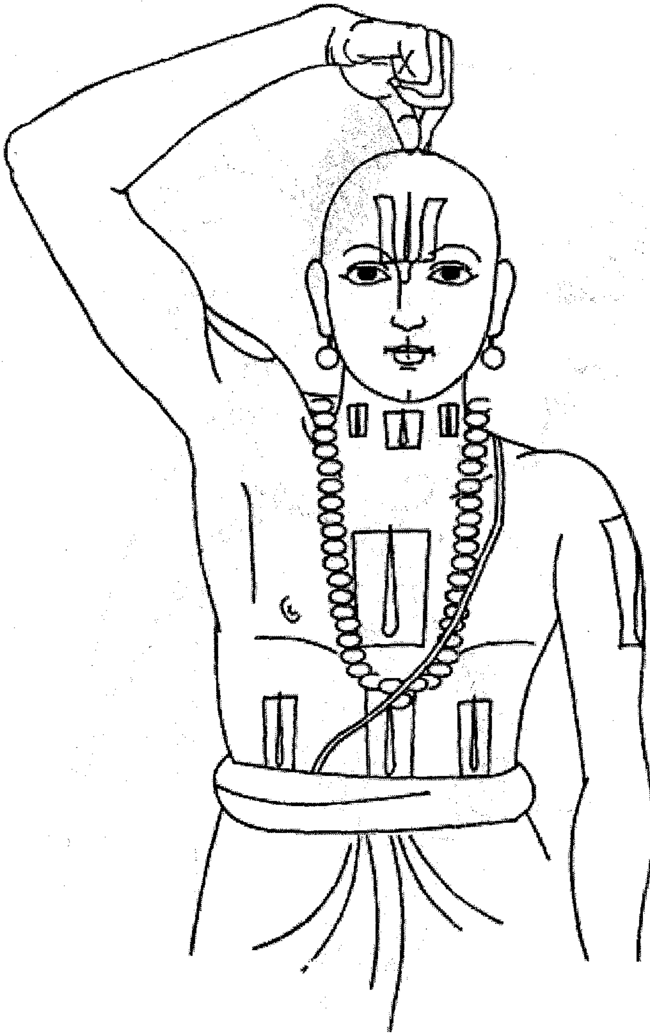
అనుబంధము - 4

సచిత్ర ముద్రా విధిః

హృదయముద్రా

1. అనామికా మధ్యమయోః ప్రవేశ్యాఙ్గుష్ఠమాయతమ్ ।
విధాయ ముష్టిం హృదయే న్యసేద్ధృదయ ముద్రికా ॥

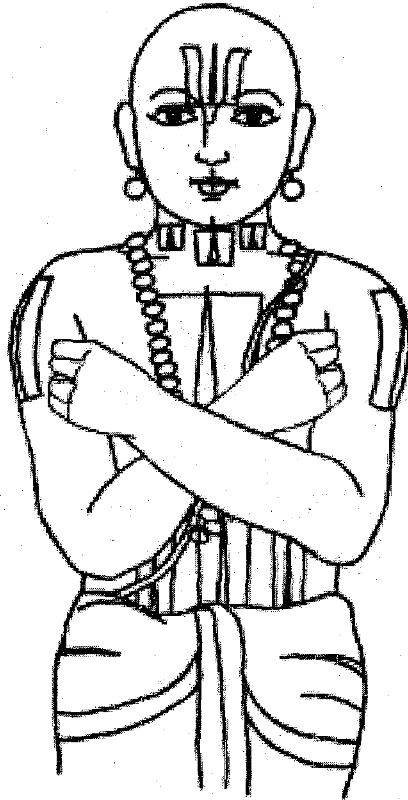
శీర్షాముద్రా

2. సైషా ముష్ఠిమథో బధ్వా స్థాపయిత్వా చ మూర్ధని
అఙ్గుష్ఠా గ్రేణ హననం తర్జన్యా శీర్షముద్రికా ॥

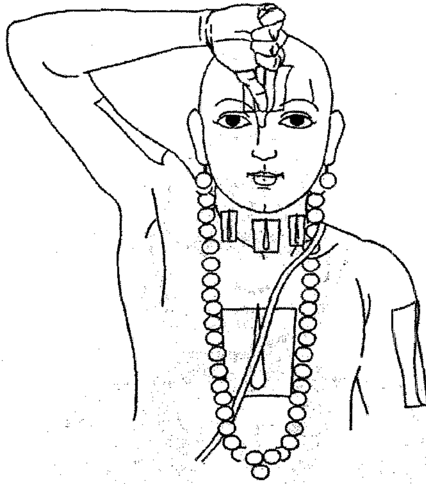
శిఖా ముద్రా

3. ఊర్ధ్వాఙ్గుష్ఠం ధృఢం ముష్టిం బధ్వా న్యస్యేచ్ఛిఖాపదే ।
శిఖాముద్రేయముదితా .... ॥

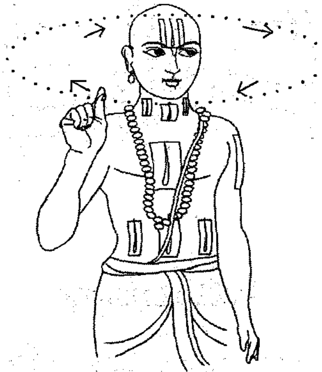
కవచ ముద్రా

4. ప్రవేశ్యాభ్యన్త రాంగుష్ఠం బధ్వా ముష్టి ప్రవేశనమ్ ।
ఉన్నమ్య కిఞ్చిదగ్రే చ వితతానైన ముష్టినా ।
భావయేద్వర్మ ణో బన్ధం సైషా కవచముద్రికా ॥

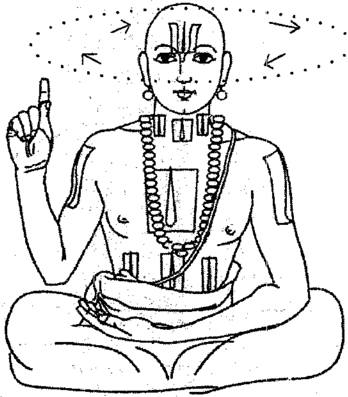
నేత్రముద్రా

5. .... శిఖాముద్రామధోముఖీమ్ ।
విన్యసేత్తాం భ్రువోర్మధ్యే నేత్రముద్రేయమీరితా ।
షడఙ్గముద్రాస్వేతాసు హస్తస్సర్వత్ర దక్షిణః ॥

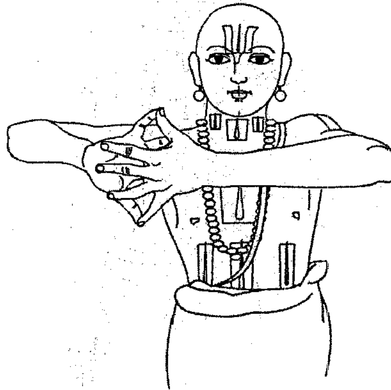
అస్త్రముద్రా

6. తర్జన్యంగుష్ఠశిరసి స్ఫోటయేచ్చక్రవత్ స్మరన్ ।
దిక్షు సర్వాసు శేషాభిః ముష్టిం బధ్వా చతుర్ముఖ ॥

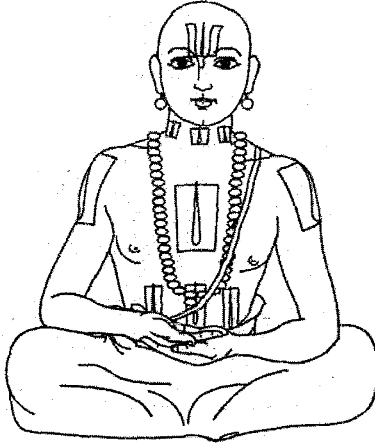
అగ్నిప్రాకార ముద్రా

7. కనిష్ఠాదిత్రిభిర్బధ్వా ముష్టిం సాఙ్గుష్ఠమున్నతామ్ ।
విధాయ తర్జనీం తేన భ్రామయేదాశు చక్రవత్ ।
అగ్నిప్రాకారముద్రేయం తయైవాత్మాభిరక్షణమ్ ॥

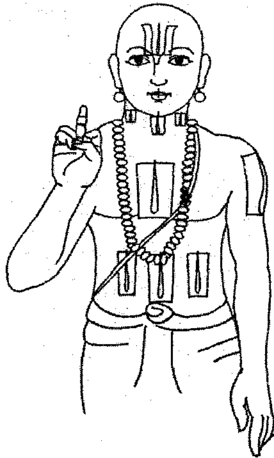
చక్రముద్రా

8. మణిబన్ధసమౌ హస్తౌ తిర్యక్సంభ్రామ్య చ క్రమాత్ ।
పర్యాయేణ ప్రయోక్తవ్యా చక్రముద్రా మహోదయా ॥

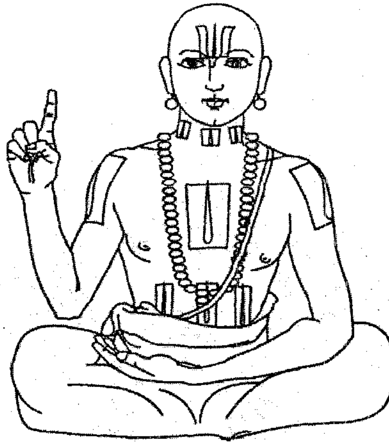
యోగముద్రా

9. నాభేరధస్తాద్విన్యస్య సవ్యం కరతలం పునః ।
ఉత్తానమితరం తస్య విన్యసేదుపరీ దృశీ ॥

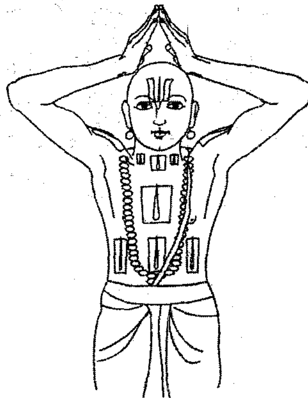
సంహార ముద్రా

10. తర్జన్యానామికాగ్రం తు వేష్టయిత్వా క్రమేణ తత్ ।
తథాఙ్గుష్ఠ కనిష్ఠా తు జ్ఞేయా సంహార ముద్రికా ॥

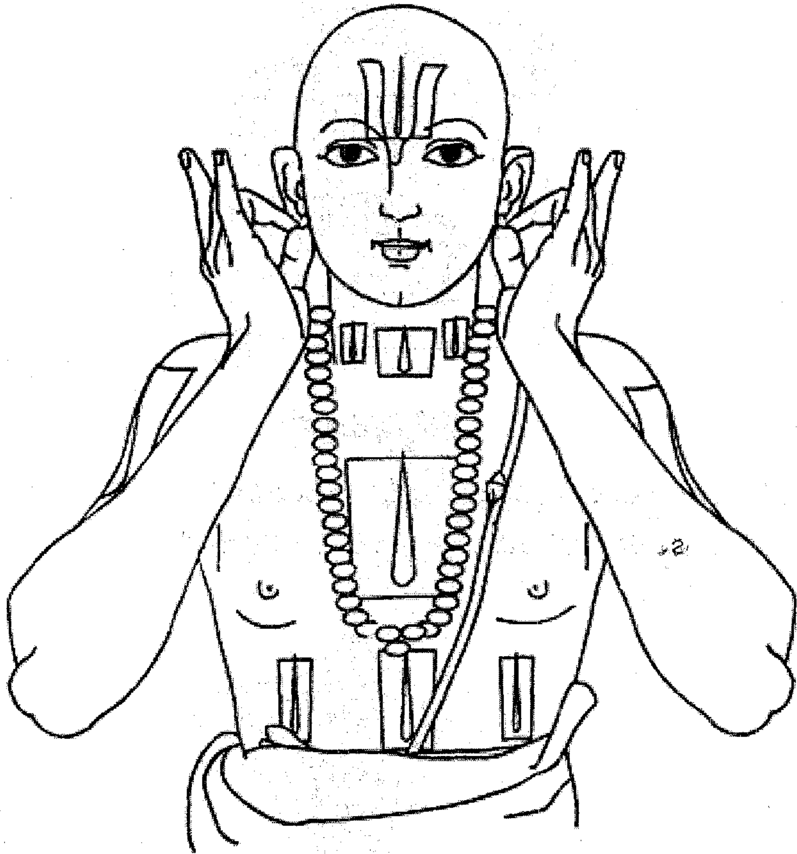
సృష్టి ముద్రా

11. సంహృతాభి శ్చతసృభిరఙ్గులీభిశ్చసంగతిః ।
    విముక్తతర్జనీ భూయస్సృష్టి ముద్రేతి కీర్తితా ॥

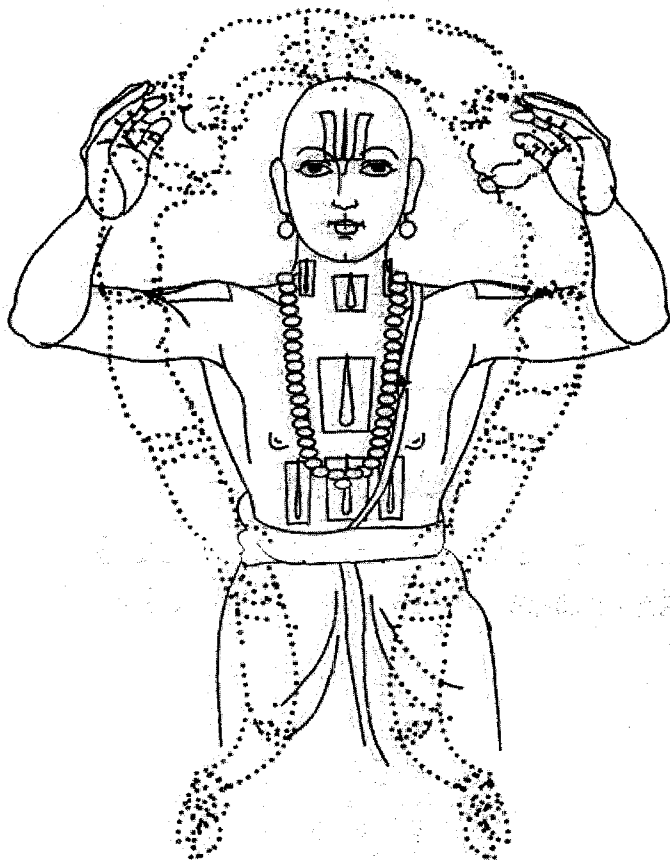
కిరీట ముద్రా

12. హస్తౌ ముకుళితౌ కృత్వా న్యసే చ్ఛిరసి మన్త్రితః ।
    కిరీటముద్రా సాజ్ఞేయా .... ॥

కుండల ముద్రా

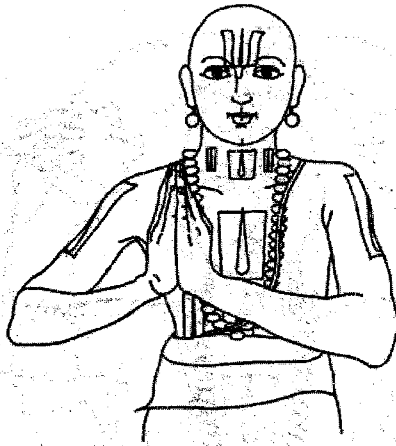
13. హస్తద్వయాంగుష్ఠానామికాభ్యాం
కర్ణయోః అధోభాగం స్పృశేత్ ॥

❁ వనమాలా ముద్రా

14. హస్తాభ్యాం లంబయేద్బ్రహ్మన్
అంగుల్యగ్రైః పరస్పరమ్ ।
బన్ధయేద్వనమాలా స్యాత్
అంగుష్ఠౌ ద్వౌ తు సంహరేత్ ॥

❁ఈ చిత్రములో చూపిన విధముగా ముద్రవేసి ఆ ముద్రను నాభి పర్యన్తము అదే విధముగా చూపవలెను.

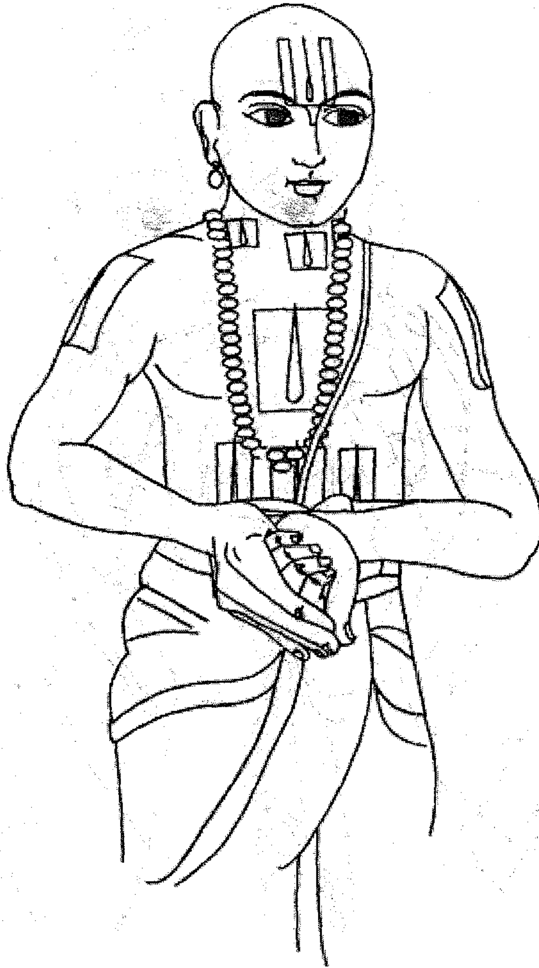
శ్రీవత్స ముద్రా

15. శ్లో॥ మణిబంధౌ మేళయిత్వా చాంగుష్ఠావన్తరం నయేత్ ।
శేషాః ప్రసారయేచ్ఛాఖా దక్షిణోరసి విన్యసేత్ ॥

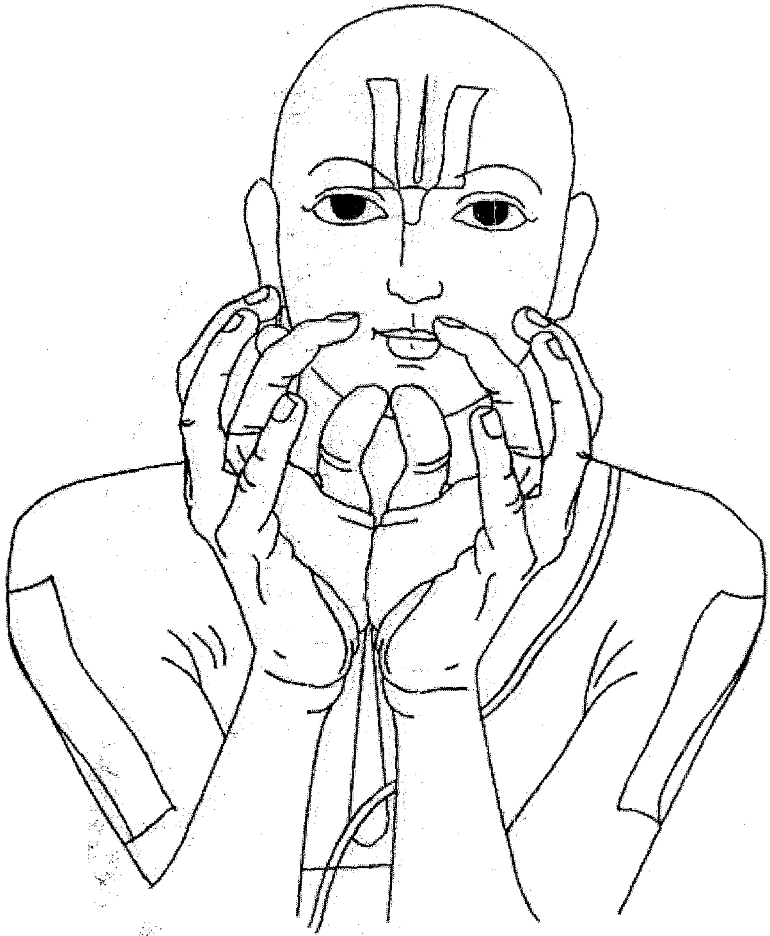
కౌస్తుభ ముద్రా

16. శ్లో॥ అంగుష్ఠౌ చ కనిష్ఠౌ చ ప్రవేశ్యాన్తశ్చహస్తయోః ।
శిష్టాంగుళీనామగ్రాణి మేలయిత్వా పరస్పరమ్ ॥
ఏషాకౌస్తుభముద్రేతి వామవక్షసి విన్యసేత్ ॥

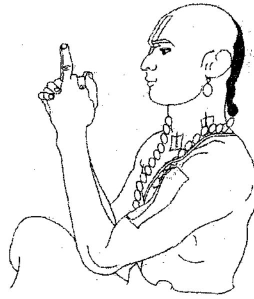
శఙ్ఖ ముద్రా

17. నిబధ్య దక్షిణాంగుష్ఠం వామహస్తస్య ముష్టిగమ్ ।
కృత్వా చాంగుష్ఠతర్జిన్యౌ సంయుక్తే ప్రసృతే సమే ।
తిస్రస్తు దక్షిణన్యాసా బధ్నీయుర్ముష్టిమూర్ధ్వగాః ।
శంఖముద్రేయముదితా జ్ఞానదా మోక్షదాఽచిరాత్ ॥

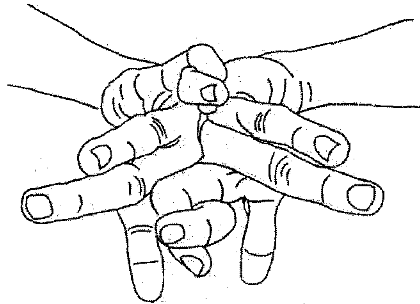
పద్మ ముద్రా

18. ప్రసార్య కరజాన్ సర్వాన్ మణిబన్ధౌ సమేత్య తౌ ।
అన్తః ప్రవిశ్య చాంగుష్ఠౌ తయోః పృష్ఠమనుస్పృశేత్ ॥
ప్రసారయేత్పద్మముద్రా మాసనే తు ప్రదర్శయేత్ ॥

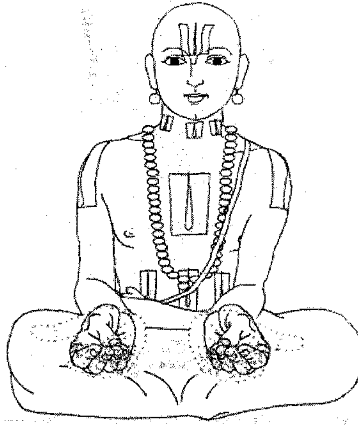
గదా ముద్రా

19. ముష్టిం కృత్వా తు హస్తాభ్యామంగుష్ఠౌ వినతావుభౌ ।
మధ్యమాంగులియుగ్మం తు ఋజుమూర్ధ్వం ప్రసారయేత్।
శేషాభిరంగులీభిస్తు బన్ధయేయుః పరస్పరమ్ ।
సంశ్లిష్టౌ కూర్పరౌ ద్వౌ తు గదాముద్రేయ మీరితా ॥

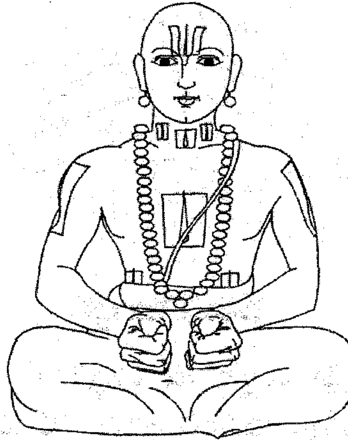
గరుడ ముద్రా

20. ఉభౌ కరతలే పృష్ఠౌ సంశ్లిష్టౌ తు కనిష్ఠికౌ ।
బన్ధయేత్తర్జనీయుగ్మం ప్రసరేత్తుణ్డవత్క్రమాత్ ।
అంగుష్ఠౌ ద్వౌ పాదయుగ్మమధస్తాల్లమ్బయేత్క్రమాత్ ।
మధ్యమానామికాభ్యాం తు కరయోరుభయోరపి ।
పక్షవచ్చలనం కుర్యాత్ జ్ఞేయా గరుడముద్రికా ॥

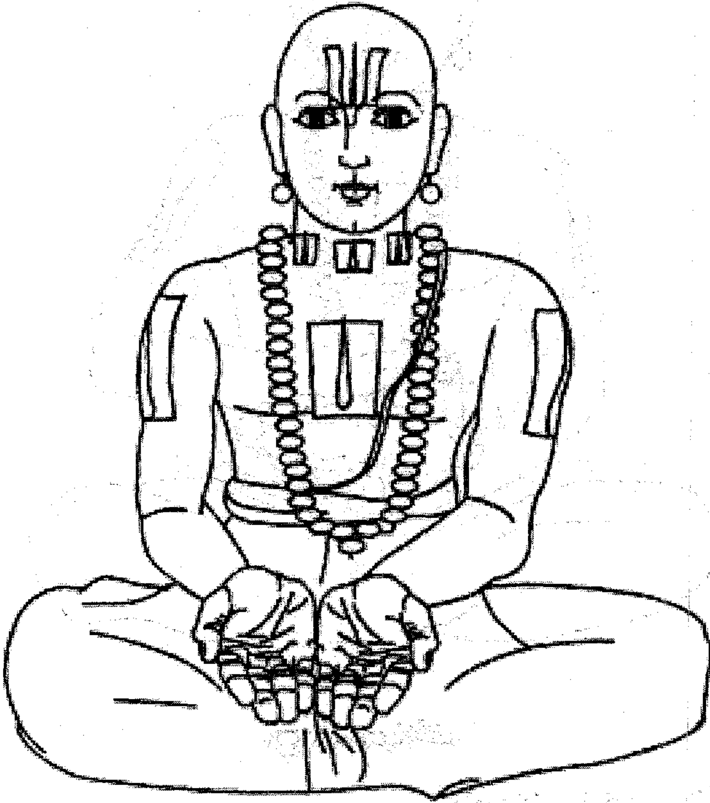
సన్నిధి ముద్రా

21. శ్లో॥ ఉత్తానౌ సంహతౌ పాణీ కృత్వాంగుష్ఠ ద్వయేన తు ।
స్వాంస్వాం కనిష్ఠాం విమృజేత్ ఏషా సన్నిధిముద్రికా ॥

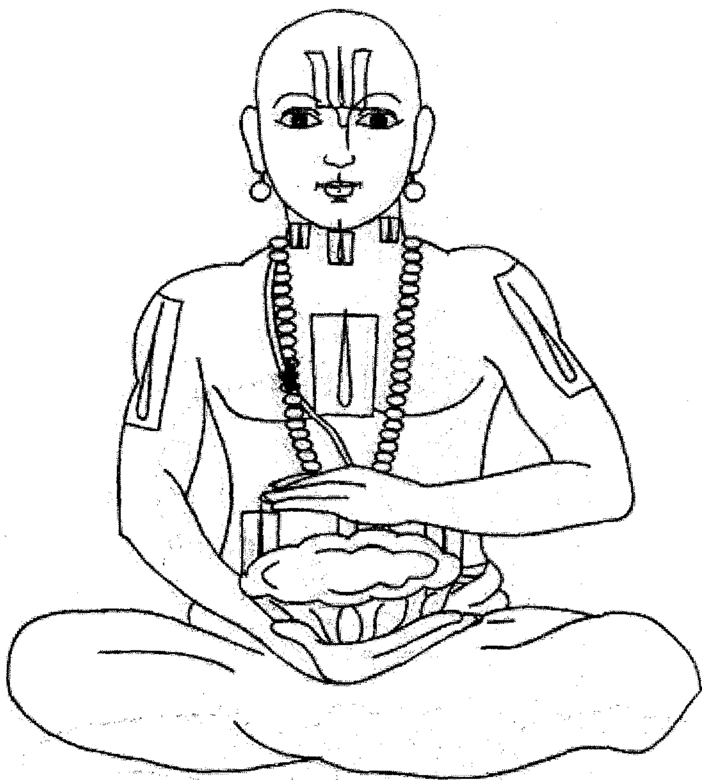
సన్నిరోధ ముద్రా

22. శ్లో॥ అంగుష్ఠ గర్భిణీసైవ సన్నిరోధే సమీరితా ।

సామ్ముఖ్య ముద్రా

23 శ్లో॥ ఈషద్వికసితం కుర్యాదంజలింకమలేక్షణ ।
ఏషా సామ్ముఖ్యముద్రాస్యాత్ సమ్ముఖీకరణేహరేః ॥

శోషణ ముద్రా

24. శ్లో॥ అవసవ్య కరతలస్థిత
వస్తుజాతం సవ్యేన శోషయేత్ ॥

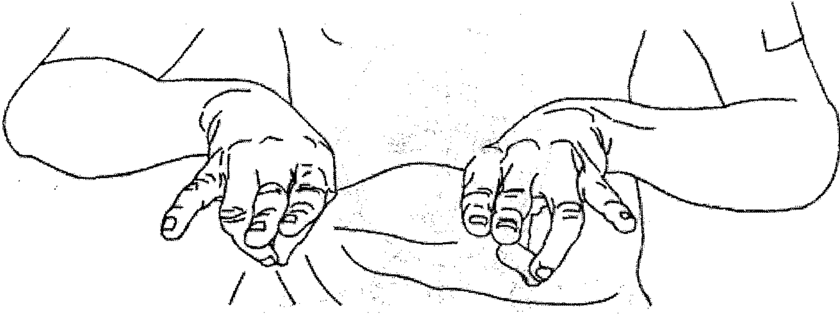
ప్లావన ముద్రా

25. శ్లో॥ సవ్యేకరతలే శ్వేతపఙ్కజం షోడశచ్ఛదమ్
కలాషోడశ సంయుక్తం శశినం పఙ్కజాసన।
తన్మధ్యే చిన్తయిత్వాతు స్రావితం చామృతం స్మరేత్
తేనామృతేన తద్భస్మక్షాళితం తూర్థితం స్మరేత్॥
ఆప్యాయనస్య ముద్రైషా కథితాకమలాసన ॥ పాద్మే

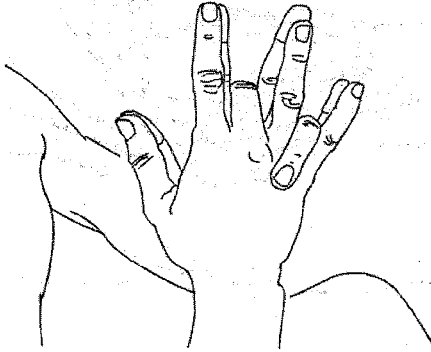
దహన ముద్రా

26. అపసవ్యే కరతలే సంస్మరేద్రక్త పంకజమ్ ।
తన్మధ్యే చిన్తయేదగ్నిం త్రికోణం తేజసాం నిధిమ్ ॥
అవాఙ్ముఖం కరతలం కృత్వా ద్రవ్యోపరి న్యసేత్ ।
జ్ఞేయా దహనముద్రైషా ద్రవ్యశుద్ధిప్రదా సదా ॥

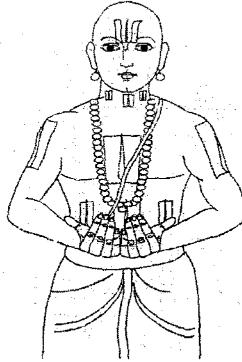
స్థాపన ముద్రా

27. హస్తావధోముఖౌకృత్వా చాంగుష్ఠామ ప్యనామికే ।
సమ్మృజేత్ స్థాపనే దేవి । వినియోగో భవేదియమ్ ॥

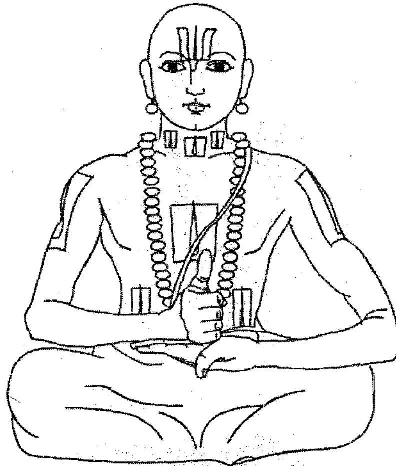
సురభి ముద్రా

28. అంగుష్ఠే ద్వేకనిష్ఠే ద్వే తథా స్యాత్తర్జనీ ద్వయోః ।
శిష్టం ప్రసారయేద్బ్రహ్మన్నంగులాని కరద్వయే ॥
మధ్యమాం దక్షిణకరేఽనామికాం చ తథేతరే ।
సంహృత్య ప్రసరేచ్ఛేషం కరయోరుభయోరపి ॥
జ్ఞేయా సురభిముద్రా సా యాగద్రవ్యవిశోధినీ ॥

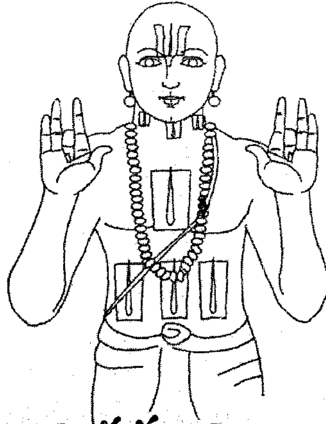
స్వాగతముద్రా ప్రార్థనా ముద్రా

29. ఉత్తానీకృత్య హస్తం చ వక్రితాఙ్గులిభిః క్రమాత్ ।
అంగుష్ఠం చ పృథక్కృత్వా జ్ఞేయా స్వాగతముద్రికా ।
సాచైవ ప్రార్థనాముద్రా సా చైషా యానముద్రికా ॥

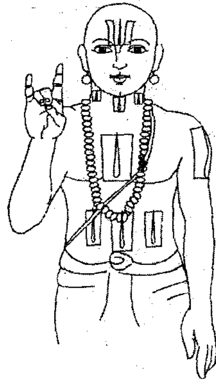
ప్రతిమా ముద్రా

30. యాచాపూర్యోర్ధ్వకృతాఙ్గుష్ఠా శేషాభిర్ముష్టిభిః కృతా ।
సా జ్ఞేయా ప్రతిమా ముద్రా దేవదేవప్రియావహా ॥

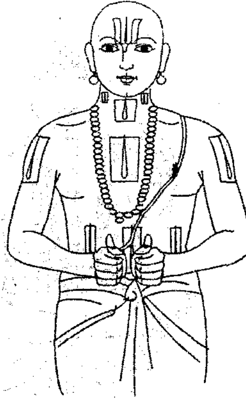
న్యాస ముద్రా

31. ఊర్ధ్వయోః కరయోర్మధ్యం మధ్యమాభ్యాం తు సంస్పృశేత్।
ఉత్తానితౌ కరౌ కృత్వా న్యాస ముద్రా నిగద్యతే ।
దేవాత్మదేహయోర్మన్త్రిం న్యాసముద్రేయమీరితా ॥

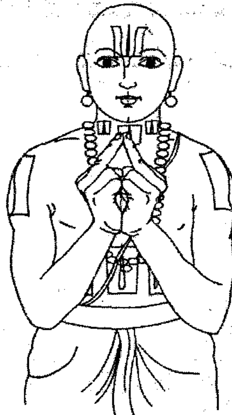
హోమ ముద్రా

32. మధ్యమానామికాభ్యాం తు అఙ్గుష్ఠాగ్రేణ సఙ్గతిః ।
కనిష్ఠతర్జనీయుగ్మం దీర్ఘీకృత్య యథాతథమ్ ।
తిలవ్రీహియవాదీనాం హోమకర్మణి శస్యతే ॥

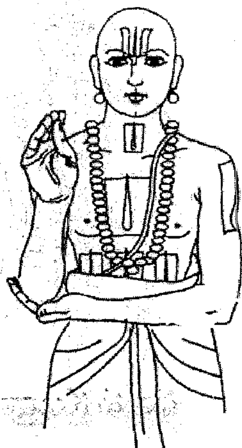
ధూప ముద్రా

33. సంహృతాగ్రాఙ్గులీనాం తు కృత్వా వ్యతికరాఙ్గులీః ।
సహైవోర్ధ్వీకృతాంగుష్ఠా కరాభ్యాం ధూపముద్రికా ॥

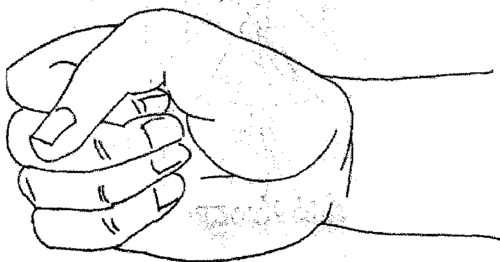
దీప ముద్రా

34. ఊర్ధ్వం తు మధ్యమాం కృత్వా సంహృత్యాంగుష్ఠమేవ చ ।
తర్జన్యానామికాభ్యాం తు సంహృత్య తు కనిష్ఠికామ్ ।
తేనైవ వామహస్తేన దక్షిణేన కృతా తు యా ।
దీపముద్రేతి సా ప్రోక్తా దేవదేవప్రియాధికా ।
అన్యేషాముపచారాణాం ముద్రా సా స్యాత్ కృతాఞ్జలిః ॥

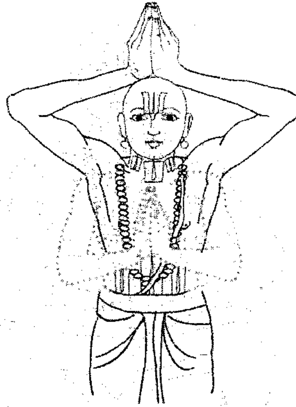
గ్రాస ముద్రా

35. పఞ్చాంగులీనామగ్రం తు సంయోజ్య కమలాసన ।
అన్వారబ్ధేన వామేన పాణినా దక్షిణేన చ ॥
నివేద్య పరమాన్నాది ముద్రా సా గ్రాససంజ్ఞితా ॥

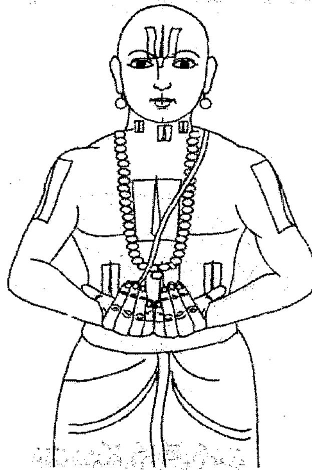
ముష్టి ముద్రా

36. ముష్టిముద్రా తు ముష్టి స్స్యాదంగుష్ఠేన తు వేష్టితా ॥

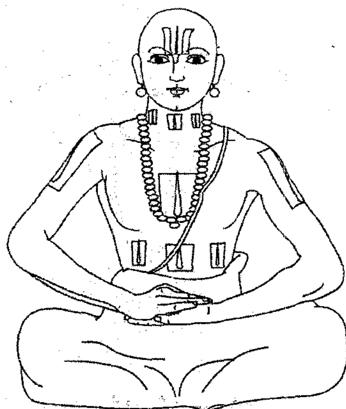
ప్రణామ ముద్రా

37. హృదయే శిరసి ద్వేపి సమ్పుటాఞ్జలిరూర్ధ్వగా ।
ప్రణామముద్రా సా జ్ఞేయా క్షిప్రం దేవప్రసాదినీ ॥

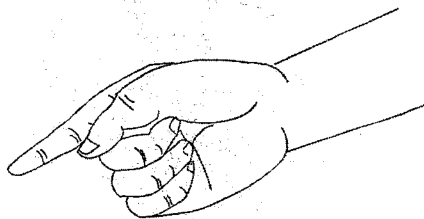
ఆవాహన ముద్రా

38. హస్తాభ్యామఞ్జలిం కృత్వా ఈషద్వికసితం స్ఫుటమ్ ।
ఆవాహనస్య ముద్రైషా దర్శనాత్సన్నిధిం భజేత్ ॥

యోగసమ్పుట ముద్రా

39. యోగముద్రా కరతలం సవ్యం నాభేరధస్తతః ।
అవాఙ్ముఖం తదుపరి సవ్యే కరతలం పునః ॥
సమాఙ్గుష్ఠం విరచయేద్యోగసమ్పుటముద్రికా ॥

విష్వక్సేన ముద్రా

40. కనిష్ఠాది త్రయం బ్రహ్మన్ సంహృత్యాంగుష్ఠకేన చ।
నిబధ్య తర్జనీం భూయో విష్వక్సేనస్యముద్రికా॥ పాద్మే

అనుబంధం - 5

అలంకార స్నపనం

అథాచార్యః స్వాసనే ఉపవిశ్య,పవిత్రపాణిః ప్రాణానాయమ్య, దేశకాలౌ సంకీర్త్య, అస్యశ్రీ .... స్వామినః అభిషేకార్థం నవకలశస్నపనం కరిష్యమాణః తదాదౌ స్నపనద్రవ్యశుధ్యర్థం భగవత్పుణ్యాహ వాచనం కరిష్యే । తదాదౌ విష్వక్సేనారాధనం చ కరిష్యే । తదంగ పాత్రాసాదనంచ కరిష్యే ఇతి సంకల్ప్య। విష్వక్సేనం యథావిధి సంపూజ్య । పుణ్యాహం వాచయిత్వా। తజ్జలేన స్నపన సంభారాన్ ప్రోక్ష్య । కలశస్థాపనార్థం వ్రీహి తండులతిలైః పీఠం పరికల్ప్య, సౌవర్ణ, రాజత, తామ్ర, మృణ్మయ, అన్యతమ నవసంఖ్యాక కలశాన్ - విష్ణుగాయత్ర్యా - ప్రక్షాళ్య ।

'ఓం నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి। తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ ॥'

'ఓం రాం నమః పరాయ విశ్వాత్మనే నమః' ఇతి విశ్వమంత్రేణ - ప్రాగగ్రం ఉదగగ్రం వా దర్భానాస్తీర్య । తదుపరిబ్రహ్మాదీశానాన్తం ప్రణవేన కలశాన్ అవాఙ్ముఖం విన్యస్య - **'ఓం పౌం నమః పరాయ పరమేష్ఠ్యాత్మనే నమః'** - ఇతి - పరమేష్ఠి మన్త్రేణ - తాన్ దర్భైరాచ్ఛాద్య । - **'ఓం యాం నమః పరాయ పురుషాత్మనే నమః'** - ఇతి - పురుషమన్త్రేణ - అర్ఘ్యజలేన కూర్చేన ప్రోక్ష్య । **'ఓం రాం నమః పరాయ విశ్వాత్మనే నమః'** - ఇతి -విశ్వమన్త్రేణ - తానుత్తానీకృత్య, తతః ఆచార్యః కుండసమీపంగత్వా, స్వాసనే ఉపవిశ్య ,ప్రాణానాయమ్య, దేశకాలౌ సంకీర్త్య , స్నపనద్రవ్యశుధ్యర్థం అధివాసహోమం కరిష్యేతిసంకల్ప్య । ముఖాహుత్యన్తంహుత్వా। విష్ణుగాయత్ర్యా మూలమన్త్రేణ చ, అష్టావింశతి అష్టౌవా ఆజ్యేన హుత్వా, పురుష సూక్తేన చరుణాషోడశాహుతీర్హుత్వా, స్విష్టకృత్ ప్రాయశ్చిత్తాహుతీః పూర్ణాహుతిం చ హుత్వా, తత్రైవ సౌవర్ణాది పాత్రేషు ఘృతం దూర్వాంకురాన్, చందనం, శాలి,

తండులాంశ్చ నిక్షిప్య, కలశాన్ అర్ఘ్యజలేనాభ్యుక్ష్య, మధ్యమకలశం ఘృతస్నాతేతి సామ్నా ప్రణవేన వా ఘృతేన, ప్రాక్కలశం విష్ణుగాయత్ర్యా సదూర్వపాద్యోదకేన ।

'ఓం నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి। తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ ॥'

అగ్నేయకలశం దధిక్రావ్ణేతి - దధ్నా ।

'ఓం దధిక్రావ్ణో అకారిషం జిష్ణోరశ్వస్యవాజినః । సురభినో ముఖాకరత్ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్ ।'

యామ్యకలశంతద్విష్ణోరితి సిద్ధార్థకార్ఘ్యజలేన ।

'ఓం తద్విష్ణోః పరమం పదగ్ం సదాపశ్యన్తి సూరయః । దివీవచక్షు రాతతమ్ ॥'

నైఋతకలశం 'పయోవ్రతసామ్నా' 'ప్రణవేనవా' ఆప్యాయస్వేతి వా పయసా

'ఓం ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వత స్సోమ వృష్ణియం । భవావాజస్యసంగథే ॥'

వారుణకలశం నతేవిష్ణోరితి తక్కోలాచమనోదకేన

'ఓం న తేవిష్ణోజాయమానో నజాతో దేవమహిమ్నః పరమన్త మాప ః। ఉదస్తభ్నానాక మృష్వం బృహన్తందాదర్థ ప్రాచీం కకుభం పృథివ్యాః ।'

వాయవ్యకలశం మధువాతేతి - మధునా ।

'ఓం మధువాతా ఋతాయతే మధుక్షరంతి సింధవః । మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః । మధునక్తముతోషసి మధుమత్పార్థివగ్ం రజః। మధుద్యౌరస్తునః పితా । మధుమాన్నోవనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః । మాధ్వీర్గావో భవంతునః।'

ఉదక్కలశం విష్ణోఃకర్మేతి - పంచగవ్యేన

'ఓం విష్ణోఃకర్మాణి పశ్యత యతోవ్రతానిపస్పసే । ఇంద్రస్య యుజ్యస్సఖా ॥'

ఈశానకలశం యాః ఫలినీరితి కదళీఫలసంయుక్తవారిణా సంపూర్య।

'ఓం యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పాయాశ్చపుష్పిణీః । బృహస్పతి ప్రసూతాస్తా నోముంచత్వగ్ంహసః ।'

మధ్యమకుంభే చతుర్వింశతి దర్భకృతకూర్చం అన్యేషు సప్తభిః పంచభిః త్రిభిర్వా దర్భైః కృతకూర్చం దేవస్యత్వేతి మన్త్రేణ అవాగ్రం నిక్షిప్య,

'ఓం దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుంభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యామాదదే।'

ప్రవోయజ్ఞేష్వితి చూతపల్లవాన్ నిక్షిప్య ।

'ఓం ప్రవో యజ్ఞేషుదేవయన్తోఽర్చన్ద్యావానమోభిః పృథివీ ఇషధ్యై । ఏషాం బ్రహ్మణ్యసమానివిప్రా విష్వగ్వియన్తి వనినోనశాఖాః॥'

యాఃఫలనీరితి నారికేళఫలాని విన్యస్య

'ఓం యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పాయాశ్చపుష్పిణీః । బృహస్పతి ప్రసూతాస్తానో ముంచన్త్వగ్ం హసః ॥'

యువాసువాస ఇతి నవవస్త్రైః కంఠేషువేష్టయిత్వా ।

'ఓం యువాసువాసాః పరివీత ఆగాత్స ఉశ్రేయాన్భవతి జాయమానః । తంధీరాసః కవయ ఉన్నయంతి స్వాధియో మనసాదేవయంతః॥'

మధ్యమ ఘృతకలశే -	ఓం వాసుదేవాయ నమః - ఇతి వాసుదేవమావాహయామి,
ప్రాగ్భాగే పాద్యకలశే -	ఓం విష్ణవే నమః - ఇతి విష్ణుమావాహ యామి,
దక్షిణే అర్ఘ్యకలశే -	ఓం మధుసూదనాయ నమః - ఇతి మధుసూదనమావాహయామి,
పశ్చిమే ఆచమనకలశే -	ఓం త్రివిక్రమాయ నమః ఇతి త్రివిక్రమమావాహయామి,
ఉత్తరే పంచగవ్యకలశే -	ఓం వామనాయ నమః ఇతి వామనమావాహయామి,
ఆగ్నేయే దధికలశే -	ఓం శ్రీధరాయ నమః ఇతి శ్రీధరమావాహయామి,
నైఋుత్యాం క్షీరకలశే -	ఓం హృషీకేశాయ నమః ఇతి హృషీకేశమావాహయామి,
వాయవ్యే మధుకలశే -	ఓం పద్మనాభాయ నమః ఇతి పద్మనాభమావాహయామి,
ఈశాన్యే ఫలోదక కలశే -	ఓం దామోదరాయ నమః ఇతి దామోదరమావాహయామి

ఇత్యావాహ్య, అర్ఘ్యాది, నీరాజనాన్త మభ్యర్చ్య ।

'ఓం నమస్సుదర్శనాయేతి' - *మన్త్రేణ దర్భైః కలశాన్ పిధాయ, తదను ఆచార్యః స్నానబింబం మూలబింబనికటం ప్రాపయ్య ।*

'ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ' - *ఇతి మంత్రేణ మూలబింబస్థ తేజోంశం ఆవాహనపాత్రే సమావాహ్య కూర్చేన తత్పాత్రస్థతోయేన।*

శ్లో॥ ఆవాహయామి లక్ష్మీశం పరమాత్మానమవ్యయం ।
ఆతిష్ఠతా మిమాం మూర్తిం మదనుగ్రహకామ్యయా ॥

ఇతి మన్త్రేణస్నానబింబశిరసి ప్రోక్ష్య, తత్రబింబాత్మనావస్థితం విభావ్య, ప్రణమ్య, స్వాగత ప్రతిమాముద్రే దర్శయిత్వా, సన్నిధిం ప్రార్థ్య ।

శ్లో॥ జితంతే పుండరీకాక్ష! నమస్తే విశ్వభావన!
నమస్తేస్తుహృషీకేశ! మహాపురుషపూర్వజ ॥

ఇతి -పుండరీకాక్షవిద్యయా -
సమ్ముఖీకరణ ముద్రయా చ సమ్ముఖీకృత్య ప్రార్థయేత్ ।

శ్లో॥ స్ఫుటీకృతం మయాదేవ ఇదం స్నానాసనం త్వయి ।
సపాదపీఠమపరం శుభం స్నానాసనం మహత్ ॥
ఆసాదయాశుస్నానార్థం మదనుగ్రహకామ్యయా ॥

ఇతి ప్రార్థ్య, పాదయోః పుష్పాంజలిం సమర్ప్య ।

అర్ఘ్యాదిభిరుప చారైరుపచర్య । ఇదం విష్ణురితి - త్రీణిపదేతి - మంత్రాభ్యాం పాదుకారోహణం ధ్యాత్వా ।

'ఓం ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం । సమూఢమస్యపాగ్ం సురే ॥'

'ఓం త్రీణిపదావిచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః । తతోధర్మాణి ధారయన్న్॥'

ఉత్తిష్ఠబ్రహ్మణస్పత - ఇతి మన్త్రేణ స్నానబింబముధృత్య।

'ఓం ఉత్తిష్ఠబ్రహ్మణస్పతే । దేవయంతస్త్వేమహే ।
ఉపప్రయన్తు మరుతస్సుదానవః । ఇంద్రప్రాసూర్భవాసచా॥'

భద్రంకర్ణేభిరితి అర్ధమంటపస్థస్నానపీఠం ప్రాపయ్య ।

'ఓం భద్రం కర్ణేభి శ్శృణుయామదేవాః । భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్య జత్రాః । స్థిరైరఙ్గైస్తుష్టువాగ్ం సస్తనూభిః । వ్యశేమదేవహితం యదాయుః॥'

అర్ఘ్యాదిభిరభ్యర్చ్య - స్నానబింబ చరణయోః సుశోభనమితి -

కట్యాం సుభద్రమితి - మూర్ధ్ని సుమంగళామితి, ఘృతదూర్వాం కురాన్ గంధమక్షతాంశ్చ విన్యస్య - ఏవం ఘృతారోపం కృత్వా, ప్రాగ్వదర్ఘ్య పాద్యాచమనాని దత్వా,

తద్విష్ణోరితి మన్త్రేణ చూతదండేన దన్తధావనం కృత్వా,

'ఓం తద్విష్ణోః పరమంపదగ్ం సదాపశ్యన్తి సూరయః। దివీవచక్షురాతతం॥'

తద్విప్రాస ఇతి - తధావిధపత్రేణ జిహ్వానిర్లేఖనం చ కృత్వా,

'ఓం తద్విప్రాసోవిపన్యవోజాగృవాంసస్సమిన్ధతే। విష్ణోర్యత్పరమం పదం॥' ద్వాసుపర్ణా ఇతి గండూషణం।

'ఓం ద్వాసుపర్ణా సయుజా సఖాయా సమానంవృక్షం పరిష స్వజాతే। తయోరన్యః పిప్పలంస్వాద్వత్త్యనశ్నన్నన్యోఽభి చాకశీతి॥'

విష్ణుగాయత్ర్యా ముఖప్రక్షాళనం చ విధాయ।

'ఓం నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి। తన్నోవిష్ణుః ప్రచోదయాత్।'

శుద్ధవస్త్రేణ ముఖం విమృజ్య, స్నానశాటకం సమర్ప్య, ముఖవాసం నివేద్య, పాత్రంసుగన్ధతైలేనాపూర్య, తత్పాత్రం మాల్యేనాలంకృత్య, ధూపేనపరిమళీ కృత్య, స్నానార్హస్కన్ధేవస్త్రేణాచ్ఛాద్య, కేశాన్వికీర్ణాన్ సమ్మార్జ్య, శిరోమధ్యే వామదేవ్యేన ఇతి మన్త్రేణ ప్రణవేన వా తైలమాశిద్య।

'ఓం వామదేవ్యేన సామ్నావషట్కారేణవజ్రేణాపరజానింద్రేణ సయుజో వయగ్ం సాసహ్యామపృతన్యతః। ఘ్నన్తోవృత్రాణ్యప్రతి॥'

భావనయా ఆవృత్యావృత్యా నిష్పీడ్య, నఖైః సుసుఖం కండూయనం కృత్వా, కేశాన్బధ్వా తాంపుష్పమాలయా సంవేష్ట్య, స్కన్ధవస్త్రమపనీయ, పునస్తైలం స్పృష్ట్వా, అంగోపాంగాని నిష్పీడం మర్దయిత్వా విష్ణోర్నుకమితి చన్దనేన అంగాన్యుద్ధృత్య।

'ఓం విష్ణోర్నుకం వీర్యాణి ప్రవోచంయః పార్థివానివిమమేరజాగ్ం సి యో అస్కభాయదుత్తరగ్ం సధస్థం విచక్రమాణస్త్రేధోరుగాయో విష్ణోరరాటమసి విష్ణోః పృష్ఠమసి విష్ణోశ్న్యప్త్రేస్థో విష్ణోస్స్యూరసి విష్ణోర్ధ్రువమసివైష్ణవమసి విష్ణవేత్వా ।'

నతే విష్ణురితి - గన్ధామలకవారిణా దేవగాత్రం ప్రక్షాళ్య ।

'ఓం నతే విష్ణోజాయమానో నజాతో దేవమహిమ్నః పరమన్తమాపః। ఉదస్తభ్నానాక మృష్వం బృహన్తం దాదర్థ ప్రాచీం కకుభం పృథివ్యాః।'

ఆపోహిష్ఠేతి - మన్త్రేణ శుద్ధోదకేనాభిషిచ్య ।

'ఓం ఆపోహిష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన । మహేరణాయ చక్షసే। యోవశ్శివతమో రసస్తస్య భాజయతేహనః । ఉశతీరివ మాతరః । తస్మా అరంగ మామవో యస్యక్షయాయజిన్వథ । ఆపోజనయథాచనః ॥'

అతోదేవా అవన్త్వితి - కంకతేన కేశాన్ సంశోధ్య,

'ఓం అతోదేవా అవంతునో యతోవిష్ణుర్విచక్రమే । పృథివ్యాస్సప్తధామభిః ॥'

అర్ఘ్యాది దీపాన్తమభ్యర్చ్య, ప్రథమం ప్రాగాద్యుత్తరాన్తం పాద్యాది దిక్కలశచతస్సృభిః, అనన్తరం ఆగ్నేయాదీశానాన్తం దధ్యాది విదిక్ కలశ చతస్సృభిః, బ్రహ్మపదస్థ ఘృతకలశే నాన్తరాన్తరా ఉపస్నానప్లోతవస్త్రోత్తరీయ దానార్ఘ్యాది దీపాన్తం సప్తోపచార సహితం పూర్వోక్త స్నపన ద్రవ్య పూరణమన్త్రైః దేవం సంస్నాప్య, ఉష్ణోదకేన గాత్రస్నేహం నిరస్య, 'హిరణ్యవర్ణాశ్శు చయ' *ఇతి చతస్సృభిః గన్ధవారిణాసంక్షాళ్య ।*

1 'ఓం హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకాయాసుజాతః కస్యపోయా స్వింద్రః । అగ్నిం యాగర్భం దధిరేవిరూపాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్‌స్యోనా భవన్తు ॥

2 యాసాగ్ం రాజావరుణో యాతిమధ్యే సత్యానృతే అవ పశ్యన్ జనానామ్ । మధుశ్చుత శ్శుచయోయాః పావకాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవన్తు ॥

3 యాసాం దేవాదివికృణ్యన్తి భక్షంయా అన్తరిక్షే బహుంధాభవన్తి। యాఃపృథివీం పయసోన్దన్తి శుక్రాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవన్తు॥

4 శివేన మాచక్షుషా పశ్యతాపశ్శివయాతనువో పశ్ప్రుశత త్వచంమే। సర్వాంగ్ం అగ్నీగ్ం రప్సుదోహువేవోమయివర్చో బలమోజోనిధత్త॥'

హిరణ్యవర్ణామితి హరిద్రాలేపనం కృత్వా ।

ఓం హిరణ్యవర్ణాం హరిణీం సువర్ణరజతస్రజాం ।
చన్ద్రాంహిరణ్మయీం లక్ష్మీంజాతవేదో మమావహ ॥

విష్ణుగాయత్ర్యా కుంకుమపుష్పేణానులిప్య ।

'ఓం నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి । తన్నోవిష్ణుః ప్రచోదయాత్ ॥'

పావమానీభిః - బ్రహ్మజజ్ఞానం- కయానశ్చిత్రేతాభ్యాం - శుద్ధోదకేన సంక్షాళ్య, అర్ఘ్యాది దీపాంతమభ్యర్చ్య బద్ధాంజలిః ।

శ్లో॥ త్వం మే హంమే కుతస్తత్ తదపి కుత ఇదం వేదమూల ప్రమాణాత్
ఏతచ్చానాదిసిద్ధాదనుభవవిభవాత్తర్హి సాక్రోశ ఏవ ।
క్వాక్రోశః కస్య గీతాదిషు మమ విదితః కోత్ర సాక్షీ సుధీః స్యాత్
హంత త్వత్పక్షపాతీ స ఇతి నృకలహే మృగ్యమధ్యస్థవత్ త్వమ్॥

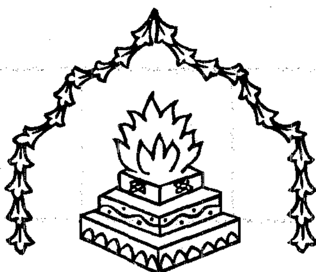
దేవ దేవ సురాసిద్ధాః తీర్థాని చ మహర్షయః ।
త్వత్సేవార్థం స్థితా స్సర్వే స్నానేనైతాన్ కృతార్థయ।
సర్వమంగళ సంయుక్త వేదవాద్యాది ఘోషణైః ।
సహస్రధారయా స్నానం కర్తుందేవ ప్రసీద ఓమ్ ॥

ఇతి శంఖచక్రసహస్రధార సహిత వేదవాద్యాది ఘోషణైః పురుష సూక్తేన అభిషిచ్య ।

'అగ్నిర్మూర్ధానమితి' ప్లోత వస్త్రేన అజ్ఞామ్బు నిర్వృత్య ।
'మూర్ధానామితి' 'ధూపం సమర్ప్య యధావిధి అభ్యర్చ్యయేత్।

ఇతి అలంకార స్నపనమ్

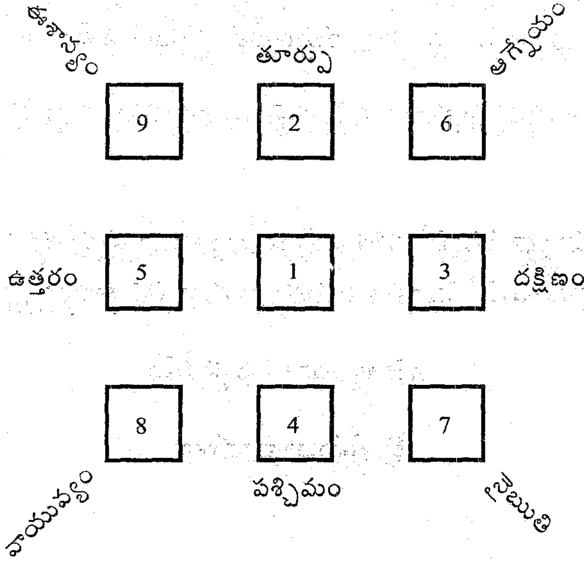
జై శ్రీమన్నారాయణ!

నవకలశ స్నపన కోష్ఠము

a)

b)

